

BIBLION S'

ΠΕΡΙ ΣΧΙΣΜΑΤΩΝ

Α'. Πρὸ πάντων φυλάσσεσθε, ὧ̃ ἐπίσκοποι, τὰς δεινὰς καὶ χα-
λεπὰς καὶ ἀθεμίτους αἵρέσεις, φεύγοντες αὐτὰς ὥσπερ πῦρ φλέγον
τοὺς αὐτῷ πλησιάζοντας. Φεύγετε δὲ καὶ τὰ σχίσματα. Οὔτε γὰρ
πρὸς ἀνοσίους αἵρέσεις θεμιτὸν ἐκκλῖναι τὸν νοῦν, οὔτε τῶν ὁμο-
5 γνωμόνων χωρίζεσθαι θεμιτὸν διὰ φιλαρχίαν. 2. Ταῦτα γὰρ καὶ τὸ
παλαιὸν τινες τολμήσαντες ἐπιχειρῆσαι οὐ διέφυγον τὴν τιμωρίαν.
Δαθὰν γὰρ καὶ Ἀβειρῶν ἀντιπρόσωποι γενόμενοι Μωσεῖ κατεπό-
θησαν εἰς γῆν, Κορὲ δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ διακόσιοι πεντήκοντα, τῷ
Ἀαρὼν διαστασιάσαντες, πυρὸς παρανάλωμα γεγόνασι, Μαριὰμ δὲ
10 ὡς ἐλληνοκοίτην ὄνειδίσασα Μωσῆν ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἀπεβλή-
θη ἑπτὰ ἡμέρας· ἔλεγε γάρ, ὅτι γυναῖκα Μωϋσῆς Αἰθιοπίσαν ἔλα-
βεν. 3. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Ἀζαρίας ὁ καὶ Ὁζίας, οὗτος δὲ ἦν βασ-
λεὺς τοῦ Ἰούδα, κατατολήσας τῆς ἱερωσύνης καὶ θυμιάσαι βουλη-
θεὶς τὸ θυμίαμα, ὃ οὐ προσῆκον ἦν αὐτῷ κωλυόμενος ὑπὸ Ἀζαρίου
15 τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ὀγδοήκοντα ἱερέων καὶ μὴ ὑπακούσας, ἐξα-
νέτειλε λέπραν ἐν τῷ μετώπῳ καὶ ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν
αὐτὸν ὁ Κύριος.

Β'. Προσέχωμεν οὖν, ἀγαπητοί, τί τὸ κλέος τῶν στασιασάν-
των καὶ ποταπὴ ἡ ἀπόφασις αὐτῶν. Εἰ γὰρ ὁ βασιλεῦσιν ἐπεγειρό-
20 μενος κολάσεως ἄξιος, κἂν υἱὸς ᾦ, κἂν φίλος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἱε-
ρεῦσιν ἐπανιστάμενος; Ὅσῳ γὰρ ἱερωσύνη βασιλείας ἀμείνων,
περὶ ψυχῆς ἔχουσα τὸν ἀγῶνα, τοσούτῳ καὶ βαρυτέραν ἔχει τὴν τι-

1. Ἀριθμ. 16,1έ.

2. Ἀριθμ. 12,1. 8.

35. Βλ. Β' Παραλ. 26,16έ.

ΒΙΒΛΙΟ ΣΤ'

ΠΕΡΙ ΣΧΙΣΜΑΤΩΝ

Α'. Πρὶν ἀπὸ ὅλα νὰ φυλάγεσθε, ἐπίσκοποι, ἀπὸ τὶς τρομερὲς καὶ ἐπικίνδυνες καὶ ἀθέμιτες αἵρέσεις, ἀποφεύγοντάς τις σὰν φωτιὰ πὺρ καίει ὅσους τις πλησιάζουν. Νὰ ἀποφεύγετε ἐπίσης καὶ τὰ σχίσματα. Καθόσον δὲν εἶναι θεμιτὸ οὔτε ὁ νοῦς νὰ παρεκκλίνει σὲ ἀνόσιες αἵρέσεις, οὔτε ἀπὸ τοὺς ὁμόφρονες νὰ χωρίζεστε ἐξαιτίας φιλαρχίας. 2. Γιατὶ καὶ τὰ παλιὰ χρόνια ὅσοι τὰ ἀποτόλμησαν αὐτά, δὲν ἀπέφυγαν τὴν τιμωρία. Τὸν Δαθάν, λόγου χάρη, καὶ τὸν Ἀβειρών, πὺρ ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ, τοὺς κατάπτε ἡ γῆ¹. ὁ Κορὲ πάλι καὶ οἱ διακόσιοι πενήντα πὺρ ἦταν μαζί του καὶ ἐξεγέρθηκαν ἐναντίον τοῦ Ἀαρών, ἔγιναν παρανάλωμα τῆς φωτιᾶς, ἐνῶ ἡ Μαριάμ, πὺρ κατηγορήσε τὸν Μωυσῆ ὅτι κοιμήθηκε μὲ εἰδωλολάτρισσα, ἀποβλήθηκε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο γιὰ ἑπτὰ μέρες², ἐπειδὴ ἔλεγε ὅτι ὁ Μωυσῆς πῆρε γυναῖκα Αἰθιοπίσσα. 3. Καὶ ὅχι μόνο αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀζαρίας, πὺρ λεγόταν καὶ Ὁζίας καὶ ἦταν βασιλιάς τοῦ Ἰούδα, ἐπειδὴ φέρθηκε μὲ θράσος ἀπέναντι τῆς ἱερωσύνης καὶ θέλησε νὰ προσφέρει θυσία θυμιάματος, πρᾶγμα πὺρ δὲν ἄρμοζε σ' αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν ὑπάκουσε στὸν ἀρχιερεᾶ Ἀζαρία καὶ τοὺς ὀγδόντα ἱερεῖς πὺρ τὸν ἐμπόδιζαν, παρουσίασε λέπρα στὸ μέτωπό του καὶ ἔτρεξε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ ναό, γιὰ τὸν τιμώρησε ὁ Κύριος³.

Β'. Ἄς προσέχουμε λοιπόν, ἀγαπητοί, ποιά ἦταν ἡ δόξα τῶν στασιαστῶν καὶ πόσο εὐτελὴς ἡ ἀπόφασή τους. Γιατί, ἐὰν ἐκεῖνος πὺρ ἐξεγείρεται ἐναντίον βασιλέων εἶναι ἄξιος τιμωρίας, ἔστω καὶ ἂν εἶναι γιὸς ἢ φίλος του, πόσο μᾶλλον ἐκεῖνος πὺρ ἐπαναστεῖ ἐναντίον τῶν ἱερέων; Γιατί, ὅσο ἀνώτερη εἶναι ἡ ἱερωσύνη ἀπὸ τὴ βασιλεία, ἐπειδὴ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ψυχὴ, τόσο πὺρ βαρεῖα τιμωρία

μωρίαν ὁ ταύτη τολμήσας ἀντομματαῖν, ἥπερ ὁ τῇ βασιλείᾳ. 2. Καί-
 τοιγε οὐδὲ εἷς ἀτιμώρητος· οὔτε γὰρ Ἀβεσσαλὼμ καὶ Ἀβεδδαδὸν
 ἔμειναν ἀτιμώρητοι, οὔτε Κορὲ καὶ Δαθάν. Οἱ μὲν γὰρ τῷ Δαυὶδ
 περὶ βασιλείας, οἱ δὲ τῷ Μωϋσεῖ περὶ πρωτείων ἐπανεστήσαν
 5 ἀμιλλώμενοι. 3. Καὶ ἐκακολόγουν ὁ μὲν Ἀβεσσαλὼμ Δαυὶδ τὸν πα-
 τέρα ὡς ἄδικον κριτὴν, λέγων ἐκάστῳ· «οἱ λόγοι σου καλοί, καὶ
 οὐκ ἔστιν ὁ ἀκουσόμενός σου καὶ δικαιοῦσας σε· τίς με ποιήσει ἄρ-
 χοντα;». 4. Ὁ δὲ Ἀβεδδαδὸν· «οὐκ ἔστι μοι», φησί, «μερὶς ἐν Δαυὶδ
 οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ Ἰεσσαί», δῆλον ὡς ἀναξιοπαθῶν ἄρχεσθαι
 10 ὑπὸ Δαυὶδ, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι «εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί
 ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου»·
 5. Ὁ δὲ Δαθάν καὶ Ἀβειρὼν καὶ οἱ Κορεῖται λέγοντες Μωσεῖ, «μὴ
 μικρόν, ὅτι ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ γῆς ρεούσης μέλι καὶ
 γάλα; Καὶ τί ὅτι ἐξέκοψας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν καὶ σὺ ἄρχεις
 15 ἡμῶν;», καὶ ἐπισυνέστησαν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησίαν μεγάλην. 6. Καὶ οἱ
 Κορεῖται· «μὴ Μωσεῖ λελάληκε μόνῳ ὁ Θεός; Τί ὅτι τῷ Ἀαρὼν
 δέδωκε τὴν ἀρχιερωσύνην μόνῳ; Οὐχὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ Κυρίου
 ἁγία; Καὶ τί ὅτι Ἀαρὼν ἱερατεύει μόνος;». 7. Καὶ πρὸ τούτων ἄλλος
 τις ἔλεγε· «τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς;».

20 Γ'. Καὶ ἐπανεστήσαν Μωσεῖ τῷ τοῦ Θεοῦ θεράποντι, τῷ
 παρὰ πάντας πραοτάτῳ καὶ πιστῷ, τὸν τοσαῦτα παρὰ Θεοῦ σημεῖα
 καὶ τέρατα τῷ λαῷ πεποιηκότα, τὸν τὰ ἔνδοξα καὶ θαυμαστά ἔργα
 εἰς εὐεργεσίαν αὐτῶν τετελεκότα, τὸν ἐπ' Αἰγυπτίους δεκάπληγον
 πεπληρωκότα, τὸν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν διηρηκότα καὶ ὡς τεῖ-
 25 χος τὰ ὕδατα ἐνθεν καὶ ἐνθεν διαστήσαντα καὶ ὡς δι' ἐρήμου ξηρᾶς
 τὸν λαὸν ἀγηοχότα καὶ βυθίσαντα Φαραὼ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ
 πάντας τοὺς παρ' αὐτῶν μετ' αὐτῶν, τὸν γλυκάναντα πηγὴν αὐτοῖς
 διὰ ξύλου καὶ ἐκ πέτρας ἀκροτόμου προαγαγόντα αὐτοῖς ὕδωρ δι-
 ψῶσι τὸν ἐξ οὐρανοῦ μαννοδοτήσαντα αὐτοῖς καὶ ἐξ ἀέρος κρεοδο-
 30 τήσαντα, τὸν στῦλον πυρὸς ἐν νυκτὶ εἰς φωτισμὸν καὶ ὁδηγίαν

4. Β' Βασ. 18,1ε.

5. Ἀριθμ. 12,1.8.

6. Β' Βασ. 15,3-4.

7. Β' Βασ. 20,1.

8. Πράξ. 13,22.

9. Ἀριθμ. 16,13-14.

10. Ἀριθμ. 12,2. 16,3.

10α. Ἐξ. 2,19.

ἔχει ὁποῖος τολμᾶ νὰ ἀντιταχθεῖ σ' αὐτήν, ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀντιτάσσεται στὴ βασιλεία. 2. Ἐν καὶ βέβαια κανένας δὲν μένει ἀτιμώρητος· γιατί οὔτε ὁ Ἀβεσσαλώμ καὶ ὁ Ἀβεδδαδὰν ἔμειναν ἀτιμώρητοι⁴, οὔτε ὁ Κορὲ καὶ ὁ Δαθάν⁵, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἄλλοι ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τοῦ Δαβίδ διεκδικώντας τὴ βασιλεία, καὶ ἄλλοι ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ γιὰ τὰ πρωτεῖα. 3. Καὶ κατηγοροῦσαν, ὁ μὲν Ἀβεσσαλώμ τὸν πατέρα του Δαβίδ ὡς ἄδικο κριτὴ, λέγοντας στὸν καθένα, «τὰ λόγια σου εἶναι σωστά, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κάποιος νὰ σὲ ἀκούσει καὶ νὰ σὲ δικαιώσει· ποιὸς θὰ μὲ κάνει ἄρχοντα;»⁶. 4. Καὶ ὁ Ἀβεδδαδὰν ἔλεγε· «δὲν ἔχω θέσῃ στὸ Δαβίδ, οὔτε μερίδιο στὸν γιὸ τοῦ Ἰεσσαί»⁷, ἐννοώντας ὅτι ἀρχίζει νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὸν Δαβίδ, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς εἶπε· «βρῆκα τὸν Δαβίδ, τὸ γιὸ τοῦ Ἰεσσαί, ἄνθρωπο τῆς καρδιᾶς μου, ὁ ὁποῖος θὰ κάνει ὅλα τὰ θελήματά μου»⁸. 5. Ὁ Δαθάν πάλι καὶ ὁ Ἀβειρών καὶ οἱ Κορεῖτες ἔλεγαν στὸν Μωυσῆ· «δὲν σοῦ φτάνει ὅτι μᾶς ἔβγαλες ἀπὸ τὴ χώρα τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ τὴ χώρα ποὺ ἔρρεε μέλι καὶ γάλα; Γιατί λοιπὸν μᾶς ἔβγαλες τὰ μάτια καὶ ἐξακολουθεῖς νὰ εἶσαι ἀρχηγός μας;»⁹, καὶ πραγματοποιοῦσαν ἐναντίον του μεγάλη συγκέντρωση. 6. Καὶ εἶπαν οἱ Κορεῖτες· «μήπως μόνο στὸν Μωυσῆ μίλησε ὁ Θεός; Γιατί ἔδωσε μόνο στὸν Ἀαρὼν τὴν ἀρχιερωσύνη; Δὲν εἶναι ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου ἅγιος; Γιατί τότε ἀσκεῖ τὴν ἱερωσύνη μόνο ὁ Ἀαρὼν;»¹⁰. 7. Καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὰ κάποιος ἄλλος εἶπε· «ποιὸς σὲ ἐγκατέστησε ἄρχοντα καὶ δικαστὴ μας;»^{10α}.

Γ'. Ἔτσι ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ, τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν πρᾶος καὶ πιστὸς περισσότερο ἀπὸ ὅλους, ἐναντίον αὐτοῦ ποὺ ἔκανε στὸ λαὸ τόσα σημεῖα καὶ θαύματα ἀπὸ τὸ Θεό, ποὺ ἔκανε τὰ ἐνδοξα καὶ ἀξιοθαύμαστα ἔργα εὐεργετώντας τους, ποὺ ἐπέφερε τίς δέκα πληγὲς στοὺς Αἰγυπτίους, ποὺ χώρισε στὰ δύο τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ σταμάτησε τὰ νερά της ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ὁδήγησε τὸ λαὸ σὰν νὰ ἦταν ξερὴ ἔρημος, καὶ βύθισε τὸν Φαραὼ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ὅλους ὅσους ἦταν μαζί τους, μετὰ ἀπὸ αὐτούς, ποὺ γλύκανε τὰ νερά τῆς πηγῆς γιὰ χάρη τους μὲ τὸ ραβδί του καὶ ἔβγαλε ἀπὸ τὸν ἀπόκρημνο βράχο νερὸ γι' αὐτοὺς ὅταν διψοῦσαν, ποὺ τοὺς ἔδωσε μάννα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἀπὸ τὸν ἀέρα τοὺς προμήθευσε κρέας, ποὺ τοὺς ἔδωσε τὴ πύρινη στήλη γιὰ νὰ τοὺς φωτίζει τὴ νύχτα καὶ νὰ

παρεχόμενον αὐτοῖς καὶ στῦλον νεφέλης εἰς σκiasμόν ἡμέρας διὰ τὸν ἐξ ἡλίου φλογμόν, τὸν νόμον Θεοῦ ἐκ στόματος καὶ χειρὸς καὶ γραφῆς Θεοῦ ἐν πλαξὶ λιθίναις κεκολαμμένον παρασχόμενον αὐτοῖς τελείου ἀριθμοῦ δεκάλογον, «ὧ ὁ Θεὸς ἐνώπιον ἐνωπίῳ ὠμίλει, 5 ὥσεί τις λαλήσαι πρὸς ἑαυτοῦ φίλον», περὶ οὗ εἶπεν· «καὶ οὐκ ἀνέστη προφήτης ὡς Μωσῆς». 2. Τούτῳ ἐπανεστήσαν οἱ Κορεῖται καὶ οἱ Ρουβηλῖται, καὶ λίθους ἔβαλον κατὰ τοῦ Μωσέως προσευχομένου καὶ λέγοντος· «μὴ πρόσχης εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν», καὶ ὀφθεῖσα ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ τοὺς μὲν εἰς γῆν κατήνεγκεν, τοὺς δὲ πυρὶ κατέφλε- 10 ξεν, καὶ οὕτως τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς πλάνης τοῦ σχίσματος λέγοντας, «δῶμεν ἀρχηγὸν ἑαυτοῖς», «ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν αὐτοὺς καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ κατῆλθον εἰς ἄδου ζῶντες, τοὺς δὲ Κορεῖτας ἀπώλεσε διὰ πυρός».

Δ'. Εἰ οὖν τοῖς διὰ φιλαρχίαν ἀποσχίσασι παραυτίκα Θεὸς 15 ἐπήγαγε τὴν τιμωρίαν, πόσῳ μᾶλλον τοῖς αἰρέσεων ἀσεβῶν καθηγησαμένοις; Οὐ σφοδροτέραν ἐπάξει τὴν τίσιν βλασφημοῦσιν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν ἢ τὴν δημιουργίαν; 2. Ἄλλ' ὑμεῖς, ἀδελφοί, ἐκ τῆς Γραφῆς παιδευόμενοι, φυλάσσεσθε μὴ ποιεῖν τὰ σχίσματα τῆς γνώμης μήτε μὴν τῆς ἐνώσεως ὑμῶν, ὅτι σκοποὶ ἀπωλείας οἱ δό- 20 ξης ἀθεμίτου ἄρξαντες καθίστανται τοῖς λαοῖς. 3. Ὅμοίως καὶ οἱ λαϊκοί, τοῖς τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ ἐναντία δογματίσασι μὴ πλησιάζετε μηδὲ κοινωνοὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν γίνεσθε, λέγει γὰρ καὶ Θεός· «ἀποσχίσθητε ἐκ μέσου τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἵνα μὴ συναπόλησθε αὐτοῖς»· καὶ πάλιν· «ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέ- 25 γει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς».

Ε'. Φευκτέοι γὰρ εἰσιν ὡς ἀληθῶς οἱ βλασφημοῦντες Θεόν· οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀσεβῶν ἄγνοιαν ἔχουσι Θεοῦ, οὗτοι δὲ κακό- νοιαν ὡς θεομάχοι νοσοῦσιν· ἐκ γὰρ τῆς κακίας τῶν αἵρεσιωτῶν «ἐξῆλθε μόλυσμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν», ὥς φησιν Ἰερεμίας ὁ προφή- 30 τής. 2. Ἀποβληθείσης γὰρ τῆς συναγωγῆς τῆς πονηρᾶς ὑπὸ Κυρίου

11. Ἐξ. 33,11.

12. Δευτ. 34,10.

13. Ἀριθμ. 16,15.

14. Ἀριθμ. 14,4.

15. Ἀριθμ. 19,32-33.

16. Ἀριθμ. 16,21. 26

17. Ἠσ. 52,11.

Β' Κορ. 6,17.

18. Ἰερ. 23,15.

τοὺς ὀδηγεῖ, καὶ τὸ σύννεφο γιὰ νὰ τοὺς κάνει σκιὰ τὴν ἡμέρα προφυλάσσοντάς τους ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου, πὺ τοὺς ἔδω-
σε τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ στόμα καὶ τὸ χέρι καὶ τὸ γράψιμο
τοῦ Θεοῦ, χαραγμένο σὲ πέτρινες πλάκες, τέλειο σὲ ἀριθμὸ δεκά-
λογο, ἐναντίον αὐτοῦ «στὸν ὁποῖο μιλοῦσε ὁ Θεὸς πρόσωπο μὲ
πρόσωπο, ὅπως μιλάει κανεὶς στὸ φίλο του»¹¹, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶπε·
«δὲν ὑπῆρξε προφήτης σὰν τὸν Μωυσῆ»¹². 2. Ἐναντίον αὐτοῦ ἐπα-
ναστάτησαν οἱ Κορεῖτες καὶ οἱ Ρουβηλῖτες, καὶ ἔρριξαν πέτρες
ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ πὺ προσευχόταν καὶ ἔλεγε· «μὴ δώσεις
σημασία στὴ θυσία τους»¹³, ὅποτε ἐμφανίστηκε ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ
καὶ ἄλλους τοὺς ἔθαψε στὴ γῆ, καὶ ἄλλους τοὺς ἔκαψε στὴ φωτιά,
καὶ ἔτσι τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς πλάνης τῆς ἀπόσχισης πὺ ἔλεγαν, «ἂς
δώσουμε ἀρχηγὸ στοὺς ἑαυτοὺς μας»¹⁴, «ἄνοιξε ἡ γῆ τὸ στόμα της
καὶ τοὺς κατάπιε μαζὶ μὲ τὶς σκηνές τους καὶ τὶς ἀποσκευές τους,
καὶ κατέβηκαν στὸν Ἄδη ζωντανοί, ἐνῶ τοὺς Κορεῖτες τοὺς ἔκα-
ψε στὴ φωτιά»¹⁵.

Δ'. Ἐὰν λοιπὸν σ' ἐκείνους, πὺ ἀπὸ φιλαρχία ἀποσχίστηκαν,
ὁ Θεὸς ἐπέβαλε ἀμέσως τὴν τιμωρία, πόσο μᾶλλον σ' ἐκείνους
πὺ ἡγοῦνται τῶν ἀσεβῶν αἱρέσεων; Δὲν θὰ ἐπιβάλλει μεγαλύτερη
τιμωρία σ' ἐκείνους πὺ βλασφημοῦν τὴν πρόνοια ἢ τὴ δημιουργία
του; 2. Ἐσεῖς ὅμως, ἀδελφοί, διδασκόμενοι ἀπὸ τὴ Γραφή, νὰ φυ-
λάγεστε, ὥστε νὰ μὴ κάνετε σχίσματα οὔτε πίστεως, ἀλλὰ οὔτε
καὶ τῆς ἐνότητάς σας, γιὰ τὸ αὐτοὶ πὺ κάνουν ἀρχὴ τῆς ἀσεβοῦς
διδασκαλίας γίνονται γιὰ τοὺς λαοὺς φρουροὶ πὺ ὀδηγοῦν στὴν
ἀπώλεια. 3. Καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐπίσης νὰ μὴ πλησιάζετε ἐκείνους πὺ
διδάσκουν ἀντίθετα πρὸς τὴ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ, οὔτε νὰ συμμε-
τέχετε στὴν ἀσέβειά τους, γιὰ τὸ Θεὸς λέει· «ἀπομακρυνθεῖτε
ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖτε μαζὶ μ' αὐτούς»¹⁶.
καὶ πάλι· «φύγετε ἀπὸ κοντὰ τους καὶ ἀποχωρισθεῖτε, λέει ὁ Κύ-
ριος, μὴ ἐγγίζετε ἀκάθαρτα, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δεχθῶ»¹⁷.

Ε'. Πρέπει πράγματι νὰ ἀποφεύγουμε αὐτοὺς πὺ βλασφη-
μοῦν τὸ Θεό· γιὰ τὸ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς ἔχουν ἄγνοια
τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ αὐτοὶ πάσχουν ἀπὸ κακόνοια ὡς θεομάχοι πὺ εἴ-
ναι· γιὰ τὸ ἀπὸ τὴν κακία τῶν αἱρετικῶν «μολύνθηκε ὅλη ἡ γῆ»,
ὅπως λέει ὁ προφήτης Ἰερεμίας¹⁸. 2. Ἀφοῦ δηλαδὴ διώχτηκε ἡ
πονηρὴ συναγωγὴ ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεὸ καὶ ἀπορρίφτηκε ὁ οἶ-

τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ οἴκου ἀπορριφέντος ὑπ' αὐτοῦ, καθὼς πού φησιν· «ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου»· καὶ πάλιν· «ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ οὐ μὴ τμηθῇ οὐδ' οὐ μὴ σκαφῇ, καὶ ἀναβήσεται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα, καὶ ταῖς
 5 νεφέλαις ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν». 3. Ἐγκαταλι-
 πὼν οὖν τὸν λαὸν «ὡς σκηνὴν ἐν ἀμπελῶνι καὶ ὡς ὀπωροφυλά-
 κιον ἐν σικυηλάτῳ, ὡς πόλιν πολιορκουμένην», περιελὼν δὲ ἀπ'
 αὐτῶν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὸν προφητικὸν ὑετόν, ἐπλήρω-
 σε τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν πνευματικῆς χάριτος ὡς ποταμὸν Αἰγύπτου
 10 ἐν ἡμέραις νέων, καὶ ὑπερύψωσεν αὐτὴν ὡς οἶκον ἐπ' ὄρους ἢ ὡς
 ὄρος ὑπερφερές, ὡς «ὄρος τετυρωμένον καὶ ὄρος πῖον, ἐν ᾧ εὐδό-
 κησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ· καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει
 εἰς τέλος». Καὶ ἐν τῷ Ἰερεμῖα λέγει· «θρόνος δόξης ὑψωμένος ἀγία-
 σμα ἡμῶν», καὶ ἐν Ἡσαΐα λέγει· «ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις
 15 ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέ-
 ων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν».

4. Ἐπεὶ οὖν καὶ τὸν λαὸν ἐγκατέλιπε καὶ τὸν ναὸν ἀφῆκεν ἔρη-
 μον, «σχίσας τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ» καὶ λαβὼν ἀπ' αὐτῶν τὸ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον· «ἰδοὺ» γάρ, φησὶν, «ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν
 20 ἔρημος», καὶ δοὺς ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἐξ ἐθνῶν τὴν πνευματικὴν χάριν,
 ὡς λέγει διὰ Ἰωήλ, «καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα», λέγει ὁ Θεός, καὶ «ἐκ-
 χεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν
 οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρε-
 σβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται», πᾶσαν γὰρ δύναμιν
 25 λόγου καὶ ἐνέργειαν καὶ τὴν τοιάνδε ἐπισκοπὴν ἀπάρας ὁ Θεὸς ἐκ
 τοῦ λαοῦ, εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἔθετο. 5. Διὰ γὰρ τοῦτο ζηλώσας
 καὶ ὁ διάβολος τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν μετέστη εἰς ὑμᾶς,
 ἐπεγείρας ὑμῖν θλίψεις, διωγμούς, ἀκαταστασίας, βλασφημίας, σχί-
 σματα, αἰρέσεις· ἐκεῖνον γὰρ τὸν λαὸν διὰ τῆς χριστοκτονίας εἰς
 30 ἑαυτὸν ὑπηγάγετο, ὑμᾶς δὲ ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς ματαιότητος ἄλ-
 λοτε ἄλλως πειράζει, ὡς καὶ τὸν μακάριον Ἰώβ. 6. Καὶ γὰρ τῷ με-
 γάλῳ ἀρχιερεῖ Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἀντέκειτο, καὶ ἡμᾶς πολλά-

19. Ἰερ. 12,7.

20. Ἡσ. 5,6.

21. Ἡσ. 1,8.

22. Ψαλμ. 67,16-17.

23. Ἰερ. 17,12.

24. Ἡσ. 5,6.

25. Πρβλ. Ἐβρ. 10,20.

26. Ματθ. 23,38.

27. Ἰωήλ 3,1.

κος του ἀπὸ τὸν ἴδιο, ὅπως λέει κάπου, «ἐγκατέλειψα τὸ σπίτι μου, ἄφησα τοὺς κληρονόμους μου»¹⁹, καὶ πάλι· «θὰ ἀφήσω τὸ ἀμπέλι μου καὶ δὲν θὰ κλαδευθεῖ οὔτε θὰ σκαφθεῖ, καὶ θὰ βλαστήσει σ' αὐτὸ ὅπως στὸ χέρσο ἔδαφος τὸ ἀγκάθι καὶ θὰ δώσω ἐντολὴ στὰ σύννεφα νὰ μὴ ρίξουν στὸ ἀμπέλι αὐτὸ βροχή»²⁰. 3. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγκατέλειψε τὸ λαό του «σὰν ἀντίσκηνο σὲ ἀμπέλι καὶ σὰν πρόχειρη καλύβα σὲ χωράφι μὲ καρπούζια, σὰν πόλη πολιορκημένη»²¹, καὶ ἀφοῦ ἀφαίρεσε ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα καὶ τὴν προφητικὴ βροχή, γέμισε τὴν Ἐκκλησία του μὲ τὴ χάρη τοῦ Πνεύματος, σὰν ποταμὸ τῆς Αἰγύπτου τὶς μέρες τῶν νέων, καὶ τὴ σήκωσε ψηλὰ σὰν σπίτι πάνω σὲ βουνό, ἢ σὰν βουνὸ ποὺ ὑπερέχει, σὰν «ὄρος εὐφορο καὶ λιπαρό, στὸ ὁποῖο ἀρέσκεται νὰ κατοικεῖ ὁ Θεός· γιατί ὁ Κύριος λέει, «θὰ κατασκηνώσει μέχρι τέλους σ' αὐτό»²². Καὶ στὸν Ἱερεμία λέει· «θρόνος δόξας ὑπερυψωμένος εἶναι ὁ ναός μας»²³. Καὶ στὸν Ἡσαΐα λέει· «κατὰ τὶς ἔσχατες ἡμέρες θὰ γίνει φανερὸ τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ναός τοῦ Θεοῦ στὶς κορυφές τῶν βουνῶν, καὶ θὰ ὑψωθεῖ πιὸ πάνω ἀπὸ τὰ βουνά»²⁴.

4. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγκατέλειψε τὸ λαὸ καὶ ἄφησε ἔρημο τὸ ναό, «σχίζοντας τὸ παραπέτασμα τοῦ ναοῦ»²⁵, καὶ ἀφοῦ πῆρε ἀπὸ αὐτοὺς τὸ ἅγιο Πνεῦμα, γιατί λέει· «νά, ὁ ναός σας ἀφήνεται σὲ σᾶς ἔρημος»²⁶, ἔδωσε τὴν πνευματικὴ χάρη σὲ σᾶς ποὺ προέρχεσθε ἀπὸ τὰ ἔθνη, ὅπως λέει μέσω τοῦ Ἰωήλ· «θὰ συμβεῖ μετὰ ἀπὸ αὐτά, λέει ὁ Θεός, καὶ θὰ χύσω τὸ Πνεῦμα μου σὲ κάθε ἄνθρωπο, καὶ τότε οἱ υἱοί σας θὰ προφητεύουν καὶ οἱ θυγατέρες σας θὰ βλέπουν ὁράματα καὶ οἱ γέροντές σας θὰ ὀνειρευθοῦν θεϊκὰ ὄνειρα»²⁷. γιατί ὁ Θεὸς πῆρε ὅλη τὴ δύναμη καὶ ἐνέργεια τοῦ λόγου καὶ τὴν τόσο μεγάλη φροντίδα τοῦ ἀπὸ τὸ λαὸ του καὶ τὴν ἔδωσε σὲ σᾶς τοὺς ἐθνικούς. 5. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ διάβολος, ζηλεύοντας τὴν ἀγία Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἦρθε σὲ σᾶς, προκαλώντας μεταξὺ σας θλίψεις, διωγμούς, ἀκαταστασίες, βλασφημίες, σχίσματα καὶ αἵρέσεις. Γιατὶ τὸ λαὸ ἐκεῖνο μὲ τὴ θανάτωση τοῦ Χριστοῦ τὸν κέρδισε μὲ τὸ μέρος του, ἐνῶ ἐσᾶς, ποὺ ἀποσκιρτήσατε ἀπὸ τὴ ματαιότητά του, σᾶς πειράζει κάθε τόσο μὲ τρόπο διαφορετικὸ, ὅπως καὶ τὸν μακάριο Ἰώβ. 6. Γιατὶ καὶ στὸν μεγάλو ἀρχιερέα Ἰησοῦ τὸν υἱὸ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἐπετίθετο, ἀλλὰ καὶ ἐμᾶς πολλὰς φορές ζήτησε νὰ μᾶς ἀφυδατώσει, γιὰ νὰ ἐκλείψει ἡ πίστις μας. 7. Ἀλλὰ ὁ Κύ-

κίς ἐξητήσατο ἐξυδαρωθῆναι, ὅπως ἐκλείπη ἡ πίστις ἡμῶν. 7. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Κύριος καὶ διδάσκαλος, ἐν δίκῃ καταστήσας αὐτόν, ἔλεγεν αὐτῷ· «ἐπιτιμῆσαι ἐν σοὶ Κύριος, διάβوله, καὶ ἐπιτιμῆσαι Κύριος ἐν σοὶ ἐκλεζάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἰδοὺ τοῦτο
5 ἐξεσπασμένον ὡς δαλός;». Καὶ ὁ εἰπὼν τότε τοῖς παρεστῶσιν τῷ ἀρχιερεῖ, «περιέλετε τὰ ἱμάτια τὰ ρυπαρὰ ἀπ' αὐτοῦ», καὶ ἐπειπὼν, «ἰδοὺ ἀφήρηκα τὰς ἀνομίας σου ἀπὸ σοῦ», οὗτος ἔρεῖ καὶ νῦν, ὡς καὶ πάλαι συνηθροισμένων ἡμῶν ἔλεγε περὶ ἡμῶν, ὅτι «ἐδεήθην, ἵνα μὴ ἐκλείπη ἡ πίστις ὑμῶν».

10 Σ'. Εἶχε μὲν οὖν καὶ ὁ ἰουδαϊκὸς ὄχλος αἱρέσεις κακίας. 2. Καὶ γὰρ καὶ Σαδδουκαῖοι ἐξ αὐτῶν οἱ μὴ ὁμολογοῦντες νεκρῶν ἀνάστασιν. 3. Καὶ Φαρισαῖοι οἱ τύχη καὶ εἰμαρμένη ἐπιγράφοντες τὴν τῶν ἀμαρτανόντων πρᾶξιν. 4. Καὶ Μασβωθαῖοι οἱ πρόνοιαν ἀρνούμενοι, ἐξ αὐτομάτου δὲ φορᾶς λέγοντες τὰ ὄντα συνεστάναι καὶ ψυχῆς
15 τὴν ἀθανασίαν περικόπτοντες. 5. Καὶ Ἡμεροβαπτισταί, οἵτινες, καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς κλῖνας καὶ τοὺς πίνακας ἤτοι κρατῆρας καὶ ποτήρια καὶ καθίσματα, ἐὰν μὴ καθάρωσιν ὕδατι, οὐδενὶ χρῶνται. 6. Καὶ οἱ ἐφ' ἡμῶν νῦν φανέντες Ἑβιωναῖοι, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ψιλὸν ἄνθρωπον
20 εἶναι βουλόμενοι, ἐξ ἡδονῆς ἀνδρὸς καὶ συμπλοκῆς Ἰωσήφ καὶ Μαρίας αὐτὸν γεννῶντες. 7. Οἱ δὲ τούτων πάντων ἑαυτοὺς χωρίσαντες καὶ τὰ πάτρια φυλάσσοντές εἰσιν Ἑσσαῖοι. 8. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ προτέρῳ λαῷ, καὶ νῦν ὁ πονηρὸς, σοφὸς ὢν τοῦ κακοποιῆσαι καὶ τὸ καλὸν ὅ,τι ποτέ ἐστιν ἀγνοῶν, ἐξ ἡμῶν τινὰς ἐκβαλὼν ἐνήργη-
25 σεν ἐν αὐτοῖς αἱρέσεις καὶ σχίσματα.

Ζ'. Ἡ δὲ καταρχὴ τῶν νέων αἱρέσεων γέγονεν οὕτως. Σίμωνά τινα ἀπὸ Γιτθῶν οὕτω καλουμένης κώμης Σαμαρέα, τῇ τέχνῃ μάγον, ἐνδυσάμενος ὁ διάβολος ὑπηρέτην αὐτοῦ τῆς μοχθηρᾶς γνώμης ἐποίησατο. 2. Ἦνίκα δὲ Φίλιππος ὁ συναπόστολος ἡμῶν τῇ τοῦ
30 Κυρίου δόσει καὶ τῇ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ ἐνεργείᾳ δυνάμεις ἰαμάτων ἐπετέλει ἐν Σαμαρείᾳ, ὡς καταπλαγέντας τοὺς Σαμαρεῖς εἰς πίστιν ἐλθεῖν τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ βαπτίσα-

28. Ζαχ. 3,2.

29. Ζαχ. 3,4.

30. Ζαχ. 3,4.

31. Λουκᾶ 22,32.

32. Βλ. Πράξ. 8,9ε.

ριος καὶ Δάσκαλός μας, φέρνοντάς τον σὲ κατάστασι δίκης τοῦ ἔλεγε· «ὁ Κύριος νὰ σὲ ἐπιτιμήσει, διάβολε, νὰ σὲ ἐπιτιμήσει ὁ Κύριος ποὺ ἔχει ἐκλέξει τὴν Ἱερουσαλήμ· νὰ, αὐτὸ δὲν εἶναι σὰν δαυλὸς ποὺ ἀποσπάστηκε ἀπὸ τὴ φωτιά;»²⁸. Αὐτὸς ὅμως ποὺ τότε εἶπε σ' ἐκείνους ποὺ περικύκλωναν τὸν ἀρχιερέα, «βγάλτε τὰ βρώμικα ροῦχα ἀπὸ αὐτὸν»²⁹ καὶ πρόσθεσε, «νὰ, ἀφαίρεσα τὶς ἁμαρτίες σου ἀπὸ πάνω σου»³⁰, ὁ ἴδιος θὰ πεῖ καὶ τώρα γιὰ μᾶς, ὅπως καὶ παλαιότερα, ὅταν ἡμασταν συναθροισμένοι· «παρακάλεσα, νὰ μὴ χαθεῖ ἡ πίστις σας»³¹.

Σ'. Εἶχε βέβαια καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς αἱρέσεις κακίας. 2. Ἀπὸ αὐτοὺς δηλαδὴ ἦταν καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι ποὺ δὲν πίστευαν στὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν. 3. Καὶ οἱ Φαρισαῖοι ποὺ ἀπέδιδαν στὴν τύχη καὶ τὴν εἰμαρμένη τὶς πράξεις αὐτῶν ποὺ ἁμάρταναν. 4. Καὶ οἱ Μασβωθαῖοι ποὺ ἀρνοῦνταν τὴ θεία Πρόνοια, καὶ ἔλεγαν ὅτι τὰ ὄντα δημιουργήθηκαν ἀπὸ μόνα τοὺς χωρὶς φανερὴ αἰτία, καὶ ἀπέρριπταν τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. 5. Καὶ οἱ Ἡμεροβαπτιστές, οἱ ὅποιοι δὲν ἔτρωγαν ἐὰν δὲν βαπτίζονταν κάθε μέρα, ἀλλὰ καὶ τὰ κρεβάτια καὶ τὰ πιάτα, τὰ ἀγγεῖα δηλαδὴ καὶ τὰ ποτήρια καὶ τὰ καθίσματα, δὲν τὰ χρησιμοποιοῦσαν ἐὰν πρῶτα δὲν τὰ καθάριζαν μὲ νερό. 6. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ποὺ τώρα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐμφανίστηκαν, οἱ Ἑβιωναῖοι, οἱ ὅποιοι θέλουν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος, γεννώντας τον ἀπὸ ἀνδρική ἡδονὴ καὶ σαρκικὴ μίξι τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαρίας. 7. Ἐκεῖνοι ποὺ ξεχώρισαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς καὶ κρατοῦν τὰ πατροπαράδοτα, εἶναι οἱ Ἑσσαῖοι. 8. Αὐτὰ βέβαια στὸν προηγούμενο λαό, ἐνῶ τώρα ὁ πονηρὸς ποὺ εἶναι σοφὸς στὸ νὰ κακοποιεῖ καὶ δὲν γνωρίζει τί τέλος πάντων εἶναι τὸ καλὸ, διαλέγοντας μερικοὺς ἀπὸ μᾶς, προκάλεσε μεταξύ τους αἱρέσεις καὶ σχίσματα.

Ζ'. Ἡ ἀρχὴ τῶν νέων αἱρέσεων ἔγινε ὡς ἐξῆς· Σὲ κάποιον Σίμωνα ἀπὸ τὴν κωμόπολιν τῶν Γιθθῶν, ὅπως λεγόταν, Σαμαρείτης, στὸ ἐπάγγελμα μάγος, μπῆκε ὁ διάβολος καὶ τὸν ἔκανε ὑπηρέτη τῆς κακόβουλης γνώμης του³². 2. Ὄταν ὁ συναπόστολός μας Φίλιππος μὲ τὴν παραχώρησι τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματός του ἔκανε στὴ Σαμάρεια θαύματα θεραπειῶν, οἱ Σαμαρεῖτες κατάπληκτοι προσῆλθαν στὴν πίστι τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ βαπτίσθηκαν στὸ ὄνομά του. Ἀλλὰ καὶ

σθαι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤδη δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Σίμωνος σημεῖα καὶ
 τέρατα θεασαμένου ἄνευ μαγανείας τινὸς γοητικῆς ἐπιτελούμενα
 καὶ εἰς θαῦμα καταπεσόντος, καὶ πιστεύσαντος καὶ βαπτισθέντος
 καὶ προσκαρτεροῦντος τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, ἀκούσαντες
 5 ἡμεῖς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπάρξασαν Σαμαρεῦσι διὰ Φιλίππου,
 παρεγενόμεθα πρὸς αὐτοὺς καὶ πολὺ συμβαλλόμενοι τῷ λόγῳ τῆς
 διδασκαλίας, πᾶσι τοῖς βεβαπτισμένοις ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας εὐ-
 χαῖς τὴν τοῦ Πνεύματος μετουσίαν ἐδωρούμεθα.

3. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν
 10 δίδοται τὸ Πνεῦμα τοῖς πιστεύουσι, λαβὼν χρήματα προσήνεγκεν
 ἡμῖν λέγων· «δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα καγὼ ὡς ἂν ἐπι-
 θῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ Πνεῦμα ἅγιον», βουλόμενος, ὥς τὸν Ἀδὰμ
 τῇ γεύσει τοῦ ξύλου τῆς κατ' ἐπαγγελίαν ἀθανασίας ἐστέρησεν,
 οὕτω καὶ ἡμᾶς τῇ λήψει τῶν χρημάτων θέλξας τῆς δόσεως τοῦ
 15 Θεοῦ περιγράψαι, ὅπως ἀντικαταλλάξαμενοι ἀποδώμεθα αὐτῷ
 χρημάτων τὴν ἀτίμητον τοῦ Πνεύματος δωρεάν 4. Πάντων δὲ
 ἡμῶν ἐπὶ τούτῳ ταραχθέντων, ἀτενίσας ἐγὼ Πέτρος εἰς τὸν ἐν
 αὐτῷ κακοῦργον ὄφιν εἶπον τῷ Σίμωνι· «τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ
 εἶη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων
 20 κτᾶσθαι· οὐκ ἔστι σοι μερὶς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐδὲ κλῆρος ἐν τῇ
 πίστει ταύτῃ, ἢ γὰρ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ
 Θεοῦ· μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης καὶ δεήθητι τοῦ
 Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χο-
 λὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας θεωρῶ σε ὄντα». 5. Ἀλλὰ τότε
 25 μὲν ὁ Σίμων ἔμφοβος γενόμενός φησιν· «παρακαλῶ, δεήθητε ὑμεῖς
 ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκα-
 τε».

Η'. Ἦνίκα δὲ ἐξήλθομεν ἐν τοῖς ἔθνεσιν κηρύσσειν εἰς τὸν κό-
 σμον τὸν λόγον τῆς ζωῆς, τότε ἐνήργησεν ὁ διάβολος εἰς τὸν λαόν,
 30 ἀποστεῖλαι ὀπίσω ἡμῶν ψευδαποστόλους εἰς βεβήλωσιν τοῦ λό-
 γου· καὶ προεβάλοντο Κλεόβιον τινὰ καὶ παρέζευξαν τῷ Σίμωνι,
 οὗτοι δὲ μαθητεύουσι Δοσιθέῳ τινί, ὃν καὶ παρευδοκιμήσαντες
 ἐξώσαντο τῆς ἀρχῆς· εἶτα καὶ ἕτεροι ἐτέρων κατήρξαν ἐκτόπων

αὐτὸς ὁ Σίμωνας, βλέποντας νὰ γίνονται σημεῖα καὶ θαύματα χωρὶς καμμιά μαγικὴ ἐνέργεια, ἔμεινε ἔκθαμβος, πίστεψε, βαπτίσθηκε καὶ ἐπέμενε μὲ καρτερίᾳ στὴν νηστεία καὶ τὴν προσευχή. Ὅταν ἐμεῖς ἀκούσαμε τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ ποὺ ἐκδηλώθηκε στοὺς Σαμαρεῖτες μέσω τοῦ Φιλίππου, πήγαμε σ' αὐτοὺς καὶ ἀφοῦ τοὺς βοηθήσαμε πολὺ μὲ τὴ διδασκαλία μας, θέτοντας τὰ χέρια μας σ' ὅλους τοὺς βαπτισμένους μὲ προσευχὲς δωρίζαμε τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

3. Ὁ Σίμωνας, βλέποντας ὅτι μὲ τὴν ἐπίθεση τῶν χειρῶν μας δίνεται τὸ Πνεῦμα σὲ ὅσους πιστεύουν, πῆρε χρήματα καὶ τὰ ἔφερε σὲ μᾶς λέγοντας· «δῶστε καὶ σὲ μένα αὐτὴ τὴν ἐξουσία, ὥστε σ' ὅποιον θέτω κι ἐγὼ τὰ χέρια μου νὰ παίρνει ἅγιο Πνεῦμα»³³, θέλοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὅπως στέρησε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὴν ἀθανασία ποὺ τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ ὁ Θεός, μὲ τὴ γεύση τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου, ἔτσι καὶ ἐμᾶς νὰ μᾶς ἀφαιρέσει τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἐξαπατώντας μας μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῶν χρημάτων, μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ δώσουμε σὰν ἀντάλλαγμα τῶν χρημάτων τὴν ἀνεκτίμητη δωρεὰ τοῦ Πνεύματος. 4. Καὶ ἐνῶ ὅλοι εἶχαμε ταραχθεῖ μ' αὐτό, ἀτενίζοντας ἐγὼ ὁ Πέτρος στὸ πανοῦργο φίδι ποὺ κρυβόταν μέσα του εἶπα στὸν Σίμονα· «τὰ χρήματά σου μαζί μὲ σένα νὰ χαθεῖτε, ἐπειδὴ νόμισες ὅτι θὰ ἀποκτήσεις τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ μὲ χρήματα· δὲν ἔχεις μερίδα στὸ λόγο αὐτό, οὔτε κλῆρο σ' αὐτὴ τὴν πίστη, ἐπειδὴ ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι εἰλικρινὴς μπροστὰ στὸ Θεό. Μετανόησε λοιπὸν γιὰ τὴν κακία σου αὐτὴ καὶ παρακάλεσε τὸν Κύριο, μήπως καὶ σοῦ συγχωρηθεῖ αὐτὴ ἡ σκέψη τῆς καρδιάς σου· γιατί βλέπω ὅτι βρίσκεσαι γεμάτος πικρὴ χολή καὶ δεσμὰ κακίας»³⁴. 5. Καὶ τότε ὁ Σίμωνας γεμάτος φόβο εἶπε· «παρακαλῶ, δεηθεῖτε καὶ σεῖς γιὰ μένα στὸν Κύριο, γιὰ νὰ μὴ μὲ βρεῖ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶπατε»³⁵.

Η'. Ὅταν ὁμοῦς βγήκαμε στὰ ἔθνη γιὰ νὰ κηρύξουμε στὸν κόσμον τὸ λόγο τῆς ζωῆς, τότε φρόντισε ὁ διάβολος στὸ λαὸ νὰ στείλουν πίσω μας ψευτοαποστόλους γιὰ νὰ διαστρεβλώσουν τὸ λόγο. Ἐτσι παρουσίασαν κάποιον Κλεόβιο καὶ τὸν ἔβαλαν δίπλα στὸν Σίμονα. Οἱ δύο αὐτοὶ μαθήτευσαν δίπλα σὲ κάποιον Δοσίθεο, τὸν ὁποῖο, ὅταν ἔγιναν ἀνώτεροί του, τὸν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Ἐπειτα καὶ ἄλλοι ἔγιναν ἀρχηγοὶ παράδοξων δογμάτων, ὁ Κήρυνθος καὶ ὁ Μάρκος καὶ ὁ Μένανδρος καὶ ὁ Βασιλεί-

δογμάτων, Κήρινθος καὶ Μάρκος καὶ Μένανδρος καὶ Βασιλείδης καὶ Σατορνῖλος 2. Τούτων οἱ μὲν πολλοὺς θεοὺς, οἱ δὲ τρεῖς ἑναντίους ἀνάρχους, αἰὲ συνόντας ἑαυτοῖς, οἱ δὲ ἀπείρους καὶ ἀγνώστους δοξάζουσιν· καὶ οἱ μὲν τὸν γάμον ἀθετοῦσιν, οὐκ εἶναι τοῦ Θεοῦ ἔργον δοξάζοντες, ἄλλοι δὲ τινα τῶν βρωμάτων βδελύσσονται, οἱ δὲ ἀναίδην ἐκπορνεύουσιν, οἷοι οἱ νῦν ψευδώνυμοι Νικολαῖται.

Θ'. Ὁ μέντοι Σίμων ἐμοὶ Πέτρῳ πρῶτον μὲν ἐν Καισαρείᾳ τῇ Στράτωνος, ἔνθα Κορνήλιος ὁ πιστὸς ἐπίστευσεν ὢν ἐθνικὸς ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν δι' ἐμοῦ, συντυχὼν μοι ἐπειρᾶτο διαστρέφειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, συμπαρόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζακχαίου τοῦ ποτε τελώνου καὶ Βαρνάβα, καὶ Νικήτου καὶ Ἀκύλα ἀδελφῶν Κλήμεντος τοῦ Ρωμαίων ἐπισκόπου τε καὶ πολίτου, μαθητευθέντος δὲ καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῷ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ' αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῷ εἰς τὸν περὶ προφήτου λόγον καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἠττήσας αὐτὸν δυνάμει τοῦ Κυρίου καὶ εἰς ἀφωνίαν καταβαλὼν φυγάδα κατέστησα εἰς τὴν Ἰταλίαν. 2. Γενόμενος δὲ ἐν Ρώμῃ πολὺ τὴν ἐκκλησίαν ἔσκυλεν, πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ ἑαυτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστῶν μαγικῇ ἐμπειρίᾳ καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ, ὥς καὶ ποτε μέσης ἡμέρας προελθὼν εἰς τὸ θέατρον αὐτῶν, κελεύσας τοῖς δήμοις ἀρπαγῆναι κάμῃ, ἐν τῷ θεάτρῳ ἐπηγγέλλετο πτῆναι δι' ἀέρος. 3. Πάντων δὲ ἐπὶ τούτῳ μετεώρων τυγχανότων ἐγὼ προσηυχόμεν καθ' ἑαυτόν, καὶ δὴ μετεωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετάρσιος εἰς ἀέρα, λέγων εἰς οὐρανοὺς ἀνιέναι κάκεῖθεν αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγήσειν· τῶν δὲ δῆμων ἐπευφημούντων αὐτὸν ὥς θεόν, ἐκτείνας ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν σὺν αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἰκέτευον τὸν Θεὸν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ρῆξαι τὸν λυμεῶνα καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν δαιμόνων περικόψαι ἐπ' ἀπάτῃ καὶ ἀπωλείᾳ ἀνθρώπων κεχρημένων αὐτῇ, ράξαντα δὲ μὴ θανατῶσαι, ἀλλὰ συντρίψαι. 4. Καὶ ὑπολαβὼν, ἀτενίσας εἶπον 30 τῷ Σίμωνι· Εἰ «Θεοῦ ἄνθρωπος» ἐγώ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χρι-

δης καὶ ὁ Σατουρνῖλος. 2. Ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλοι πιστεύουν πολλοὺς θεοὺς, ἄλλοι πάλι τρεῖς ἀντίθετους, ἄναρχους, ποὺ συνυπάρχουν πάντα μεταξύ τους, καὶ ἄλλοι ἄπειρους ἄλλους καὶ ἄγνωστους. Καὶ ἄλλοι ἀθετοῦν τὸν γάμο, πιστεύοντας ὅτι δὲν εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ, ἄλλοι πάλι ἀποφεύγουν μερικὲς τροφές, ἄλλοι, τέλος, ἐπιδίδονται στὴν πορνεία κατὰ τρόπο ἀδιάντροπο, ὅπως οἱ τωρινοὶ ψευδώνυμοι Νικολαῖτες.

Θ'. Ὁ Σίμωνας λοιπὸν συνάντησε κάποτε ἐμένα τὸν Πέτρο στὴν Καισάρεια τοῦ Στράτωνα, ὅπου ὁ πιστὸς Κορνήλιος, ποὺ ἦταν ἐθνικός, πίστεψε μέσω ἐμοῦ³⁶ στὸν Κύριο Ἰησοῦ, καὶ προσπαθοῦσε νὰ διαστρέψει τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἦταν μαζί μου τὰ πνευματικά μου παιδιά, ὁ Ζακχαῖος, ὁ ἄλλοτε τελώνης, καὶ ὁ Βαρνάβας καὶ οἱ Νικήτας καὶ Ἀκύλας, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ πολίτη τῆς Ρώμης Κλήμεντα, ὁ ὁποῖος εἶχε μαθητεύσει καὶ κοντὰ στὸν Παῦλο, τὸν συναπόστολο καὶ συνεργάτη μας στὸ Εὐαγγέλιο. Ἀφοῦ λοιπὸν συζήτησα μαζί του τρεῖς φορές πάνω σ' αὐτὰ στὸ λόγο γιὰ τὸν προφήτη καὶ γιὰ τὴν μοναρχία τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Κυρίου τὸν νίκησα καὶ ἀφοῦ τὸν ἔφερα σὲ κατάσταση ἀφωνίας, τὸν ἔκανα πρόσφυγα στὴν Ἰταλία. 2. Ὅταν ὁμοῦς πῆγε στὴ Ρώμη τάραξε πολὺ τὴν Ἐκκλησία, ἀνατρέποντας πολλοὺς καὶ στρέφοντάς τους στὸν ἑαυτό του καὶ κάνοντας μὲ τὴ μαγικὴ ἐμπειρία καὶ τὴν ἐνέργεια τῶν δαιμόνων τοὺς ἐθνικοὺς νὰ ἐκπλήσσονται. Κάποτε στὴ μέση τῆς ἡμέρας πηγαίνοντας στὸ θέατρό τους διέταξε τὰ πλήθη νὰ μὲ φέρουν καὶ μένα στὸ θέατρο καὶ ὑποσχόταν ὅτι θὰ πετάξει στὸν ἀέρα. 3. Καὶ ἐνῶ ὅλοι περίμεναν μὲ ἀνυπομονησία καὶ ἐγὼ μέσα μου προσευχόμουν, ἀνυψώθηκε ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ πετοῦσε μετέωρος στὸν ἀέρα, λέγοντας ὅτι θὰ ἀνέβει στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ τοὺς στείλει τὰ ἀγαθὰ. Καὶ ἐνῶ τὰ πλήθη τὸν ἐπευφημοῦσαν σὰν θεό, ἀπλώνοντας ἐγὼ τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ μαζί μὲ τὴν σκέψη μου, παρακαλοῦσα τὸ Θεό, μέσω τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, νὰ ρίξει τὸν ἐκμεταλλευτὴ καὶ νὰ ἀχρηστέψει τὴ δύναμη τῶν δαιμόνων, ποὺ τὴν χρησιμοποιοῦν γιὰ ἐξαπάτηση καὶ ἀπώλεια τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ρίχνοντάς τον κάτω νὰ μὴ τὸ θανατώσει, παρὰ μόνο νὰ τὸν ἐκμηδενίσει. 4. Καὶ παίρνοντας τὸ λόγο καὶ κοιτάζοντας τὸν Σίμωνα εἶπα· Ἐὰν ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ³⁷ καὶ ἀληθινὸς ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δάσκαλος

στοῦ ἀληθῆς καὶ διδάσκαλος εὐσεβείας, ἀλλ' οὐ πλάνης, οἷος σὺ Σίμων, προστάσσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσι τοῦ τῆς εὐσεβείας ἀποστάτου, ἐφ' αἷς ὀχεῖται Σίμων ὁ μάγος, ἀφεῖναι τῆς κρατήσεως, ὅπως ἐξ ὕψους κατενεχθῇ εἰς γέλωτα τῶν ἀπατηθέντων ὑπ' αὐτοῦ· καὶ εἰπόντος μου ταῦτα, περικοπεῖς τῶν δυνάμεων ὁ Σίμων κατη-
 5 νέχθη μετὰ μεγάλου ἤχου καὶ ραγεῖς ἐξαίσιον συντρίβεται τὸ ἰσχίον καὶ τῶν ποδῶν τοὺς ταρσοὺς. 5. Καὶ φωνὴ τῶν ὄχλων λέγουσα· Εἷς ὁ Θεός, ὃν Πέτρος δικαίως κατεγγέλλει τῇ ἀληθείᾳ μόνον· καὶ πολλοὶ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, τινὲς δὲ ἄξιοι τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ὄν-
 10 τες παρέμειναν αὐτοῦ τῇ μοχθηρᾷ διδασκαλίᾳ. 6. Καὶ οὕτω πρώτη ἐπάγη ἡ τῶν Σιμωνιανῶν ἀθεωτάτη αἵρεσις ἐν Ρώμῃ, καὶ διὰ τῶν λοιπῶν ψευδαποστόλων ἐνήργει ὁ διάβολος.

Ι'. Τούτοις δὲ πᾶσιν ἐπίσης σκοπὸς ἦν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἀθεότη-
 15 τος, τὸν μὲν παντοκράτορα Θεὸν βλασφημεῖν, ἄγνωστον δοξάζειν καὶ μὴ εἶναι Πατέρα τοῦ Χριστοῦ μηδὲ τοῦ κόσμου δημιουργόν, ἀλλ' ἄλεκτον, ἄρρητον, ἀκατονόμαστον, αὐτογένεθλον· Νόμῳ καὶ
 Προφήταις μὴ χρᾶσθαι, πρόνοιαν μὴ εἶναι, ἀνάστασιν μὴ πιστεύειν, κρίσιν μὴ εἶναι καὶ ἀνταπόδοσιν, ψυχὴν ἀθάνατον μὴ ὑπάρχειν, ἡδονῇ χαίρειν μόνῃ καὶ πρὸς πᾶσαν θρησκείαν ἀδιαφόρως ἐκκλί-
 20 νειν. 2. Οἱ μὲν γὰρ πλείους εἶναι θεοὺς λέγουσιν, οἱ δὲ τρεῖς ἀνάρ-
 25 χους, οἱ δὲ δύο ἀγεννήτους, οἱ δὲ αἰῶνας ἀπείρους· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀγαμίαν διδάσκουσι καὶ κρεῶν ἀποχὴν καὶ οἴνου, βδελυκτὰ λέγον-
 25 τες εἶναι καὶ γάμον καὶ παίδων γενέσιν καὶ βρωμάτων μετάληψιν, ἦν' ὥς σεμνοὶ τινες τὴν πονηρὰν αὐτῶν γνώμην ὥς ἀξιόπιστον πα-
 30 ραδεχθῆναι ποιήσωσιν· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν νομοθετοῦσι κρεῶν ἀπέ-
 30 χεσθαι οὐχ ὥς ἀλόγων ζώων, ἀλλ' ὥς λογικὴν ἐχόντων ψυχὴν καὶ φόνου δίκην εἰσπράσσεσθαι μελλόντων τῶν ταῦτα κατατολμών-
 30 των σφάζειν. 3. Ἄτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν ἔλεγεον μόνου δεῖν χοιρείου ἀπέχεσθαι, τὰ δὲ κατὰ νόμον καθαρὰ ἐσθίειν καὶ περιτέμνεσθαι νο-
 30 μίμως, πιστεύειν δὲ εἰς Ἰησοῦν ὥς εἰς ὁσίον ἄνδρα καὶ προφήτην·
 30 ἄλλοι δὲ ἀναίδην ἐκπορνεύειν καὶ παραχρᾶσθαι τῇ σαρκὶ ἐδίδασκον

τῆς εὐσέβειας, καὶ ὄχι τῆς πλάνης, ὅπως ἐσύ, Σίμωνα, προστάζω τὶς πονηρὲς δυνάμεις τοῦ ἄρνητῆ τῆς εὐσέβειας, πάνω στίς ὁποῖες μεταφέρεται ὁ Σίμωνα ὁ μάγος, νὰ πάψουν νὰ τὸν κρατοῦν, γιὰ νὰ πέσει ἀπὸ ψηλὰ καὶ νὰ γελάσουν αὐτοὶ ποὺ ἀπατήθηκαν ἀπὸ αὐτόν. Καὶ μόλις τὰ εἶπα αὐτά, ἀποσπάστηκε ἀπὸ τὶς δυνάμεις ὁ Σίμωνα καὶ ἔπεσε κάτω κάνοντας πολὺ πάταγο, καὶ πέφτοντας ὀρμητικὰ ἔσπασε τὴ μέση καὶ τὶς πατοῦσες του^{37α}. 5. Τότε ἀκούστηκε φωνὴ ἀπὸ τὸ πλῆθος ποὺ ἔλεγε· Ἕνας εἶναι ὁ Θεός, αὐτὸν ποὺ δίκαια διδάσκει ἀληθινὰ μόνο ὁ Πέτρος, καὶ πολλοὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Σίμωνα. Μερικοὶ ὅμως ποὺ ἦταν ἄξιοι τῆς ἀπώλειάς του, ἔμειναν πιστοὶ στὴ μισητὴ διδασκαλία του. 6. Καὶ ἔτσι ἰδρύθηκε πρώτη ἡ ἀθεώτατη αἵρεση τῶν Σιμωνιανῶν στὴ Ρώμη, καὶ μέσω τῶν ἄλλων ψευδαποστόλων ἐνεργοῦσε ὁ διάβολος.

Ι'. Ὅλων αὐτῶν ὁ σκοπὸς τῆς ἀθεΐας ἦταν ἓνας, νὰ βλασφημοῦν τὸν Παντοκράτορα Θεό, νὰ πιστεύουν ὅτι εἶναι ἄγνωστος καὶ δὲν εἶναι Πατέρας τοῦ Χριστοῦ οὔτε δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἀπερίγραπτος, ἄρρητος, ἀκατονόμαστος, αὐτογέννητος· νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν Νόμο καὶ Προφῆτες, νὰ μὴ πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει πρόνοια, νὰ μὴ πιστεύουν στὴν ἀνάσταση, οὔτε ὅτι ὑπάρχει κρίση καὶ ἀνταπόδοση, οὔτε ψυχὴ ἀθάνατη, καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν μόνο τὴν ἡδονὴ καὶ νὰ κλίνουν σὲ κάθε θρησκεία μὲ ἀδιαφορία. 2. Γιατὶ ἄλλοι λένε ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ θεοί, ἄλλοι τρεῖς ἄναρχοι, ἄλλοι δύο ἀγέννητοι καὶ ἄλλοι αἰῶνες ἄπειροι. Καὶ ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς διδάσκουν τὴν ἀγαμία καὶ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ κρέατα καὶ κρασί, λέγοντας ὅτι εἶναι σιχαμερὰ καὶ ὁ γάμος καὶ ἡ δημιουργία τῶν παιδιῶν καὶ ἡ κατανάλωση τροφῶν, γιὰ νὰ κάνουν τοὺς ἄλλους νὰ παραδεχθοῦν τὴ διδασκαλία τους ὡς ἀξιόπιστη μὲ τὴ σεμνότητά τους. Μερικοὶ μάλιστα δίδασκαν νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ κρέατα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλογα ζῶα, ἀλλὰ ἔχουν λογικὴ ψυχὴ καὶ πρόκειται νὰ ὑποστοῦν ποινὴ φόνου ὅσοι τολμοῦν νὰ τὰ σφάζουν. 3. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ αὐτοὺς ἔλεγαν νὰ ἀποφεύγουν μόνο τὸ χοιρινὸ κρέας, ἐνῶ ὅσα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν Νόμο καθαρὰ νὰ τὰ τρῶνε, νὰ περιτέμνονται σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, καὶ νὰ πιστεύουν στὸν Ἰησοῦ ὅτι εἶναι ἄνδρας ἅγιος καὶ προφήτης. Καὶ ἄλλοι μὲ ἀναίδεια δίδασκαν νὰ ἐκπορνεύουν καὶ νὰ κάνουν σαρκικὲς καταχρήσεις καὶ νὰ δοκιμάζουν κάθε μιὰρὴ πράξη, ἐπειδὴ μόνο ἔτσι θὰ ξεφύγει ἡ

καὶ διὰ πάσης ἀνοσιουργίας ἰέναι, ὥς οὕτω καὶ μόνως ἐκφεύξεσθαι τὴν ψυχὴν τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας. Οὗτοι δὲ πάντες τοῦ διαβόλου ὄργανα τυγχάνουσι καὶ «υἱοὶ ὀργῆς».

ΙΑ'. Ἡμεῖς δὲ «τέκνα Θεοῦ» καὶ «υἱοὶ εἰρήνης», τὸν ἱερὸν καὶ
 5 εὐθὴ λόγον κηρύσσοντες τῆς εὐσεβείας, ἓνα μόνον Θεὸν καταγγέλλομεν, νόμου καὶ προφητῶν Κύριον, τῶν ὄντων δημιουργόν, τοῦ Χριστοῦ Πατέρα, οὐκ αὐταίτιον καὶ αὐτογένεθλον, ὥς ἐκεῖνοι οἶονται, ἀλλ' αἰδίου καὶ ἀναρχον καὶ «φῶς οἰκοῦντα ἀπρόσιτον», οὐ δεύτερον ὄντα ἢ τρίτον ἢ πολλοστόν, ἀλλὰ μόνον αἰδίως, οὐκ ἄγνω-
 10 στον ἢ ἄλεκτον, ἀλλὰ διὰ Νόμου καὶ Προφητῶν κηρυσσόμενον, παντοκράτορα, παντάρχη, παντεξούσιον· 2. Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ μονογενοῦς καὶ πρωτοτόκου πάσης δημιουργίας, ἓνα Θεὸν ἐνὸς Υἱοῦ Πατέρα, οὐ πλεόνων, ἐνὸς Παρακλήτου διὰ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ταγμάτων ποιητὴν· 3. Ἐνα δημιουργὸν διαφόρου κτίσεως
 15 διὰ Χριστοῦ ποιητὴν, τὸν αὐτὸν προνοητὴν, νομοθέτην δι' αὐτοῦ, ἀναστάσεως αἴτιον καὶ κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως δι' αὐτοῦ γεγόμενον. 4. Τοῦτον αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον εὐδοκήσαντα γενέσθαι καὶ πολιτευσάμενον ἄνευ ἁμαρτίας καὶ παθόντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν ἀποστείλαντα.
 20 5. «Πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν» φαμεν «καὶ οὐδὲν βδελυκτόν», πᾶν τὸ πρὸς σύστασιν δικαίως μεταλαμβανόμενον ἄριστον· «πάντα» γὰρ κατὰ τὴν Γραφὴν «καλὰ λίαν». 6. Γάμον νόμιμον καὶ παίδων γένεσιν τίμιον καὶ ἀμόλυντον εἶναι πιστεύομεν· ἐπ' αὐξήσει γὰρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων διαφορὰ σχημάτων διεπλάσθη ἐν τῷ Ἀδὰμ
 25 καὶ τῇ Εὐφ. 7. Ψυχὴν ἀσώματον ἐν ἡμῖν καὶ ἀθάνατον ὁμολογοῦμεν, ἀλλ' οὐ φθαρτὴν ὡς τὰ σώματα, ἀλλ' ἀθάνατον ὡς λογικὴν καὶ αὐτεξούσιον. 8. Πᾶσαν μῖξιν παράνομον καὶ τὴν παρὰ φύσιν γινομένην ὑπὸ τινων βδελυσσόμεθα ὡς ἀθέμιτον καὶ ἀνοσίαν. 9. Ἀνάστασιν γίνεσθαι ὁμολογοῦμεν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ μισθαποδοσίαν.
 30 10. Τὸν Χριστὸν οὐ ψιλὸν ἄνθρωπον ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ Θεὸν λόγον καὶ ἄνθρωπον, «μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀρχιερέα τοῦ

38. Ἐφ. 2,3. 39. Ἰω. 12,36. 40. Λουκᾶ 10,6.

41. Α' Τιμ. 6,16. 42. Α' Τιμ. 4,4. 43. Γεν. 1,31.

44. Ἐβρ. 13,4. 45. Α' Τιμ. 2,5. 46. Γεν. 49,10.

ψυχὴ τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντες. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ὄργανα τοῦ διαβόλου καὶ «υἱοὶ τῆς ὀργῆς»³⁸.

ΙΑ'. Ἐμεῖς ὅμως ὡς «παιδιὰ τοῦ Θεοῦ»³⁹ καὶ «υἱοὶ τῆς εἰρήνης»⁴⁰, κηρύττοντας τὸν ἱερὸ καὶ εὐθὺ λόγον τῆς εὐσέβειας, διδάσκουμε ἓνα μόνο Θεό, πὺ εἶναι Κύριος τοῦ Νόμου τῶν Προφητῶν, δημιουργὸς τῶν ὄντων, Πατέρας τοῦ Χριστοῦ, ὄχι αὐτοαίτιος καὶ αὐτογέννητος, ὅπως νομίζουν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ αἷδιος καὶ ἄναρχος, καὶ «κατοικεῖ μέσα σὲ ἀπλησίαστο φῶς»⁴¹, καὶ δὲν εἶναι οὔτε δεύτερος ἢ τρίτος ἢ πολλοστός, ἀλλὰ μόνον αἷδιος, ὄχι ἄγνωστος ἢ ἀνείπωτος, ἀλλὰ κηρυσσόμενος ἀπὸ τὸ Νόμο καὶ τοὺς Προφήτες, Πνατοκράτορας, ἐξουσιαστής καὶ ἀρχηγὸς ὄλων. 2. Θεὸς καὶ Πατέρας τοῦ Μονογενοῦς καὶ πρωτοτόκου ὄλης τῆς δημιουργίας, ἓνας Θεός, Πατέρας ἑνὸς Υἱοῦ, ὄχι περισσοτέρων, ἑνὸς Παρακλήτου διὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ποιητῆς τῶν ἄλλων ταγμάτων. 3. Ἐνας Δημιουργὸς τῆς κτίσεως διὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ποιητῆς ὁ ἴδιος καὶ προνοητῆς, νομοθέτης μέσω αὐτοῦ, πὺ ἐγινε αἷτιος τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως δι' αὐτοῦ. 4. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εὐδόκησε νὰ γίνεῖ ἄνθρωπος καὶ νὰ ζήσει χωρὶς ἁμαρτία καὶ νὰ πάθει καὶ νὰ πεθάνει καὶ νὰ ἀναστηθεῖ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ ἀνέβει σ' ἐκεῖνον πὺ τὸν ἔστειλε. 5. «Κάθε κτίσμα τοῦ Θεοῦ, λέμε ὅτι εἶναι καλὸ καὶ καθόλου μισητό»⁴², καὶ κάθε τι πὺ παίρνουμε δίκαια γιὰ τὴ συντήρησή μας εἶναι ἄριστο· γιὰτὶ σύμφωνα μὲ τὴ Γραφὴ «ὄλα εἶναι πολὺ καλά»⁴³. 6. Πιστεύουμε ὅτι ὁ γάμος εἶναι νόμιμος καὶ ἡ ἀπόκτηση παιδιῶν εἶναι πράξη τίμια καὶ ἀμόλυντη⁴⁴· γιὰτὶ ἡ διαφορὰ τοῦ σώματος τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας ἐγινε μὲ σκοπὸ τὴν αὐξηση τοῦ ἀνθρώπινου γένους. 7. Ὁμολογοῦμε ὅτι μέσα μας ὑπάρχει ψυχὴ ἀσώματη καὶ ἀθάνατη, καὶ ὄχι φθαρτὴ ὅπως τὰ σώματα, ἀλλὰ ἀθάνατη ὡς λογικὴ καὶ αὐτεξούσια. 8. Κάθε παράνομη σαρκικὴ μίξη καὶ ἐκείνη πὺ γίνεται παρὰ φύση ἀπὸ μερικοὺς τὴν ἀποστρεφόμεστε ὡς ἀθέμιτη καὶ ἀνόσια. 9. Ὁμολογοῦμε ὅτι θὰ γίνεῖ ἀνάστασις δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ μισθαποδοσία. 10. Ὁμολογοῦμε ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς Λόγος καὶ ἄνθρωπος, «μεσολαβητῆς μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων»⁴⁵, ἀρχιερέας τοῦ Πατέρα του. Οὔτε βέβαια περιτεμνόμεστε μαζὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, γνωρίζοντας ὅτι «ἦρθε αὐτὸ πὺ ἦταν μακριὰ»⁴⁶ καὶ ἐκεῖνος γιὰ τὸν ὁποῖο φυλάγονταν οἱ

Πατρός· οὔτε μὴν μετὰ Ἰουδαίων περιτεμνόμεθα, εἰδότες, ὅτι «ἐλήλυθεν ὡς ἀπέκειτο», καὶ δι' ὃν ἐφυλάσσετο τὰ γένη, «ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν», Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ ἐξ Ἰούδα ἀνατείλας, ὁ ἐκ βλαστοῦ υἱός, «τὸ ἐξ Ἰεσσαὶ ἄνθος, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὧμου».

5 IB'. Ἀλλ' ἐπεὶ τότε αὕτη ἡ αἵρεσις ἰσχυροτέρα πρὸς πλάνην ἔδοξεν εἶναι, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὅλης κινδυνευούσης, ἡμεῖς οἱ δώδεκα συνελθόντες εἰς Ἱερουσαλήμ (ἀντὶ γὰρ τοῦ προδότου Ματθίας σὺν ἡμῖν κατεψηφίσθη ἀπόστολος εἶναι, λαβὼν τὸν κλῆρον Ἰούδα, ὡς εἴρηται, «τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος»), ἐπεσκε-
10 πτόμεθα ἅμα Ἰακώβῳ τῷ τοῦ Κυρίου ἀδελφῷ, τί γένηται· καὶ ἔδοξεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λόγους διδασκαλίας προσλαλήσαι τῷ λαῷ. 2. Καὶ γὰρ «τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας» εἰς Ἀντιόχειαν «ἐδίδασκον τοὺς» ἐκεῖ «ἀδελφούς, λέγοντες, ὅτι, ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωσέως» καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθεσιν οἷς διετά-
15 ξατο περιπατῆτε, «οὐ δύνασθε σωθῆναι». 3. Γενομένης οὖν στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης», οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀδελφοί, γνόντες, ὅτι συνεληλύθαμεν πάντες περὶ τούτου ζητήσοντες, ἐξαπέστειλαν πρὸς ἡμᾶς ἄνδρας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν εἰδήμονας, μαθεῖν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. «Οἱ δέ, παραγενόμενοι εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀνήγγει-
20 λαν» ἡμῖν τὰ ζητηθέντα καὶ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ, ὡς ὅτι τινὲς «ἔλεγον, ὅτι δεῖ περιτέμνεσθαι καὶ» τὰς ἄλλας ἀγνεΐας «παραφυλάττειν». 4 Ἄλλων δὲ ἄλλο τι λεγόντων, ἐγὼ «Πέτρος ἀναστὰς εἶπον πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε, ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦ-
25 σαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι· καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς».

5. Κορνηλίῳ γὰρ ποτε ἑκατοντάρχη ρωμαϊκῆς ἀρχῆς ὥφθη ἄγγελος Κυρίου καὶ περὶ ἐμοῦ εἶπεν αὐτῷ, ὅπως μεταστείληταί με καὶ ἀκούσῃ ρήματα ζωῆς ἐκ τοῦ στόματός μου· ὁ δὲ μετεπέμψατό
30 με ἀπὸ Ἰόππης εἰς Καισάρειαν τῆς Στράτωνος. 6. Ὅποτε δὲ ἐμελлон πρὸς αὐτὸν ἐκπορεύεσθαι, ἐβουλήθην τροφῆς μεταλαβεῖν· καὶ παρασκευαζόντων, ἡμὴν «ἐν τῷ ὑπερώῳ προσευχόμενος, καὶ θε-

47. Γεν. 49,10. 48. Ἦσ. 11,1. 49. Ἦσ. 9,6.

50. Πράξ. 1,16ε. 51. Ψαλμ. 108,8. Πράξ. 1,20. 52. Πράξ. 15,1.

53. Πράξ. 15,1. 54. Πράξ. 15,4-5. 55. Πράξ. 15,7-8. 56. Πράξ. 10,1ε.

γενεές τῶν ἀνθρώπων, «ἢ προσδοκία τῶν ἐθνῶν»⁴⁷, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πού προῆλθε ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ὁ Υἱὸς πού βλάστησε, «τὸ ἄνθος ἀπὸ τὸ ραβδί τοῦ Ἰεσσαί»⁴⁸, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ βρίσκεται πάνω στοὺς ὤμους του»⁴⁹.

ΙΒ'. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τότε ἡ αἵρεση αὐτὴ φάνηκε πὼς εἶναι δυνατόν νὰ παραπλανήσῃ, καὶ κινδύνεψε ὅλη ἡ Ἐκκλησία, συγκεντρωθήκαμε στὴν Ἱερουσαλὴμ ἐμεῖς οἱ δώδεκα, γιατί στή θέση τοῦ προδότη κληρώθηκε ὁ Ματθίας νὰ εἶναι μαζί μας ἀπόστολος, παίρνοντας τὴ θέση τοῦ Ἰούδα⁵⁰, ὅπως εἶχε λεχθεῖ· «τὸ λειτούργημα του ἃς τὸ πάρει ἄλλος»⁵¹, καὶ συσκεπτόμασταν μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ τοῦ Κυρίου Ἰάκωβο, τί νὰ γίνῃ καὶ αποφασίστηκε ἀπὸ αὐτὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, νὰ διδάξουμε τὸ λαό. 2. Γιατὶ καὶ «μερικοὶ πού κατέβηκαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαία στὴν Ἀντιόχεια, δίδασκαν τοὺς ἀδελφοὺς πού ὑπῆρχαν ἐκεῖ λέγοντάς τους ὅτι, ἐὰν δὲν περιτέμνεσθε σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο τοῦ Μωυσῆ⁵², καὶ δὲν ἀκολουθεῖτε καὶ τὰ ἄλλα ἔθιμα πού ὅρισε, δὲν μπορεῖτε νὰ σωθεῖτε»⁵³. 3. Ἐπειδὴ ὅμως διατυπώθηκαν ἀντιρρήσεις καὶ πολλὲς συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτό, οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἀντιόχειας, ὅταν ἔμαθαν ὅτι συναθροισθήκαμε ὅλοι γιὰ νὰ συζητήσουμε γι' αὐτό, μᾶς ἔστειλαν ἄνδρες πιστοὺς πού γνώριζαν καλὰ τίς Γραφές, γιὰ νὰ μάθουν γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό. «Αὐτοί, ἀφοῦ ἦρθαν στὴν Ἱερουσαλὴμ, μᾶς ἀνάφεραν» αὐτὰ πού συζητήθηκαν καὶ στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιόχειας, ὅτι δηλαδὴ ὀρισμένοι «ἔλεγαν ὅτι πρέπει νὰ περιτέμνεσθε καὶ νὰ τηρεῖτε καὶ τίς ἄλλες ἐξαγνιστικὲς διατάξεις»⁵⁴. 4. Καὶ ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔλεγαν ὁ καθένας τὴ γνώμη του, ἐγὼ «ὁ Πέτρος σηκώθηκα καὶ τοὺς εἶπα· Ἀδελφοί μου, γνωρίζετε ὅτι ἀπὸ πολὺ καιρὸ ὁ Θεὸς ἀνάμεσά σας διάλεξε γιὰ νὰ ἀκούσουν οἱ ἐθνικοὶ ἀπὸ τὸ στόμα μου τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ πιστέψουν· καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἔδωσε μαρτυρία γι' αὐτούς»⁵⁵.

5. Γιατὶ κάποτε φανερώθηκε ἄγγελος Κυρίου στὸν ἐκατοντάρχη τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας Κορνήλιο καὶ τοῦ εἶπε γιὰ μένα νὰ στείλῃ νὰ μὲ καλέσῃ γιὰ νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα μου λόγια ζωῆς⁵⁶· καὶ ἐκεῖνος ἔστειλε καὶ μὲ κάλεσε ἀπὸ τὴν Ἰόππη στὴν Καισάρεια τοῦ Στράτωνα. 6. Ὅταν ὅμως ἐπρόκειτο νὰ πάω σ' αὐτόν, θέλησα νὰ φάω· καὶ ἐνῶ ἐτοιμαζόταν τὸ φαγητό, ἐγὼ ἤμουν «στὸ ὑπερῶο προσευχόμενος, ὅποτε βλέπω τὸν οὐρανὸ νὰ ἀνοίγει

ωρῶ τὸν οὐρανὸν ἀνεωγότα καὶ τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον
 σκευδός τι» ὡς ὁθόνην λαμπράν· «καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ
 ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα καὶ τὰ ἔρπετα τῆς γῆς καὶ τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο φωνή» ἐκ τοῦ οὐρανοῦ «πρὸς με λέγουσα·
 5 Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. Κάγῳ εἶπον· Μηδαμῶς, Κύριε,
 ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. Καὶ ἐγένετο πάλιν
 φωνὴ ἐκ δευτέρου λέγουσα· Ἦ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.
 Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
 7. Ὡς δὲ διηπόρουν, τί ἂν εἶη τὸ ὄραμα, εἶπέ μοι τὸ Πνεῦμα· Ἴδου
 10 ἄνδρες ζητοῦσί σε· ἀλλὰ ἀναστὰς πορεύθητι σὺν αὐτοῖς μηδὲν δια-
 κρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέστειλα αὐτούς». Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ παρὰ
 τοῦ ἑκατοντάρχου. 8. Καὶ οὕτως ἀναλογισάμενος ἔγνων τὸ ρῆμα
 Κυρίου τὸ γεγραμμένον, ὅτι «πᾶς, ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυ-
 ρίου, σωθήσεται»· καὶ πάλιν· «μνησθήσεται καὶ ἐπιστραφήσεται
 15 πρὸς Κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώ-
 πιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ βασιλεία
 καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν». 9. Καὶ ὡς πανταχοῦ περὶ τῆς
 κλήσεως τῶν ἐθνῶν εἴρηται ἐννοήσας, ἀναστὰς ἐπορεύθην σὺν αὐ-
 τοῖς καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός· καὶ «ἔτι μου διαγγέλ-
 20 λοντος τὸν λόγον, ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ
 τοὺς παρόντας σὺν αὐτῷ, καθὼς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ· καὶ οὐθὲν
 διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρ-
 δίας αὐτῶν». 10. Καὶ ἔγνων ἐγώ, «ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήπτης ὁ
 Θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δι-
 25 καιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν· ἐξέστησαν δὲ» ἐπὶ τούτῳ καὶ «οἱ ἐκ
 περιτομῆς πιστοί. 11. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυ-
 γὸν βαρὺν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ πα-
 τέρες ἡμῶν ἰσχύσαμεν βαστάσαι; Ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου
 πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κάκεῖνοι»· ἔλυσε γὰρ ἡμᾶς ὁ
 30 Κύριος ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ ἠλάφρυνε τὸ φορτίον ἡμῶν καὶ τὸν ζυ-
 γὸν τοῦ βάρους πρᾶότητι ἔλυσεν ἀφ' ἡμῶν.

12. Ταῦτα δέ μου εἰπόντος, «ἐσίγησεν ἅπαν τὸ πλῆθος», ἀπε-
 κρίθη δὲ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Κυρίου ἀδελφὸς λέγων· «Ἄνδρες ἀδελφοί,

57. Πράξ. 10,20.

58. Ἰωήλ 2,32.

59. Ψαλμ. 21,28-29

60. Πράξ. 15,9.

61. Πράξ. 15,10.

62. Πράξ. 15,12.

καὶ ἓνα σκεῦος δεμένο στὶς τέσσερες γωνίες του» σὰν φωτεινὸ σεντόνι, «νὰ κατεβαίνει στὴ γῆ, στὸ ὁποῖο ὑπῆρχαν ὅλα τὰ τετράποδα ζῶα καὶ τὰ ἔρπετά τῆς γῆς καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἀκούστηκε φωνὴ» ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πού «ἔλεγε σὲ μένα· Πέτρε σήκω, σφάξε καὶ φάγε. Καὶ ἐγὼ εἶπα· Μὲ κανένα τρόπο, Κύριε, γιατί ποτὲ δὲν ἔφαγα κάθε μολυσμένο καὶ ἀκάθαρτο. Καὶ πάλι ἀκούστηκε φωνὴ γιὰ δεύτερη φορὰ πού ἔλεγε· Αὐτὰ πού τὰ καθάρισε ὁ Θεός, ἐσὺ μὴ τὰ θεωρεῖς ἀκάθαρτα. Αὐτὸ ἔγινε τρεῖς φορές, καὶ ὕστερα τὸ ἀντικείμενο ἀνυψώθηκε στὸν οὐρανό.⁷ Καθὼς λοιπὸν ἀποροῦσα τί νὰ σήμαινε ἄραγε τὸ ὄραμα, μοῦ εἶπε τὸ Πνεῦμα· Νά, ἄνδρες σὲ ζητοῦν· σήκω καὶ πῆγiane μαζί τους χωρὶς κανένα δισταγμό, γιατί ἐγὼ τοὺς ἔστειλα»⁵⁷. Οἱ ἄνδρες δὲ αὐτοὶ ἦταν αὐτοὺς πού ἔστειλε ὁ ἐκατόνταρχος. 8. Καὶ καθὼς ἀναλογιζόμouνα αὐτὰ θυμήθηκα τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πού εἶναι γραμμένα, ὅτι «καθένας πού θὰ ἐπικαλεσθεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, θὰ σωθεῖ»⁵⁸· καὶ πάλι· «θὰ θυμηθοῦν καὶ θὰ ἐπιστέψουν στὸν Κύριο ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ θὰ προσκυνήσουν μπροστά του ὅλες οἱ πατριές τῶν ἐθνῶν, γιατί στὸν Κύριο ἀνήκει ἡ βασιλεία καὶ αὐτὸς ἐξουσιάζει στὰ ἔθνη»⁵⁹. 9. Καὶ μόλις σκέφθηκα ὅτι παντοῦ εἶναι γραμμένο γιὰ τὴν κλήση τῶν ἐθνῶν, σηκώθηκα καὶ πῆγα μαζί τους καὶ μπῆκα στὸ σπίτι τοῦ ἄνδρα· «καὶ ἐνῶ ἐγὼ ἀκόμα κήρυττα τὸ λόγο, ἦρθε τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἐπάνω του καὶ σὲ ὅσους ἦταν παρόντες μαζί του, ὅπως καὶ σὲ μᾶς στὴν ἀρχή· καὶ δὲν ἔκανε διάκριση ἀνάμεσα σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτούς, ἐπειδὴ μὲ τὴν πίστη καθάρισε τὶς καρδιές τους»⁶⁰. 10. Ἔτσι κατάλαβα καὶ ἐγὼ «ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι προσωπολήπτης, ἀλλὰ σὲ κάθε ἔθνος ὅποιος τὸν σέβεται καὶ ἐφαρμόζει τὴ δικαιοσύνη εἶναι δεκτὸς σ' αὐτόν· ἐξεπλάγησαν τότε γι' αὐτὸ καὶ οἱ πιστοὶ πού προέρχονταν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. 11. Τώρα λοιπὸν γιατί πειράζετε τὸ Θεὸ βάζοντας βαρὺ ζυγὸ στὸν τράχηλο τῶν μαθητῶν, τὸν ὁποῖο οὔτε ἐμεῖς οὔτε οἱ πατέρες μας μπορέσαμε νὰ σηκώσουμε; Ὅμως πιστεύουμε μὲ τὴ χάρη τοῦ Κυρίου ὅτι θὰ σωθοῦμε, ὅπως καὶ ἐκεῖνου»⁶¹, γιατί ὁ Κύριος μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ ἐλάφρωσε τὸ φορτίο μας καὶ κατάργησε τὸ βάρος τοῦ ζυγοῦ ἀπὸ ἐμᾶς μὲ τὴν πραότητα του.

12. Ὅταν εἶπα αὐτά, «ὄλο τὸ πλῆθος σὴπάσε»⁶²· ἀποκρίθηκε τότε ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, λέγοντας· «Ἄνδρες ἀδελ-

ἀκούσατέ μου. Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται· Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ
5 τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα. 13. Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ· διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν
10 ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπο τῶν ἀλισγημάτων» τῶν ἐθνῶν, «εἰδωλοθύτου καὶ πορνείας καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ», ἅπερ καὶ τοῖς παλαιοῖς νενομοθέτητο τοῖς πρὸ τοῦ νόμου φυσικοῖς, Ἐνῶς, Ἐνώχ, Νῶε, Μελχισεδέκ, Ἰὼβ καὶ εἴ τις τοιοῦτος ἐγεγόνει. 14. «Τότε ἔδοξεν ἡμῖν τοῖς ἀπο-
15 στόλοις καὶ τῷ ἐπισκόπῳ» Ἰακώβῳ «καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ ἡμῶν αὐτῶν πέμψαι σὺν τοῖς περὶ Βαρνάβαν καὶ Παῦλον τὸν τῶν ἐθνῶν ἀπόστολον τὸν Ταρσέα καὶ Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε·
20 15. Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν, ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστείλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γε-
νομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐκπέμψαι πρὸς ὑμᾶς
25 σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' ὧν ἐπεστείλατε· ἀπεστάλκαμεν δὲ μετ' αὐτῶν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. Ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηθὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τού-
30 των τῶν ἐπάναγκες, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτου καὶ αἵματος καὶ πνι-

φοί, ἀκοῦστε με. Ὁ Συμεὼν ἐξήγησε μὲ ποιοῦ τρόπο ὁ Θεὸς ἀρχικὰ φρόντισε νὰ ἀποκτήσει ἀπὸ ἐθνικοὺς ἓνα λαό, στὸ ὄνομά του· καὶ σ' αὐτὸ συμφωνοῦν τὰ λόγια τῶν προφητῶν, ὅπως εἶναι γραμμένο· 'Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἐπιστρέψω καὶ θὰ κτίσω ξανὰ τὴν πεσμένη σκηνὴ τοῦ Δαβὶδ, θὰ οἰκοδομήσω καὶ πάλι τὰ ἐρείπιά της καὶ θὰ τὴν ἀνορθώσω, γιὰ νὰ ἀναζητήσουν καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἄνθρωποι τὸν Κύριο καὶ ὅλα τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ ὄνομά μου, λέει ὁ Κύριος', ὁ ὁποῖος κάνει ὅλα αὐτά. 13. Εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια στὸ Θεὸ ὅλα τὰ ἔργα του· γι' αὐτὸ ἔχω τὴ γνώμη νὰ μὴ φέρνουμε δυσκολίες σ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιστρέφουν στὸ Θεὸ ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀλλὰ νὰ τοὺς γράψουμε νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ μιάσματα» τῶν ἐθνικῶν, «ἀπὸ τὰ εἰδωλόθυτα, καὶ ἀπὸ τὴν πορνεία, ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ ἀπὸ ὅ,τι ἔχει στραγγαλιστεῖ»⁶³, ἀπὸ αὐτὰ δηλαδὴ ποὺ εἶχαν νομοθετηθεῖ καὶ γιὰ τοὺς παλιοὺς τοὺς πρὶν ἀπὸ τὸ Νόμο φυσικοὺς, τὸν Ἑνώς, τὸν Ἑνώχ, τὸν Μελχισεδέκ, τὸν Ἰὼβ καὶ ὅποιον ἄλλον τέτοιον ὑπῆρξε. 14. «Τότε ἐμεῖς οἱ ἀπόστολοι καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι μαζὶ μὲ ὅλη τὴν Ἐκκλησία ἀποφασίσαμε νὰ ἐκλέξουμε ἄνδρες ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους καὶ νὰ τοὺς στείλουμε μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβα καὶ Παῦλο, τὸν ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τὴν Ταρσό, καὶ τὸν Ἰούδα ποὺ λεγόταν Βαρσαββᾶς, καὶ τὸν Σίλα, ποὺ ἦταν οἱ προεστῶτες μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν, γράφοντάς τους μὲ τὸ χέρι αὐτῶν τὰ ἐξῆς· 15. Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ χαιρετίζουν τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἀντιόχειας καὶ Συρίας καὶ Κιλικίας ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἐθνικοὺς. Ἐπειδὴ ἀκούσαμε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ ἐμᾶς σᾶς τάραξαν μὲ τὰ λόγια τους καὶ ἀναστάτωσαν τὶς ψυχές σας, ἂν καὶ ἐμεῖς δὲν τοὺς δώσαμε καμμιά ἐντολή, ἀποφασίσαμε, ἀφοῦ συγκεντρωθήκαμε ὅλοι μαζὶ, νὰ διαλέξουμε ἄνδρες καὶ νὰ τοὺς στείλουμε σ' ἐσᾶς μαζὶ μὲ τοὺς ἀγαπητοὺς Βαρνάβα καὶ Παῦλο, ἀνθρώπους ποὺ ἀφιέρωσαν τὴ ζωὴ τους στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ τὰ θέματα ποὺ μᾶς γράψατε. Στείλαμε μαζὶ μ' αὐτοὺς τὸν Ἰούδα καὶ τὸν Σίλα, οἱ ὁποῖοι καὶ προφορικὰ θὰ σᾶς ποῦν τὰ ἴδια. Ὅτι δηλαδὴ ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἐμᾶς νὰ μὴ σᾶς ἐπιβληθεῖ κανένα ἐπὶ πλέον βάρος, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐξῆς ἀπαραίτητα. Νὰ ἀπέχετε ἀπὸ τὰ κρέατα ποὺ ἔχουν θυσιασθεῖ στὰ εἰδῶλα, καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ

κτοῦ καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἔρρωσθε».

ΙΓ'. Τὴν μὲν οὖν ἐπιστολὴν ἐξαπεστείλαμεν, αὐτοὶ δὲ ἐν ἱκαναῖς ἡμέραις ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπεμείναμεν ἅμα συζητοῦντες πρὸς
5 τὸ κοινωφελὲς εἰς διόρθωσιν. 2. Μετὰ δὲ χρόνον ἱκανὸν ἐπισκεψάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ στηρίζαντες αὐτοὺς τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας, καὶ παρεγγυησάμενοι φεύγειν αὐτοὺς τοὺς ἐπ' ὀνόματι Χριστοῦ καὶ Μωσέως πολεμοῦντας Χριστῷ καὶ Μωσεῖ, καὶ ἐν δορᾷ προβάτου τὸν λύκον κατακρύπτοντας. 3. Οὗτοι γάρ εἰσι ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ ψευδαπόστολοι, πλάνοι καὶ φθορεῖς,
10 «ἀλωπέκων μερίδες» καὶ χαμαιζήλων «ἀμπέλων ἀφανισταί», δι' οὓς «ψυγῆσεται ἡ τῶν πολλῶν ἀγάπη· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος» ἀδιάστροφος «οὗτος σωθήσεται», περὶ ὧν ἀσφαλιζόμενος ἡμᾶς ὁ Κύριος παρήγγειλε λέγων· «ἐλεύσονται πρὸς ὑμᾶς ἄνθρωποι ἐν ἐν-
15 δύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἄρπαγες· ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς, προσέχετε ἀπ' αὐτῶν· ἀναστήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ πλανήσουσι πολλούς».

ΙΔ'. Δι' οὓς καὶ ἡμεῖς νῦν ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενόμενοι «Πέτρος καὶ
20 Ἀνδρέας, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης» καὶ Ματθίας ὁ ἀντὶ Ἰούδα καταψηφισθεὶς σὺν ἡμῖν, Ἰάκωβός τε ὁ τοῦ Κυρίου ἀδελφὸς καὶ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, καὶ Παῦλος «ὁ τῶν ἐθνῶν
25 διδάσκαλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς»· ἅμα πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενόμενοι, ἐγράψαμεν ὑμῖν τὴν καθολικὴν ταύτην διδασκαλίαν εἰς ἐπιστηρισμὸν ὑμῶν τῶν τὴν καθόλου ἐπισκοπὴν πεπιστευμένων, ἐν ἧ ὁλοῦμεν ὑμῖν· 2. Θεὸν παντοκράτορα ἓνα μόνον ὑπάρχειν, παρ' ὃν ἄλλος οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸν σέβειν καὶ προσκυνεῖν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, καὶ ταῖς ἱεραῖς
30 Γραφαῖς χρῆσθαι, Νόμῳ καὶ Προφήταις, γονεῖς τιμᾶν, ἅπασαν ἔκθεσμον πρᾶξιν φεύγειν, ἀνάστασιν πιστεύειν καὶ ἀνταπό-

64. Πράξ. 15,23-29.

65. Ψαλμ. 61,11.

66. ᾿Ασμ. ᾿Ασμ. 2,15.

67. Ματθ. 24,12-13.

68. Ματθ. 7,15-16. 24,11. 24.

69. Ματθ. 10,2-4.

70. Πράξ. 1,26.

71. Πράξ. 9,15.

ἀπὸ ὅ,τι ἔχει στραγγαλισθεῖ, καὶ ἀπὸ τὴν πορνεία. Ἐὰν φυλάξετε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἀπὸ αὐτά, θὰ εὐτυχήσετε. Ὑγιαίνετε»⁶⁴.

ΙΓ'. Καὶ τὴν ἐπιστολὴ βέβαια σᾶς τὴν στείλαμε, ἐμεῖς ὅμως μείναμε γιὰ ἀρκετὲς μέρες στὰ Ἱεροσόλυμα συζητώντας γιὰ τὴ διόρθωση τῶν κοινωφελῶν πραγμάτων. 2. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ ἀρκετὸ χρόνο, ἀφοῦ ἐπισκεφθήκαμε τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς στηρίξαμε μὲ τὸν λόγο τῆς εὐσέβειας, καὶ τοὺς παραγγείλαμε νὰ ἀποφεύγουν ἐκείνους πού στὸ ὄνομα δῆθεν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Μωυσῆ πολεμοῦν τὸν Χριστὸ καὶ τὸν Μωυσῆ, καὶ κρύβουν τὸν λύκο μέσα σὲ δέρμα προβάτου. 3. Γιατὶ αὐτοὶ εἶναι ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆτες καὶ ψευδοἀπόστολοι, πλάνοι καὶ διαφθορεῖς, «κομμάτια ἄξια νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ἄλεπούδες»⁶⁵, καὶ «μικρὰ ζωάκια» πού καταστρέφουν τὰ ἀμπέλια»⁶⁶, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων «θὰ ψυγεῖ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ἐκεῖνος πού θὰ μείνει μέχρι τέλους ἀμετακίνητος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁶⁷. Ἀπὸ αὐτοὺς προφυλάσσο-ντάς μας ὁ Κύριος μᾶς παράγγελε λέγοντας· «θὰ ἔρθουν ἀνάμεσά σας ἄνθρωποι μὲ ἔνδυμα προβάτων, ἐνῶ μέσα θὰ εἶναι ἀρπακτικοὶ λύκοι· θὰ τοὺς ἀναγνωρίσετε ἀπὸ τὰ ἔργα τους, καὶ νὰ προσέχετε ἀπὸ αὐτούς· γιατί θὰ ἐμφανισθοῦν ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆ-τες, πού θὰ παραπλανήσουν πολλούς»⁶⁸.

ΙΔ'. Ἐξαιτίας αὐτῶν καὶ ἐμεῖς τώρα συγκεντρωμένοι ὅλοι μαζὶ «ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβαιδαίου, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Βαρθολομαῖος, ὁ Θωμᾶς καὶ ὁ Ματθαῖος, ὁ Ἰάκωβος τοῦ Ἀλφαίου καὶ ὁ Λεβαῖος, πού ἐπονομά-σθηκε Θαδδαῖος, ὁ Σίμων ἀπὸ τὴν Κανᾶ⁶⁹ καὶ ὁ Ματθίας, πού συγ-καταλέχθηκε μαζὶ μας στὴ θέση τοῦ Ἰούδα⁷⁰, καὶ ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ Παῦ-λος «ὁ δάσκαλος τῶν ἐθνικῶν, τὸ ὄργανο τῆς ἐκλογῆς»⁷¹, ὅλοι ἐμεῖς, ἀφοῦ συγκεντρωθήκαμε μαζὶ, σᾶς γράψαμε αὐτὴ τὴ διδα-σκαλία, πού εἶναι γενικὰ ἀποδεκτὴ, γιὰ νὰ στηρίξουμε ἐσᾶς, τῶν ὁποίων τὴ γενικὴ εὐθύνη ἔχουμε ἀναλάβει, καὶ σᾶς δηλώνουμε ὅτι· 2. Ἕνας μόνο Θεὸς ὑπάρχει, ἐκτὸς τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει ἄλλος, καὶ αὐτὸν νὰ σέβεσθε μόνο καὶ νὰ τὸν προσκυνεῖτε μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας διὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ νὰ χρησιμοποιεῖτε τὶς ἱερὲς Γραφές, τὸ Νόμο καὶ τοὺς Προφῆ-τες, νὰ τιμᾶτε τοὺς γονεῖς, νὰ ἀποφεύγετε κάθε παράνομη πράξη,

δοσιν προσδοκᾶν. 3. Καὶ τοῖς κτίσμασιν αὐτοῦ πᾶσιν εὐχαρίστως προσέρχεσθαι ὡς Θεοῦ ἔργοις καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς ἔχουσι φαῦλον, καὶ γαμεῖν νομίμως, ἄμεμπτος γὰρ ὁ τοιοῦτος γάμος, «ὅτι» καὶ «παρὰ Κυρίου ἀρμόζεται γυνὴ ἀνδρί», καὶ ὁ Κύριος λέγει· «ὁ ποιή-
 5 σας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». 4. Μήτε μὴν μετὰ γάμον ἐκβάλλειν ἀκατάγνωστον ἐξέστω. «Φυλάξῃ» γάρ, φησὶν, «τῷ πνεύματί σου καὶ γυναιῖκα νεότητός σου
 10 μὴ ἐγκαταλίπῃς, ὅτι αὕτη κοινωνὸς βίου σου καὶ ὑπόλειμμα πνεύματός σου, καὶ ἐγὼ ἐποίησα καὶ οὐκ ἄλλος»· φάσκει γὰρ ὁ Κύριος, ὅτι «ἃ ὁ Θεὸς ἔξευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω»· ἡ γὰρ γυνὴ κοινωνός ἐστι βίου, ἐνουμένη εἰς ἓν σῶμα ἐκ δύο παρὰ Θεοῦ· ὁ δὲ τὸ ἐν ἀνάπαλιν διαιρῶν εἰς δύο, ἐχθρὸς δημιουργίας Θεοῦ καὶ προνοίας
 15 τῆς ἐκείνου ἀντίπαλος, ὡσαύτως ὁ κατέχων τὴν παραφθαρεῖσαν καὶ παραφθείρασαν φύσεως θεσμὸν παράνομος, ἐπείπερ «ὁ κατέχων μοιχαλίδά ἄφρων καὶ ἀσεβής· ἀπότεμνε» γὰρ «αὐτήν», φησὶν, «ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου»· οὐ γὰρ ἐστι βοηθός, ἀλλ' ἐπίβουλος, πρὸς ἄλλον ἀποκλίνασα τὴν διάνοιαν. 5. Μήτε δὲ περιτέμνεσθαι τὴν
 20 σάρκα, ἀρκεῖσθαι δὲ πιστοῖς τὴν τῆς καρδίας περιτομὴν ἐν πνεύματι· «περιτμήθητε» γάρ, φησὶν, «τῷ Θεῷ ὑμῶν καὶ περιτέμνεσθε τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας ὑμῶν».

ΙΕ'. Ὅμοίως καὶ βαπτίσματι ἐνὶ ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ εἰς τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον δεδομένῳ, οὐ τῷ παρὰ τῶν δυσωνύμων αἵρε-
 25 τικῶν, ἀλλὰ τῷ παρὰ τῶν ἀμέεπτων ἱερέων δεδομένῳ «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος». 2. Μήτε δὲ τὸ παρὰ τῶν ἀσεβῶν δεκτὸν ὑμῖν ἔστω, μήτε τὸ παρὰ τῶν ὁσίων ἀκυρούσθω διὰ δευτέρου. Ὡς γὰρ εἷς ὁ Θεὸς καὶ εἷς ὁ Χριστὸς καὶ εἷς ὁ Παράκλητος, εἷς δὲ καὶ ὁ τοῦ Κυρίου ἐν σώματι θάνατος, οὐ-

72. Παρμ. 19,14.

73. Ματθ. 19,4-5.

74. Μαλαχ. 2,14-16.

75. Ματθ. 19,6.

76. Παρμ. 18,22α.

77. Σοφ. Σειράχ 25,26.

78. Ἱερ. 4,4.

79. Ματθ. 28,19.

νὰ πιστεύετε στήν ἀνάστασι καὶ νὰ περιμένετε τὴν κρίσι καὶ τὴν ἀνταπόδοσι. 3. Καὶ νὰ πλησιάζετε εὐχαρίστως ὅλα τὰ κτίσματά του, ὡς ἔργα τοῦ Θεοῦ, ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κακό, νὰ παντρεύεσθε νόμιμα, γιὰτὶ αὐτὸς ὁ γάμος εἶναι καθαρὸς, «γιὰτὶ ἀπὸ τὸν Κύριο συνδέεται ἡ γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα»⁷², καὶ γιὰτὶ ὁ Κύριος λέει· «αὐτὸς ποὺ τοὺς δημιούργησε ἀπὸ τὴν ἀρχή, τοὺς ἔκανε ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ εἶπε· γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐγκαταλείψει τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα του καὶ θὰ προσκολληθεῖ στὴ γυναῖκα του, καὶ θὰ γίνουν οἱ δύο ἓνα σῶμα»⁷³. 4. Οὔτε βέβαια ἐπιτρέπεται νὰ τὴ διώχνει κανεὶς, ἐὰν δὲν εἶναι ἄξια καταδίκης. Γιὰτὶ «πρέπει νὰ φυλάξεις τὴν καθαρότητα τοῦ πνεύματός σου, λέει, καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψεις τὴ γυναῖκα ποὺ εἶχες ἀπὸ τὰ νεανικά σου χρόνια, γιὰτὶ αὐτὴ εἶναι ἡ σύντροφος τῆς ζωῆς σου καὶ τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἐμφυσημάτός μου σὲ σένα καὶ ἐγὼ τὴν ἔπλασα καὶ αὐτὴν καὶ ὄχι κανένας ἄλλος»⁷⁴, γιὰτὶ λέει ὁ Κύριος· «αὐτοὺς ποὺ ὁ Θεὸς τοὺς συνέδεσε, νὰ μὴ τοὺς χωρίζει ἄνθρωπος»⁷⁵, καθόσον ἡ γυναῖκα εἶναι σύντροφος τῆς ζωῆς, ποὺ ἐνώνεται σὲ ἓνα σῶμα, ἀπὸ δύο, ἀπὸ τὸ Θεό. Ἐκεῖνος ποὺ διαιρεῖ τὸ ἓνα ξανὰ σὲ δύο εἶναι ἐχθρὸς τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντίπαλος τῆς πρόνοιάς του, ὅπως καὶ ἐκεῖνος ποὺ κρατᾷ αὐτὴν ποὺ εἶναι διεφθαρμένη καὶ ἔχει καταπατήσει τὸ θεσμὸ τῆς φύσεως, εἶναι παράνομος, ἐπειδὴ «ὅποιος κρατᾷ μοιχαλὶδα εἶναι ἀσύνετος καὶ ἀσεβής»⁷⁶. γι' αὐτὸ «νὰ τὴν ἀποκόπτεις ἀπὸ τὴ σάρκα σου»⁷⁷, λέει, γιὰτὶ δὲν εἶναι βοηθὸς σου ἀλλὰ ἐχθρὸς, ἀφοῦ ἔχει σὲ ἄλλον στραμμένη τὴ σκέψη της. 5. Οὔτε ἐπίσης νὰ περιτέμνετε τὴ σάρκα, ἀλλὰ νὰ ἀρκεῖσθε οἱ πιστοὶ στὴν πνευματικὴ περιτομὴ τῆς καρδιᾶς σας· γιὰτὶ λέει· «ἔχετε περιτμηθεῖ γιὰ τὸν Θεὸ σας καὶ περικόψατε τὴν ἀκροβυστία τῆς καρδιᾶς σας»⁷⁸.

ΙΕ'. Ἐπίσης νὰ ἀρκεῖσθε σὲ ἓνα μόνο βάπτισμα, ποὺ ἐγίνε στὸ θάνατο τοῦ Κυρίου, ὄχι ἐκεῖνο ποὺ κάνουν οἱ μισητοὶ αἵρετικοί, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ τελοῦν οἱ ἁμεμπτοὶ ἱερεῖς «στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος»⁷⁹. 2. Ἐπομένως, οὔτε τὸ βάπτισμα τῶν ἀσεβῶν νὰ δέχεστε, οὔτε νὰ ἀκυρώνετε ἐκεῖνο ποὺ ἐγίνε ἀπὸ τοὺς ὁσίους μὲ δεύτερο βάπτισμα. Γιὰτὶ, ὅπως ἓνας εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἓνας ὁ Χριστὸς καὶ ἓνας ὁ Παράκλητος, καὶ ἓνας ὁ σωματικὸς θάνατος τοῦ Κυρίου, ἔτσι ἓνα νὰ εἶναι

τως ἐν ἔστω καὶ τὸ εἰς αὐτὸν διδόμενον βάπτισμα· οἱ δὲ παρὰ ἀσεβῶν δεχόμενοι μόλυσμα κοινωνοὶ τῆς γνώμης αὐτῶν γενήσονται.

3. Οὐ γάρ εἰσιν ἐκεῖνοι ἱερεῖς· λέγει γὰρ πρὸς αὐτοὺς ὁ Θεός· «ἐπεὶ καὶ σὺ ἀπώσω γνῶσιν, ἀπώσομαί σε κἀγὼ τοῦ ἱερατεύειν μοι»·

5 οὔτε μὴν οἱ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτῶν μεμύηνται, ἀλλὰ μεμολυσμένοι ὑπάρχουσιν, οὐκ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαμβάνοντες, ἀλλὰ δεσμὸν ἀσεβείας.

4 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ οἱ τοὺς μεμυημένους ἐκ δευτέρου βαπτίζειν πειρώμενοι ἀνασταυροῦσι τὸν Κύριον, ἀναιροῦσιν αὐτὸν ἐκ δευτέρου, γελῶσι τὰ θεῖα, μυκτηρίζουσι τὰ ἅγια, ὑβρίζουσι τὸ πνεῦ-

10 μα, τὸ αἷμα τὸ ἅγιον ὡς κοινὸν ἀτιμάζουσιν· ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν ἀποστείλαντα, εἰς τὸν παθόντα, εἰς τὸν μαρτυρήσαντα.

5. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκ καταφρονήσεως μὴ βουλόμενος βαπτισθῆναι ὡς ἄπιστος κατακριθήσεται, καὶ ὀνειδισθήσεται ὡς ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων· λέγει γὰρ ὁ Κύριος· «ἐὰν μὴ τις βαπτισθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ μὴ

15 εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»· καὶ πάλιν· «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται».

6. Ὁ δὲ λέγων, ὅτι ὅταν τελευτῶ βαπτίζομαι, ἵνα μὴ ἁμαρτήσω καὶ ρυπανῶ τὸ βάπτισμα, οὗτος ἄγνοιαν Θεοῦ ἔχει καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐπιλήσμων τυγχάνει· «μὴ ἀναβάλλου» γάρ, φησὶν, «ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον· οὐ γὰρ οἶδας, τί τέξεται ἡ ἐπιούσα».

20 7. Βαπτίζετε δὲ ὑμῶν καὶ τὰ νήπια, καὶ «ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Θεοῦ· ἄφετε» γάρ, φησί, «τὰ παιδιὰ ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά».

IS'. Ταῦτα πάντα ἐπεστείλαμεν ὑμῖν, ἵνα εἰδέναι ἔχοιτε τὴν

25 ἡμετέραν γνώμην, οἷα τίς ἐστίν. Καὶ τὰ ἐπ' ὀνόματι ἡμῶν παρὰ τῶν ἀσεβῶν καττυθέντα βιβλία μὴ παραδέχεσθε· οὐ γὰρ τοῖς ὀνόμασι χρὴ ὑμᾶς προσέχειν τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων καὶ τῇ γνώμῃ τῇ ἀδιαστρόφῳ.

2. Οἶδαμεν γάρ, ὅτι οἱ περὶ Σίμωνα καὶ Κλεόβιον ἰώδη συντάξαντες βιβλία ἐπ' ὀνόματι Χριστοῦ

30 καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ περιφέρουσιν εἰς ἀπάτην ὑμῶν τῶν πεφιληκότων Χριστὸν καὶ ἡμᾶς τοὺς αὐτοῦ δούλους.

3. Καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς δέ τινες συνέγραψαν βιβλία ἀπόκρυφα Μωσέως καὶ Ἐνὼχ καὶ Ἀδάμ, Ἡσαΐου τε καὶ Δαυὶδ καὶ Ἡλίας καὶ τῶν τριῶν πατριαρ-

80. Ὡς. 4,6. 81. Πρβλ. Ἑβρ. 6,6. 82. Ἰω. 3,5. 83. Μάρκ. 16,16.
84. Σοφ. Σειρ. 5,7. 85. Ἑφ. 6,4. 86. Ματθ. 19,14.

καὶ τὸ βάπτισμα ποὺ γίνεται σ' αὐτόν. "Ὅσοι δέχονται ἀπὸ ἀσεβεῖς τὸ μόλυσμα, αὐτοὶ γίνονται ὁπαδοὶ τῆς διδασκαλίας τους. 3. Γιατὶ ἐκεῖνοι δὲν εἶναι ἱερεῖς, ἀφοῦ λέει γι' αὐτοὺς ὁ Θεός· «ἐπειδὴ σὺ ἀπέρριψες τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ, θὰ σὲ ἐμποδίσω κι ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ μὲ ἱερατεύεις»⁸⁰. οὔτε φυσικὰ ὅσοι βαπτίζονται ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν μυηθεῖ, ἀλλὰ εἶναι μολυσμένοι, ἐπειδὴ δὲν παίρνουν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τους, ἀλλὰ δεσμὸ τῆς ἀσέβειας. 4. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ βαπτίσουν γιὰ δεύτερη φορὰ τοὺς βαπτισμένους, ξανασταυρώνουν τὸν Κύριο⁸¹, τὸν σκοτώνουν γιὰ δεύτερη φορὰ, γελοιοποιοῦν τὰ θεῖα, κοροϊδεύουν τὰ ἅγια, βρίζουν τὸ Πνεῦμα, ἀτιμάζουν τὸ ἅγιο αἷμα σὰν νὰ εἶναι κοινό· ἀσεβοῦν σ' αὐτόν ποὺ τὸ ἔστειλε, σ' αὐτόν ποὺ ἔπαθε, σ' αὐτόν ποὺ μαρτύρησε. 5. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἀπὸ περιφρόνηση δὲν θέλει νὰ βαπτισθεῖ, θὰ καταδικασθεῖ ὡς ἄπιστος, καὶ θὰ κατηγορηθεῖ ὡς ἀχάριστος καὶ ἀγνώμονας. Γιατὶ ὁ Κύριος λέει· «ἐὰν κάποιος δὲν βαπτισθεῖ μὲ νερὸ καὶ Πνεῦμα, δὲν θὰ μπεῖ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν⁸². καὶ πάλι· «ἐκεῖνος ποὺ θὰ πιστέψει καὶ θὰ βαπτισθεῖ, θὰ σωθεῖ, ἐνῶ ὅποιος ἀπιστήσῃ θὰ καταδικασθεῖ»⁸³. 6. Ἐκεῖνος ποὺ λέει, Θὰ βαπτισθῶ ὅταν πεθαίνω, γιὰ νὰ μὴ ἁμαρτήσω καὶ ρυπάνω τὸ βάπτισμα, αὐτὸς ἔχει ἄγνοια τοῦ Θεοῦ καὶ λησμονεῖ τὴ φύση του. Γιατὶ λέει, «μὴ ἀναβάλλεις νὰ ἐπιστρέψεις στὸν Κύριο γιατί δὲν γνωρίζεις τί θὰ ξημερώσῃ ἡ ἐπόμενη μέρα»⁸⁴. Νὰ βαπτίζετε ἐπίσης καὶ τὰ νήπιά σας καὶ «νὰ τὰ ἀνατρέφετε μὲ τὴν παιδεία καὶ τὴ νουθεσία τοῦ Θεοῦ⁸⁵. γιατί λέει· «ἀφῆστε τὰ παιδιὰ νὰ ἔρθουν κοντά μου καὶ μὴ τὰ ἐμποδίζετε»⁸⁶.

ΙΣ'. "Ὅλα αὐτὰ σᾶς τὰ γράψαμε, γιὰ νὰ γνωρίζετε ποιά εἶναι ἡ δική μας γνώμη, καὶ νὰ μὴ παραδέχεστε τὰ βιβλία τῶν ἀσεβῶν ποὺ εἶναι γραμμένα στὸ δικό μας ὄνομα· γιατί δὲν πρέπει νὰ κοιτάζετε στὰ ὀνόματα τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ στὴ φύση τῶν πραγμάτων καὶ στὴ γνώμη ποὺ δὲν εἶναι διεστραμμένη. 2. Γιατὶ γνωρίζουμε ὅτι οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Σίμωνα καὶ τοῦ Κλεόβιου ἔχουν συντάξῃ δηλητηριασμένα βιβλία μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν του καὶ τὰ περιφέρουν γιὰ νὰ ἐξαπατήσουν ἐσᾶς ποὺ ἀγαπᾶτε τὸν Χριστὸ καὶ ἐμᾶς τοὺς δούλους του. 3. Καὶ μεταξὺ τῶν παλιῶν ὀρισμένοι συνέγραψαν ἀπόκρυφα βιβλία τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἐνῶχ καὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Ἡσαΐα καὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Ἡλίου

χῶν, φθοροποιὰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρά· τοιαῦτα καὶ νῦν ἐκύησαν οἱ δυσώνυμοι, διαβάλλοντες δημιουργίαν, γάμον, πρόνοιαν, τεκνογονίαν, νόμον, προφήτας· βάρβαρα τινα ὀνόματα ἐγγράφοντες καὶ ὡς αὐτοὶ φασιν ἀγγέλων, τὸ δ' ἀληθὲς εἶπεῖν δαιμόνων τῶν αὐτοῖς
 5 ὑπηχούντων. 4. Ὡν ἀποφεύγετε τὴν διδασκαλίαν, ἵνα μὴ μετάσχετε τῆς τιμωρίας τῶν αὐτὰ συγγραψαμένων ἐπ' ἀπάτη καὶ ἀπωλεία τῶν πιστῶν καὶ ἀμέμπτων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μαθητῶν.

ΙΖ'. Ἐπίσκοπον καὶ πρεσβύτερον καὶ διάκονον εἵπομεν μονογάμους καθίστασθαι, κἂν ζῶσιν αὐτῶν αἱ γαμεταί, κἂν τεθνήκασι,
 10 μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς μετὰ χειροτονίαν ἢ ἀγάμοις οὓσιν ἔτι ἐπὶ γάμον ἔρχεσθαι, ἢ γεγαμηκόσιν ἐτέραις συμπλέκεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι ἢ ἔχοντες ἦλθον ἐπὶ τὴν χειροτονίαν. 2. Ὑπηρέτας δὲ καὶ ψαλτωδοὺς καὶ ἀναγνώστας καὶ πυλωροὺς καὶ αὐτοὺς μὲν μονογάμους εἶναι κελεύομεν· εἰ δὲ πρὸ γάμου εἰς κλῆρον παρέλθωσιν, ἐπιτρέπομεν αὐ-
 15 τοῖς γαμεῖν, εἴ γε πρὸς τοῦτο πρόθεσιν ἔχουσιν, ἵνα μὴ ἀμαρτήσαντες κολάσεως τύχωσιν. 3. Οὐδενὶ δὲ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κελεύομεν ἢ ἐταίραν ἢ οἰκέτιν ἢ «χήραν καὶ ἐκβεβλημένην λαμβάνειν», ὡς καὶ ὁ Νόμος λέγει. 4. Διακόνισσα δὲ γινέσθω παρθένος ἀγνή· εἰ δὲ μήγε, κἂν χήρα μονόγαμος, πιστὴ καὶ τιμία.

20 ΙΗ'. Τοὺς μετανοοῦντας προσδέχεσθε, «τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ»· τοὺς κατηχουμένους στοιχεύσαντες βαπτίσατε, τοὺς ἀθέους αἵρεσιώτας ἀμετανοήτως ἔχοντας διαστείλαντες ἀφορίσατε ἀπὸ τῶν πιστῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἐκκηρύκτους ποιήσατε, καὶ παραγγείλατε τοῖς πιστοῖς παντοίως αὐτῶν ἀπέχε-
 25 σθαι καὶ μήτε λόγῳ μήτε προσευχαῖς κοινωνεῖν αὐτοῖς. 2. Οὗτοι γὰρ εἰσιν ἀντίδικοι καὶ ἐπίβουλοι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ διαφθείροντες τὸ ποίμνιον καὶ μολύνοντες τὴν κληρονομίαν, οἱ δοξόσοφοι καὶ παμπόνηροι, περὶ ὧν ἔλεγεν Σολομὼν ὁ σοφός, ὅτι δυσσεβοῦντες ὑποκρίνονται εὐσεβεῖν. «Ἔστι» γάρ, φησὶν, «ὁδός, ἢ δοκεῖ τισιν

καὶ τῶν τριῶν πατριαρχῶν, βιβλία καταστρεπτικὰ καὶ ἐχθρικὰ ἀπέναντι στὴν ἀλήθεια. Τέτοια κυοφόρησαν καὶ τώρα οἱ καταραμένοι, συκοφαντώντας τὴ δημιουργία, τὸ γάμο, τὴν πρόνοια, τὴ γέννηση τῶν παιδιῶν, τὸ νόμο, τοὺς προφῆτες, ἀναγράφοντας κάποια βάρβαρα ὀνόματα, πού, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἴδιοι, εἶναι ὀνόματα ἀγγέλων, ἐνῶ, γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, εἶναι ὀνόματα τῶν δαιμόνων πού τοὺς τὰ ὑπαγορεύουν 4. Αὐτῶν τὴ διδασκαλία νὰ τὴν ἀποφεύγετε, γιὰ νὰ μὴ πάρετε μέρος στὴν τιμωρία αὐτῶν πού τὰ συνέγραψαν γιὰ νὰ ἐξαπατήσουν καὶ νὰ ὀδηγήσουν στὴν ἀπώλεια τοὺς πιστοὺς καὶ καθαροὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

ΙΖ'. Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος καὶ διάκονος εἶπαμε νὰ χειροτονοῦνται μονόγαμοι⁸⁷, εἴτε ζοῦν οἱ γυναῖκες τους, εἴτε ἔχουν πεθάνει, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπεται σ' αὐτοὺς μετὰ τὴ χειροτονία, ἂν εἶναι ἄγαμοι, νὰ παντρεύονται, ἢ ἂν ἦταν παντρεμένοι νὰ συνδεθοῦν με ἄλλες, ἀλλὰ νὰ ἀρκοῦνται ὅπως ἦταν ὅταν προσῆλθαν στὴ χειροτονία. 2. Καὶ οἱ ὑπηρέτες καὶ οἱ ψάλτες καὶ οἱ ἀναγνώστες καὶ οἱ πλωροί, διατάζουμε νὰ εἶναι μονόγαμοι. Ἐὰν ὁμως προσέλθουν στὸν κλῆρο πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο, ἐπιτρέπουμε σ' αὐτοὺς νὰ παντρευτοῦν, ἐὰν φυσικὰ ἔχουν τέτοια πρόθεση, γιὰ νὰ μὴ ἀμαρτήσουν καὶ κολασθοῦν. 3. Διατάζουμε ὁμως κανέναν ἀπὸ τοὺς κληρικούς νὰ μὴ συντηρεῖ ἐταῖρα ἢ ὑπηρέτρια, ἢ «χήρα καὶ χωρισμένη»⁸⁸, ὅπως λέει καὶ ὁ νόμος. 4. Διακόνισσα νὰ γίνεται ἡ ἀγνή παρθένα, ἀλλιῶς νὰ μὴ γίνεται, καὶ ἂν εἶναι χήρα, νὰ εἶναι μονόγαμη, πιστὴ καὶ τίμια.

ΙΗ'. Αὐτοὺς πού μετανοοῦν νὰ τοὺς δέχεσθε, γιατί «αὐτὸ εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ»⁸⁹. τοὺς κατηχούμενους, ἀφοῦ τοὺς διδάξετε τὰ στοιχειώδη, νὰ τοὺς βαπτίζετε· τοὺς ἄθεους αἰρετικούς πού μένουν ἀμετανόητοι, ἀφοῦ τοὺς ξεχωρίσετε νὰ τοὺς ἀφορίζετε ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀποπέμπετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συνιστᾶτε στοὺς πιστοὺς νὰ μένουν με κάθε τρόπο μακριὰ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ οὔτε νὰ συνομιλοῦν οὔτε νὰ προσεύχονται μαζί τους. 2. Γιατί αὐτοὶ εἶναι ἀντίδικοι καὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, πού διαφθείρουν τὸ ποῖμνιο καὶ μολύνουν τοὺς κληρονόμους, εἶναι δοκησίσοφοι καὶ παμπόνηροι· γι' αὐτοὺς ὁ Σολομώντας ὁ σοφὸς ἔλεγε ὅτι, ἐνῶ ἀσεβοῦν, ὑποκρίνονται ὅτι εἶναι εὐσεβεῖς. «Ὑπάρχει, λέει, κάποιος δρόμος ὁ ὁποῖος σὲ μερικοὺς

εύθης εἶναι, τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς βλέπει εἰς πυθμένα ἄδου» 3. Οὗτοι εἰσιν, περὶ ὧν ὁ Κύριος πικρῶς καὶ ἀποτόμως ἀπεφώνησε λέγων, ὅτι εἰσιν ψευδόχριστοι καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, οἱ βλασφημῶσαντες τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος καὶ ἀποπτύσαντες τὴν παρ' αὐτοῦ
 5 δωρὰν μετὰ τὴν χάριν, «οἷς οὐκ ἀφεθήσεται οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι», οἱ καὶ Ἰουδαίων δυσσεβέστεροι καὶ Ἑλλήνων ἀθεώτεροι. 4. Οἱ Θεὸν τὸν ἐπὶ πάντων βλασφημοῦντες καὶ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ καταπατοῦντες καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πνεύματος διαπτύοντες, οἱ τοὺς θείους λόγους ἀρνούμενοι ἢ μεθ' ὑπο-
 10 κρίσεως προσποιούμενοι δέχεσθαι, ἐφ' ὅβρει Θεοῦ καὶ ἀπάτη τῶν προσιόντων αὐτοῖς, οἱ τὰς ἱερὰς Γραφὰς ἐνυβρίζοντες καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅτι ποτέ ἐστιν ἀγνοοῦντες, οἱ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διαφθείροντες ὡς «ἀλώπεκες μικροὶ ἀμπελῶνα» καὶ «μερίδες ἀλωπέκων» γινόμενοι.

15 5. Οὓς φεύγειν ὑμᾶς παρακαλοῦμεν, ἵνα μὴ λάβητε βρόχους ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς· «ὁ συμπορευόμενος γὰρ σοφοῖς σοφὸς ἔσται, ὁ δὲ συμπορευόμενος ἄφροσιν γνωσθήσεται». 6. Οὔτε γὰρ κλέπτη δεῖ συντρέχειν, οὐδὲ μετὰ μοιχοῦ μερίδα τίθεσθαι, ἐπεὶ περ καὶ ὁσious Δαυὶδ φησιν· «Κύριε, τοὺς μισοῦντάς σε ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς
 20 ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην, τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθρούς ἐγένοντό μοι». 7. Καὶ τῷ Ἰωσαφάτ ὁ Θεὸς ὀνειδίζει διὰ τὴν πρὸς Ἀχαὰβ φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς Ὀχοζίαν, λέγων διὰ Ἰοῦ τοῦ προφήτου· «εἰ ἀμαρτωλῷ σὺ φιλιάζεις ἢ μισουμένῳ ὑπὸ Κυρίου σὺ βοηθεῖς; Διὰ τοῦτο ἐξαίφνης ὀργὴ Κυρίου ἐγένετο ἐπὶ σέ, εἰ
 25 μὴ ὅτι εὐρέθη ἡ καρδιά σου τελεία πρὸς Κύριον, διὰ τοῦτο ἐφείσατό σου Κύριος· πλὴν ὅτι διεκόπη τὰ ἔργα σου καὶ συνετρίβησαν αἱ νῆές σου». 8. Φεύγετε οὖν τῆς κοινωνίας αὐτῶν, καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς εἰρήνης ἀλλότριοι τυγχάνετε· περὶ αὐτῶν γὰρ ὁ προφήτης ἀπεφώνησε, λέγων, ὅτι «οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, λέγει Κύριος». 9. Οὗτοι
 30 γὰρ εἰσιν οἱ κρύφιοι λύκοι, «οἱ ἐνεοὶ κύνες οἱ οὐ δυνάμενοι ὑλακτεῖν», οἱ νῦν μὲν εἰσιν ὀλίγοι, προκόψαντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῆς

90. Παρμ. 14,12.

91. Ματθ. 12,32.

92. Ἰ. Ασμ. Ἰ. Ασμ. 2,15.

93. Ψαλμ. 62,11.

94. Παρμ. 13,20.

95. Ψαλμ. 138,21-22.

96. Β' Παραλ. 19,2-3. 20,37.

97. Ἰ. Ησ.. 57,21.

98. Ἰ. Ησ. 56,10.

φαίνεται ἴσιος, ἐνῶ τὸ τέλος τοῦ καταλήγει στὸν πυθμένα τοῦ Ἑλίου»⁹⁰. 3. Αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος μὲ πικρία ἀλλὰ καὶ σκληρότητα εἶπε, ὅτι εἶναι ψευτόχριστοι καὶ ψευτοδάσκαλοι, ποὺ βλασφήμησαν τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος καὶ ἀπαρνήθηκαν τὴ δωρεὰ τοῦ μετὰ τὸ χρίσμα, «οἱ ὅποιοι δὲν θὰ συγχωρηθοῦν οὔτε στὴ ζωὴ αὐτὴ οὔτε στὴ μέλλουσα»⁹¹, καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι πιὸ ἀσεβεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ πιὸ ἄθεοι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες. 4. Αὐτοὶ ποὺ καὶ τὸ Θεὸ τῶν ὅλων βλασφημοῦν, καὶ τὸν Υἱό τοῦ τὸν καταπατοῦν καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Πνεύματος τὴν ἀπορρίπτουν, αὐτοὶ ποὺ ἀρνοῦνται τοὺς θεῖους λόγους, ἢ προσποιοῦνται μὲ ὑποκρισία ὅτι τοὺς δέχονται, γιὰ νὰ βρῖσουν τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἐξαπατήσουν ὅσους τοὺς πλησιάζουν, αὐτοὶ ποὺ ἐξυβρίζουν τὶς ἱερὲς Γραφὲς καὶ ἀγνοοῦν τελείως τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ δικαιοσύνη, αὐτοὶ ποὺ καταστρέφουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὅπως «οἱ ἀλεποῦδες οἱ μικρὲς τὸ ἀμπέλι»⁹², ποὺ καταντοῦν «κομμάτια κρέατος γιὰ ἀλεποῦδες»⁹³.

5. Αὐτοὺς σᾶς παρακαλοῦμε νὰ τοὺς ἀποφεύγετε, γιὰ νὰ μὴ βάλετε θηλειὰ στὶς ψυχές σας· γιὰτὶ «ὅποιος συναναστρέφεται σοφὸς θὰ γίνῃ σοφὸς καὶ ὅποιος συναναστρέφεται ἄφρονες θὰ γίνῃ γνωστός»⁹⁴. 6. Γιατὶ οὔτε μὲ κλέφτη δὲν πρέπει νὰ τρέχετε, οὔτε νὰ μοιράζεστε τὴν τύχη τοῦ μοιχοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ ὁσιος Δαβὶδ λέγει· «Κύριε, μίσησα ἐκείνους ποὺ σὲ μισοῦν καὶ ἔλειψα σὰν κερὶ ἀπὸ τὴν ἀντιπάθειά μου πρὸς τοὺς ἐχθρούς σου. Τοὺς μισοῦσα μὲ μεγάλο μῖσος, ἔγιναν καὶ δικοί μου ἐχθροί»⁹⁵. 7. Καὶ τὸν Ἰωσαφὰτ ὁ Θεὸς τὸν κατηγορεῖ γιὰ τὴ φιλία τοῦ μὲ τὸν Ἀχαάβ καὶ τὴ συμμαχία τοῦ μὲ τὸν Ὁχοζία, λέγοντας μέσω τοῦ προφήτη Ἰού· «εἶναι ἀλήθεια ὅτι σὺ εἶσαι φίλος μὲ ἁμαρτωλὸ καὶ βοηθᾷς αὐτὸν ποὺ μισεῖται ἀπὸ τὸν Κύριο; Γι' αὐτὸ ἔπεσε ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ξαφνικὰ ἐπάνω σου, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ καρδιά σου εἶναι τέλεια ἀπέναντι στὸν Κύριο, γι' αὐτὸ σὲ λυπήθηκε ὁ Κύριος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι διεκόπηκαν τὰ ἔργα σου καὶ καταστράφηκαν τὰ πλοῖα σου»⁹⁶. 8. Νὰ ἀποφεύγετε λοιπὸν νὰ ἐπικοινωνεῖτε μ' αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ ἔχετε εἰρήνη μαζί τους· γιὰτὶ γι' αὐτοὺς εἶπε ὁ προφήτης, ὅτι «δὲν ὑπάρχει χαρὰ γιὰ τοὺς ἀσεβεῖς, λέει ὁ Κύριος»⁹⁷. 9. Γιατὶ αὐτοὶ εἶναι κρυφοὶ λύκοι, «σκυλιὰ μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα ποὺ δὲν μποροῦν νὰ γαυγίσουν»⁹⁸, οἱ ὅποιοι τώρα βέβαια εἶναι λίγοι, κα-

συντελείας ἐγγιζούσης πλείονες καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, περὶ ὧν ὁ Κύριος ἔλεγεν, ὅτι «ἄρα ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»· καί· «διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, καὶ ἐλεύσονται ψευδόχριστοι καὶ ψευδο-
 5 προφηταὶ καὶ δώσουσι σημεῖα ἐν οὐρανῷ, ὥστε εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀπατήσαι», ὧν τῆς ἀπάτης ρύσεται ἡμᾶς Κύριος ὁ Θεὸς διὰ «Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν». 10. Καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς, διερχόμενοι τὰ ἔθνη καὶ ἐπιστηρίζοντες τὰς ἐκκλησίας, τοὺς μὲν ἐν πολλῇ νοουθεσίᾳ καὶ λόγῳ ἱατικῷ ὑγιάσαντες ἐπανηγάγομεν μέλ-
 10 λοντας ὅσον οὐδέπω θνήσκειν ἀπάτῃ, τοὺς δὲ ἀνιάτως ἔχοντας ἐξεβάλλομεν τῆς ποιμένης, ἵνα μὴ ψωραλέας νόσου μεταδῶσιν καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἀρνίοις, ἀλλὰ καθαρὰ καὶ ἄχραντα, ὑγιῇ καὶ ἄσπιλα διαμείνῃ Κυρίῳ τῷ Θεῷ. 11. Καὶ ταῦτα κατὰ πόλιν πᾶσαν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην πεποιήκαμεν, καταλιπόντες ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις καὶ
 15 λοιποῖς ἱερεῦσιν τήνδε τὴν καθολικὴν διδασκαλίαν ἀξίως καὶ δικαίως εἰς μνημόσυνον ἐπιστηρισμοῦ τοῖς πεπιστευκόσι Θεῷ, διαπεμψάμενοι διὰ τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Κλήμεντος τοῦ πιστοτάτου καὶ ὁμοψύχου τέκνου ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, ἅμα καὶ Βαρνάβᾳ καὶ Τι-
 20 μοθέῳ τῷ ποθεινοτάτῳ υἱῷ καὶ Μάρκῳ τῷ γνησίῳ, σὺν οἷς καὶ Λούκιον καὶ Λουκᾶν, Ἰάσωνά τε καὶ Λούκιον καὶ Σωσίπατρον.

ΙΘ'. Δι' ὧν καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ἀπέχεσθαι παλαιᾶς συνηθείας καὶ δεσμῶν ματαίων, ἀφορισμῶν, παρατηρήσεων, βρωμάτων διορισμοῦ, βαπτισμάτων καθημερινῶν· «τὰ ἀρχαῖα»
 25 γὰρ «παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα». 2. Γνόντες γὰρ Θεὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σύμπασαν αὐτοῦ οἰκονομίαν ἀρχῆθεν γεγεννημένην, ὅτι δέδωκε νόμον ἀπλοῦν εἰς βοήθειαν τοῦ φυσικοῦ, καθαρὸν, σωτήριον, ἅγιον, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα ἐγκατέθετο, τέλειον, ἀνελλειπῆ, δέκα λογίων πλήρη, «ἁμωμον, ἐπιστρέφοντα ψυ-
 30 χάς», οὗπερ καὶ ἐπιλαθομένους Ἑβραίους ὑπομιμνήσκει διὰ Μαλαχίου τοῦ προφήτου λέγων· «μνήσθητε νόμου Μωσῆ, ἀνθρώπου τοῦ

99. Λουκᾶ. 18,8.

1. Ματθ. 24,12 καὶ 24.

1α. Α' Τιμ. 1,1.

2. Β' Κορ. 5,17.

3. Ψαλμ. 18,8.

θῶς ὁμως θὰ περνάει ὁ καιρὸς καὶ θὰ πλησιάζει ἡ συντέλεια θὰ γίνουν περισσότεροι καὶ πιὸ ἐπικίνδυνοι· γι' αὐτοὺς ὁ Κύριος ἔλεγε· «ἄραγε ὅταν ἔλθει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ βρεῖ τὴν πίστη στὴ γῆ;»⁹⁹· καὶ «ἐπειδὴ θὰ αὐξηθεῖ ἡ ἀνομία, θὰ ψυχρανθεῖ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, καὶ θὰ ἐμφανισθοῦν ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆτες καὶ θὰ κάνουν θαύματα στὸν οὐρανό, ὥστε νὰ παραπλανήσουν, ἂν εἶναι δυνατό, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς»¹· ἀπὸ τὴν ἀπάτη αὐτῶν εἶθε νὰ μᾶς γλιτώσει ὁ Κύριος καὶ Θεὸς «μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, πὺ εἶναι ἡ ἐλπίδα μας»^{1α}. 10. Ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς, περνώντας ἀπὸ τὰ ἔθνη καὶ στηρίζοντας τὶς ἐκκλησίες, ἄλλους μὲ πολλὰς νουθεσίες καὶ μὲ λόγια θεραπευτικὰ τοὺς ἐξυγιάνουμε καὶ τοὺς ἐπαναφέραμε, ἐνῶ ἐπρόκειτο ὅπου νᾶναι νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν ἀπάτη· ἐκείνους ὁμως πὺ ἦταν ἀθεράπευτοι τοὺς βγάλαμε ἀπὸ τὴν ποίμνη, γιὰ νὰ μὴ μεταδώσουν τὴν ψωριάρικη ἀρρώστια τοὺς καὶ στὰ ὑγιῆ ἄρνια, ἀλλὰ νὰ παραμείνουν καθαρὰ, ἀμόλυντα, ὑγιῆ καὶ ἀψεγάδιαστα γιὰ τὸν Κύριο καὶ Θεό. 11. Καὶ αὐτὸ τὸ κάναμε σὲ κάθε πόλη σὲ ὁλόκληρη τὴν οἰκουμένη, παραδίνοντας σὲ σᾶς τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς αὐτὴν ἐδῶ τὴν καθολικὴ διδασκαλία, ἄξια καὶ δίκαια, γιὰ νὰ τὴ θυμᾶστε καὶ νὰ στηρίζετε αὐτοὺς πὺ ἔχουν πιστέψει στὸ Θεό, στέλνοντάς τιν μὲ τὸν συλλειτουργό μας Κλήμεντα τοῦ πολὺ πιστοῦ καὶ ὁμόψυχου τέκνου μας ἐν Κυρίῳ, μαζί μὲ τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Τιμόθεο, τὸν πολυπόθητο υἱό, καὶ τὸν Μάρκο τὸν γνήσιο, καὶ μαζί μ' αὐτοὺς σᾶς γνωρίζουμε καὶ τὸν Λουκᾶ, τὸν Ἰάσωνα, τὸν Λούκιο καὶ τὸν Σωσίπατρο.

ΙΘ'. Μέσω αὐτῶν σᾶς παρακαλοῦμε στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, νὰ ἀπομακρυνθεῖτε ἀπὸ τὴν παλιὰ συνήθεια καὶ τοὺς ἀνώφελους δεσμούς, τοὺς ἀφορισμούς, τὶς παρατηρήσεις, τὴ διάκριση τῶν τροφῶν καὶ τὰ καθημερινὰ βαπτίσματα· γιὰτὶ «τὰ παλιὰ πέρασαν, τώρα ἐγιναν ὅλα καινούρια»². 2. Γιατὶ γνωρίσαμε πὰ τὸν Θεὸ μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὅλη τὴ μέριμνά του γιὰ τὴν τύχη τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὅτι δηλαδὴ ἔδωσε Νόμο ἀπλὸ γιὰ ἐνίσχυση τοῦ φυσικοῦ νόμου, καθαρὸ, σωτήριο, ἅγιο, στὸν ὁποῖο περιέλαβε καὶ τὸ ὄνομά του, Νόμο τέλειο, χωρὶς ἐλλείψεις, ὁλοκληρωμένο σὲ δέκα ἐντολές, «ἄμεμπτον, πὺ ἐπιστρέφει ψυχές»³, τὸν ὁποῖο ὑπενθυμίζει στοὺς Ἑβραίους πὺ τὸν λησμόνησαν, μέσω τοῦ προφήτη Μαλαχία λέγοντας· «θυμηθεῖτε τὸ Νόμο τοῦ Μωυσῆ, πὺ

Θεοῦ, ὃς ἐνετείλατο ὑμῖν προστάγματα καὶ δικαιώματα». 3. Ὅς το-
 σοῦτόν ἐστιν ἅγιος καὶ δίκαιος, ὡς καὶ τὸν Σωτῆρά ποτε, θεραπεύ-
 σαντα λεπρὸν ἓνα καὶ πάλιν ἐννέα, εἰπεῖν τῷ πρώτῳ· «πορευθεὶς
 δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε
 5 Μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς», τοῖς δὲ ἐννέα πάλιν· «πορευθέντες
 ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν»· οὐ γάρ που κατέλυσε τὸν νόμον,
 ὡς Σίμων δοξάζει, ἀλλ' ἐπλήρωσεν· λέγει γάρ· «ἰῶτα ἐν ἡ μία κε-
 ραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται· οὐ γὰρ
 ἤλθον», φησὶν, «καταλῶσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, ἀλλὰ
 10 πληρῶσαι». 4. Καὶ γὰρ καὶ Μωσῆς, νομοθέτης ὁμοῦ καὶ ἀρχιερεὺς
 καὶ προφήτης καὶ βασιλεὺς, καὶ Ἡλίας ὁ ζηλωτὴς τῶν προφητῶν
 συνῆσαν ἐν τῇ μεταμορφώσει τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ὄρει μάρτυρες αὐ-
 τοῦ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῶν παθημάτων, ὡς φίλοι Χριστοῦ
 καὶ οἰκεῖοι, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθροὶ ἢ ἀλλότριοι· ἐξ ὧν δείκνυται, ὅτι καὶ
 15 ὁ νόμος καλὸς καὶ ἅγιος καὶ οἱ προφῆται.

Κ'. Νόμος δέ ἐστιν ἡ δεκάλογος, ἣν πρὸ τοῦ τὸν λαὸν μοσχο-
 ποιῆσαι τὸν παρ' Αἰγυπτίοις Ἰσραὴλ Θεὸς αὐτοῖς ἐνομοθέτησεν
 ἀκουστικῇ φωνῇ· οὗτος δὲ δίκαιός ἐστιν, διὸ καὶ νόμος λέγεται διὰ τὸ
 φύσει δικαίως τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι, ὃν οἱ περὶ Σίμονα φαυλίζου-
 20 σιν, οἰόμενοι, μὴ κριθέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν κόλασιν ἐκφεύγειν. 2. Οὗ-
 τος ὁ νόμος ἀγαθός, ὁσιος, ἀκατανάγκαστος. Φησὶ γάρ· «ἐὰν δὲ
 ποιήσης μοι θυσιαστήριον, ἐκ γῆς ποιήσεις μοι αὐτό». 3. Οὐκ εἶπεν,
 ποιήσον, ἀλλ', «ἐὰν ποιήσης»· οὐκ ἀνάγκην περιέθηκεν, ἀλλὰ τῇ
 ἐξουσίᾳ ἐπέτρεπεν ἅτε ἐλευθέρῳ. 4. Οὐ γὰρ θυσιῶν δέεται ὁ Θεός,
 25 ἀνενδεὴς ὑπάρχων τῇ φύσει, ἀλλὰ γινώσκων, καθάπερ καὶ ἤδη
 πρότερον τὸν φιλοθεὸν Ἰσραὴλ καὶ Νῶε καὶ Ἀβραὰμ καὶ τοὺς καθε-
 ξῆς οὐκ αἰτηθέντας, φυσικῶ δὲ νόμῳ κινήθέντας ἀφ' ἑαυτῶν προσ-
 ενέγκαι θυσίαν Θεῷ ἀπὸ γνώμης εὐχαρίστου, ἐπιτρέπει καὶ νῦν
 Ἰσραηλῶσι, οὐ προστάσων, ἀλλ', εἰ βουλευθῶσιν, συγχωρῶν καί, εἰ
 30 ἀπὸ ὀρθῆς προσοίσουσιν γνώμης, εὐδοκῶν ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτῶν.
 5. Διὰ τοῦτό φησιν· «εἰ θύειν ἐπιθυμεῖς, οὐ δεομένῳ μοι θῦε»· οὐδε-
 νός γάρ ἐν χρειᾷ κατέστηκα· «ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ

4. Μαλαχ. 4,6.

5. Ματθ. 8,4.

6. Λουκᾶ 17,14.

7. Ματθ. 5,17-18.

8. Ἔξ. 20,25.

9. Βλ. Ψαλμ. 49,8ε.

ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καὶ σᾶς ἔδωσε ἐντολὰς καὶ δικαιώματα»⁴. 3. Ὁ Νόμος αὐτὸς εἶναι τόσο πολὺ ἅγιος καὶ δίκαιος, ὥστε ἀκόμα καὶ ὁ Σωτήρας κάποτε, ὅταν θεράπευσε ἓνα λεπρὸ καὶ ἄλλους ἐνιά, νὰ πεῖ στὸν ἓνα· «πήγαινε καὶ δεῖξε τὸν ἑαυτό σου στὸν ἀρχιερέα καὶ πρόσφερε τὸ δῶρο ποὺ ὅρισε ὁ Μωυσῆς, γιὰ νὰ τοὺς δεῖξεις τὴν ὑπακοή σου»⁵, καὶ στοὺς ἐνιά πάλι· «πηγαίνετε καὶ δεῖξτε τοὺς ἑαυτοὺς σας στοὺς ἱερεῖς»⁶· γιὰτὶ δὲν εἶχε καταργήσει τὸν Νόμο, ὅπως πιστεύει ὁ Σίμωνας, ἀλλὰ τὸν ἐκπλήρωσε· γιὰτὶ λέει· «οὔτε ἓνα γιῶτα ἢ μιὰ μικρὴ στιγμή δὲ θὰ καταργηθεῖ ἀπὸ τὸ Νόμο ὥσπου νὰ γίνουν ὅλα· γιὰτὶ δὲν ἦρθα», λέει, «νὰ καταργήσω τὸ Νόμο ἢ τοὺς Προφῆτες, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐκπληρώσω»⁷. 4. Ὑποθέτω καὶ ὁ Μωυσῆς, ποὺ ἦταν νομοθέτης μαζὶ καὶ ἀρχιερέας καὶ προφήτης καὶ βασιλιάς, καὶ ὁ ζηλωτὴς τῶν προφητῶν Ἡλίας ἦταν μαζὶ τοῦ στὴ μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου στὸ ὄρος, ὡς μάρτυρες τῆς ἐνανθρωπήσεώς του καὶ τῶν παθημάτων του, σὰν φίλοι καὶ συγγενεῖς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὄχι σὰν ἐχθροὶ ἢ ξένοι· ἀπὸ αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ ὁ Νόμος ἦταν καλὸς καὶ ἅγιος καὶ οἱ Προφῆτες.

Κ'. Νόμος εἶναι ὁ Δεκάλογος, τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς νομοθέτησε στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ μὲ βροντερὴ φωνή, προτοῦ νὰ κατασκευάσουν τὸν Ὑποκοπὴ τῶν Αἰγυπτίων μὲ τὴ μορφὴ μοσχαριοῦ. Αὐτὸς εἶναι δίκαιος, γι' αὐτὸ καὶ λέγεται Νόμος, ἐπειδὴ κάνει δίκαιες τὶς ἀποφάσεις, τὸν ὁποῖο οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σίμονα τὸν περιφρονοῦν, νομίζοντας ὅτι δὲν θὰ κριθοῦν ἀπὸ αὐτὸν καὶ θὰ ἀποφύγουν τὴν κόλαση. 2. Αὐτὸς ὁ Νόμος εἶναι ἀγαθός, ἱερὸς καὶ χωρὶς καταναγκασμό· γιὰτὶ λέει· «ἐὰν μοῦ κάνεις θυσιαστήριον, νὰ μοῦ τὸ κάνεις ἀπὸ χῶμα»⁸. 3. Δὲν εἶπε, Κάνε το, ἀλλὰ «ἐὰν κάνεις»· δὲν τὸ περιβάλλει μὲ ἐξαναγκασμό, ἀλλὰ τὸ ἄφησε στὴν ἐλεύθερη ἐξουσία τοῦ καθενός. 4. Γιὰτὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ θυσίες⁹ ὁ Θεός, ἀφοῦ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του ἀνεκδέχης, ἀλλὰ γνωρίζοντας ὅτι ἤδη προηγουμένως ὁ φιλόθεος Ὑβελ καὶ ὁ Νῶε καὶ ὁ Ἀβραάμ καὶ οἱ ἄλλοι, χωρὶς νὰ τοὺς ζητηθεῖ, ἀλλά, κινούμενοι ἀπὸ φυσικὴ παρόρμηση, ἀπὸ μόνοι τοὺς πρόσφεραν θυσία στὸ Θεὸ ἀπὸ εὐχαρίστηση, ἐπιτρέπει καὶ τώρα στοὺς Ἑβραίους, χωρὶς νὰ διατάζει, ἀλλὰ ἐπιτρέποντάς τοὺς, ἐὰν θελήσουν, καὶ συναινώντας στίς θυσίες τοὺς, ἐὰν τὶς προσφέρουν μὲ καθαρὴ συνείδηση. 5. Γι' αὐτὸ λέει· «ἐὰν θέλεις νὰ κάνεις θυσία, κάνε μού την χωρὶς ἐγὼ νὰ ἔχω ἀνάγκη»,

πλήρωμα αὐτῆς». 6. Ὅποτε δὲ οἱ τοῦ λαοῦ τούτων ἀμνήμονες ὑπῆρξαν, καὶ μόσχον ἀντὶ Θεοῦ θεὸν ἐπεκαλέσαντο καὶ τούτῳ τὴν αἰτίαν τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας ἐπέγραψαν λέγοντες· «οὗτοι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραήλ, οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου», καὶ δυσσεβήσαν-
 5 τες «εἰς ὁμοίωμα μόσχου ἐσθίουτος χόρτον» ἀπηρνήσαντο Θεὸν τὸν διὰ Μωσέως ἐπισκεψάμενον αὐτοὺς ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, τὸν τὰ σημεῖα ἐπὶ χειρὸς καὶ ράβδου ποιησάμενον, τὸν τοὺς Αἰγυπτίους δε-
 καπλήγῳ πατάξαντα, τὸν τὴν ἐρυθρὰν διελόντα θάλασσαν εἰς διαι-
 10 ρέσεις ὑδάτων, τὸν διαγαγόντα αὐτοὺς ἐν μέσῳ ὕδατος «ὥς ἵππον ἐν πεδίῳ», τὸν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν καὶ ἐπιβούλους βυθίσαντα, τὸν εἰς Μερρὰν τὴν πικρὰν πηγὴν γλυκάναντα, τὸν ἐκ πέτρας ἀκροτόμου καταγαγόντα ὕδωρ εἰς πλησμονὴν αὐτοῖς, τὸν στύλῳ νεφέλης καὶ
 στύλῳ πυρὸς σκιάζοντα αὐτοῖς διὰ θάλπος ἄμετρον καὶ φωτίζοντα καὶ ὁδηγοῦντα αὐτοῖς καὶ ἐκ θαλάσσης κρεωδοτήσαντα ὀρτυγομή-
 15 τραν, τὸν ἐν τῷ ὄρει νομοθετήσαντα αὐτοῖς, οὗ τῆς φωνῆς ἡξιώ-
 θησαν ἐπακοῦσαι· τοῦτον ἀπηρνήσαντο εἰπόντες τῷ Ἀαρών, «ποιή-
 ησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν», καὶ ἔμοσχοποίησαν χωνευτὸν καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδώλῳ· διὸ ὀργισθεὶς ὁ Θεός, ἅτε ἀχαρι-
 στηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔδησεν αὐτοὺς δεσμοῖς ἀλύτοις, στιβώσει φορ-
 20 τισμοῦ καὶ σκληρότητι κλοιοῦ. 7. Καὶ οὐκέτι εἶπεν, 'ἐὰν δὲ ποιῇς', ἀλλά, «ποιήσον θυσιαστήριον καὶ θῷε διηνεκῶς», ἐπιλήσμων γὰρ τυγχάνεις καὶ ἀχάριστος· ὁλοκαύτει οὖν συνεχῶς, ἴν' ὑπομιμνήσκῃ μου. 8. Ἐπειδὴ γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ἐπεχρήσω, ἀνάγκην ἐπιτίθη-
 μί σοι λοιπόν, καὶ βρωμάτων ἀφιστῶ τοιῶνδε καὶ ζῶων σοι διαφο-
 25 ρὰς καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων διαστέλλομαι, καίτοι παντὸς ζώου καλοῦ τυγχάνοντος ἅτε ὑπ' ἐμοῦ γενομένου. 9. Καὶ ἀφορισμοὺς τοιούσδε σοι προστάσσω, καθαρισμούς, συνεχῇ βαπτίσματα, ραντι-
 σμούς, ἀγνείας τοιάσδε, ἀργίας διαφόρους. 10. Καὶ τούτων ἐφ' ἐκάστῳ, ἐὰν παρακούσης, τιμωρίαν ὀρίζω ὥς οἰκέτῃ ἀπειθεῖ,

10. Ψαλμ. 49,12.

11. ᾠδ. 32,4.

12. Ψαλμ. 105,20.

13. Ἠσ. 63,13.

14. ᾠδ. 32,23.

15. ᾠδ. 20,24.

γιατί δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε, ἀφοῦ δική μου εἶναι ἡ οἰκουμένη καὶ ὅλα ὅσα τὴν γεμίζουν»¹⁰. 6. "Ὅποτε λοιπὸν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ τὰ λησμονοῦσαν αὐτά, καὶ τὸ μοσχάρι στὴ θέση τοῦ Θεοῦ ὡς θεὸ τὸ ἐπικαλέσθηκαν καὶ σ' αὐτὸ ἀπέδωσαν τὴν αἰτία τῆς ἐξόδου τῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, λέγοντας· «αὐτοὶ εἶναι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραηλιτικὲ λαέ, ποὺ σὲ ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ χώρα τῆς Αἰγύπτου»¹¹, καὶ πιστεύοντας ἀσεβῶς «σὲ ὁμοίωμα μοσχαριοῦ ποὺ τρώει χορτάρη»¹², ἀπαρνήθηκαν τὸ Θεὸ ποὺ τοὺς ἐπισκέφθηκε μέσω τοῦ Μωυσέως στὴ θλίψη τους, αὐτὸν ποὺ ἔκανε τὰ θαύματα μὲ τὸ χέρι καὶ τὸ ραβδί, αὐτὸν ποὺ ἔπληξε τοὺς Αἰγυπτίους μὲ τὶς δέκα πληγές, αὐτὸν ποὺ χώρισε τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα διαιρώντας τὰ νερά της, αὐτὸν ποὺ τοὺς πέρασε μέσα ἀπὸ τὰ νερά «σὰν ἄλογο σὲ πεδιάδα»¹³, αὐτὸν ποὺ βύθισε τοὺς ἐχθροὺς τους ποὺ σκέφτονταν κακὰ ἐναντίον τους, αὐτὸν ποὺ στὴν τοποθεσία Μερρὰν μετέτρεψε σὲ γλυκὰ τὰ πικρὰ νερά τῆς πηγῆς, αὐτὸν ποὺ ἀπὸ τὸν ἀπόκρημνο βράχο ἔβγαλε νερὸ γιὰ νὰ χορτάσουν, αὐτὸν ποὺ μὲ τὴ στήλη τῆς νεφέλης καὶ τὴ στήλη τὴ φωτεινὴ τοὺς προφύλασσε ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ ζέστη καὶ τοὺς φώτιζε καὶ τοὺς ὀδηγοῦσε αὐτοὺς ποὺ δὲν ἤξεραν ποῦ νὰ βαδίσουν, αὐτὸν ποὺ τοὺς ἔστειλε τὸ μάννα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα τοὺς τροφοδότησε μὲ τὸ κρέας πλήθους ὀρτυκιῶν, αὐτὸν ποὺ στὸ ὄρος τοὺς ἔδωσε τὸ Νόμο, καὶ ἀξιώθηκαν νὰ ἀκούσουν τὴ φωνή του· αὐτὸν ἀπαρνήθηκαν λέγοντας στὸν Ἀαρὼν «κάνε μας θεοὺς, οἱ ὅποιοι θὰ προχωροῦν μπροστὰ ἀπὸ μᾶς»¹⁴, καὶ κατασκεύασαν μοσχάρι χυτὸ καὶ θυσίασαν στὸ εἶδωλο αὐτό· γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ὀργίσθηκε, ἐπειδὴ τοῦ ἔδειξαν ἀχαριστία, καὶ τοὺς ἔδεσε μὲ δεσμὰ ἄλυτα, μὲ βαρὺ φορτίο καὶ μὲ σκληρὲς χειροπέδες. 7. Καὶ δὲν εἶπε πιά στὸ μέλλον, «ἐὰν κάνεις»¹⁵, ἀλλά, «κάνε θυσιαστήριο καὶ θυσίαζε συνεχῶς», γιατί εἶσαι ξεχασιάρης καὶ ἀχάριστος· θὰ προσφέρεις λοιπὸν συνεχῶς ὀλοκαυτώματα, γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι. 8. Γιατί, ἀφοῦ ἔκανες κακὴ χρῆση τῆς ἐξουσίας ποὺ σοῦ ἔδωσα, σοῦ προσθέτω τώρα ἐξανασκασμὸ καὶ σὲ ἀπομακρύνω ἀπὸ τόσες τροφές καὶ σοῦ κάνω διαφοροποίηση τῶν ζώων χωρίζοντάς τα σὲ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα, ἃν καὶ κάθε ζῷο εἶναι καλὸ, ἀφοῦ ἔγινε ἀπὸ μένα. 9. Καὶ σοῦ ἐπιβάλλω τόσους ἀφορισμούς, καθαρισμούς, συνεχῇ βαπτίσματα, ραντισμούς, τέτοιες καὶ τόσες ἐξαγνίσεις καὶ ἀργίες διάφορες. 10. Καὶ γιὰ τὸ καθένα ἀπὸ

ὅπως πιεζόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ ἀγχόμενος τῆς πολυθέου πλά-
νης ἐκστῆς, καὶ παρεῖς τὸ «οὗτοι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραήλ» ὑπομνησθῆς
τὸ «ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος, ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστιν», καὶ ἀνα-
δράμης ἐπ' ἐκεῖνον τὸν νόμον τὸν ὑπ' ἐμοῦ τῇ φύσει καταβληθέντα
5 πᾶσιν ἀνθρώποις· ἓνα μόνον ὑπάρχειν Θεὸν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς,
καὶ τοῦτον «ἀγαπᾶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ
ἐξ ὅλης τῆς διανοίας», καὶ πλὴν αὐτοῦ μὴ φοβεῖσθαι ἄλλον, μήτε
ὄνομα θεῶν ἐτέρων ἐπὶ διανοίας λαμβάνειν μήτε προφέρειν
γλώσση διὰ στόματος. 11. Διὰ γὰρ τὴν σκληροκαρδίαν αὐτῶν ἐπέ-
10 δησεν αὐτούς, ἵνα διὰ τοῦ θύειν καὶ ἀργεῖν καὶ ἀγνίζεσθαι καὶ τὰ
τοιιάδε παρατηρεῖσθαι εἰς ἔννοιαν ἔλθωσι τοῦ Θεοῦ τοῦ ταῦτα δια-
ταξαμένου αὐτοῖς.

ΚΑ'. Ὑμῶν δὲ τῶν πιστευσάντων εἰς τὸν ἓνα Θεὸν οὐκ ἀπὸ
ἀνάγκης, ἀλλὰ ἀπὸ γνώμης ὑγιοῦς ὑπακουσάντων τῷ καλέσαντι·
15 «μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκού-
ουσιν»· ἀνείθητε γὰρ τῶν δεσμῶν καὶ ἠλευθερώθητε δουλείας.
2. «Οὐκέτι», γάρ φησιν, «λέγω ὑμᾶς δούλους, ἀλλὰ φίλους, ὅτι
πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν»· ἐκείνοις
γὰρ μὴ θελήσασιν ἰδεῖν μήτε ἀκοῦσαι, οὐ στερήσει μορίων, ἀλλὰ
20 κακίας ὑπερβολῇ, «ἔδωκα προστάγματα οὐ καλὰ καὶ δικαιώματα,
ἐν οἷς οὐ ζήσονται ἐν αὐτοῖς»· οὐ καλὰ δὲ τῷ σκοπῷ αὐτῶν, ἐπειδὴ
καὶ οἱ καυτῆρες καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ φάρμακα ἐχθρὰ τοῖς οὐχ ὑγιαί-
νουσιν, ἀφύλακτα δὲ διὰ τὴν αὐτῶν παρακοήν, ὅθεν καὶ θάνατον
αὐτοῖς ἐπάγει μὴ φυλασσόμενα.

25 ΚΒ'. Ὑμεῖς οὖν μακάριοι, οἱ λυθέντες τῆς κατάρας. Χριστὸς
γὰρ παραγενόμενος ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς τὸν νόμον κυρώσας ἐπλήρω-
σεν, τὰ ἐπείσακτα περιεῖλεν, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ γε τὰ βαρύτερα,
τὸν μὲν βεβαιώσας, τὰ δὲ παύσας· καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῶν ἀνθρώ-
πων πάλιν ἀφῆκεν ἐλεύθερον, οὐ προσκαίρῳ θανάτῳ δικάζων,
30 ἀλλ' ἐν ἐτέρῳ καταστάσει λογοθετῶν αὐτό. Διὸ λέγει· «εἴ τις θέλει

16. Ἐξ. 32,4.

17. Δευτ. 6,4.

18. Δευτ. 6,5.

19. Ματθ. 13,16.

20. Ἰω. 15,15.

21. Ἰεζ. 20,25.

αὐτά, ἐὰν παρακούσεις, σοῦ ὀρίζω τιμωρία, σὰν σὲ ἀνυπάκουον ὑπηρέτῃ, ὥστε, πιεζόμενος ἀπὸ αὐτὴν καὶ πνιγόμενος ἀπὸ τὸν χαλκᾶ, νὰ φύγεις ἀπὸ τὴν πολυθεϊκὴ πλάνη καὶ ἐγκαταλείποντας τὸ «αὐτοὶ εἶναι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραήλ»¹⁶, νὰ θυμηθεῖς τὸ «ἄκουε, Ἰσραηλιτικὴ λαέ, ὁ Κύριος καὶ Θεός σου ἓνας Κύριος εἶναι»¹⁷, καὶ νὰ τρέξεις σ' ἐκεῖνο τὸ Νόμο πὺ ἀπὸ μένα δόθηκε στὴ φύση γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ὅτι δηλαδὴ ἓνας μόνο Θεὸς ὑπάρχει στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ, καὶ αὐτὸν «νὰ ἀγαπᾷς μὲ ὅλη τὴν καρδίᾳ καὶ ὅλη τὴ δύναμῃ καὶ ὅλη τὴ σκέψῃ σου»¹⁸, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν νὰ μὴ φοβᾷσαι ἄλλον, οὔτε νὰ βάζεις μὲ τὸ νοῦ σου ὄνομα ἄλλων θεῶν, οὔτε νὰ τὸ προφέρεις μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ στόματός σου. 11. Δηλαδὴ ἐξαιτίας τῆς σκληροκαρδίας τους τοὺς ἔδεσε, ὥστε, μὲ τὸ νὰ θυσιάζουν, νὰ ἀργοῦν, νὰ ἐξαγνίζονται, καὶ νὰ τηροῦν ὅλα αὐτά, νὰ ἐννοήσουν τὸ Θεὸ πὺ ἐπέβαλε αὐτά.

ΚΑ'. Ἀντίθετα, σὲ σᾶς πὺ δὲν πιστέψατε στὸν ἓνα Θεὸ μὲ τὴ βία, ἀλλὰ ὑπακούσατε μὲ εἰλικρινῇ διάθεσιν σ' αὐτὸν πὺ σᾶς κάλεσε, «εἶναι μακάρια τὰ μάτια, γιὰτὶ βλέπουν, καὶ τὰ αὐτιά σας, γιὰτὶ ἀκοῦνε»¹⁹, γιὰτὶ ἀπαλλαχθήκατε ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ ἐλευθερωθήκατε ἀπὸ τὴ δουλείᾳ. 2. Γιὰτὶ λέει, «δὲν σᾶς ἀποκαλῶ πιά δούλους, ἀλλὰ φίλους, γιὰτὶ ὅλα ὅσα ἄκουσα ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, σᾶς τὰ ἔκανα γνωστά»²⁰. Γιὰτὶ σ' ἐκείνους πὺ δὲν θέλησαν νὰ δοῦν οὔτε νὰ ἀκούσουν, ὅχι ἐπειδὴ δὲν εἶχαν τὰ ἀνάλογα μέλη τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἀπὸ ὑπερβολικὴ κακία, «ἔδωσα ἐντολὰς καὶ δικαιώματα ὅχι καλὰ, μὲ τὰ ὅποια δὲν θὰ ζήσουν»²¹. Καὶ δὲν εἶναι καλὰ γιὰ τὸν σκοπὸ τους, γιὰτὶ καὶ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ καυτηριασμοῦ καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ φάρμακα εἶναι ἐχθρικὰ γιὰ ἐκείνους πὺ δὲν εἶναι ὑγιεῖς, καὶ δὲν μποροῦν νὰ προφυλαχοῦν ἀπὸ αὐτὰ ἐξαιτίας τῆς παρακοῆς τους, γι' αὐτὸ καὶ τοὺς ἐπιφέρουν θάνατο, ἐπειδὴ δὲν προφυλάσσονται ἀπὸ αὐτά.

ΚΒ'. Ἐσεῖς λοιπὸν πὺ ἐλευθερωθήκατε ἀπὸ τὴν κατάρα εἴστε μακάριοι. Γιὰτὶ, ἐρχόμενος ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκπλήρωσε τὸ Νόμο ἐπικυρώνοντάς τον, ἀφήρεσε τὰ ξένα στοιχεῖα, ἂν καὶ ὅχι ὅλα, ὅπωςδὴποτε ὁμως τὰ πιὸ βαριά, τὸν μὲν Νόμο βεβαιώνοντάς τον, ἐνῶ τὰ ξένα στοιχεῖα καταργώντας τα. Καὶ τὸ αὐτεξούσιο τῶν ἀνθρώπων τὸ ἄφησε ἐλεύθερο, μὴ δικάζοντας μὲ πρόσκαιρο θάνατο, ἀλλὰ τοποθετώντας τὴ λογοδοσίᾳ του σὲ ἄλλη

ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἐρχέσθω»· καὶ πάλιν· «μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;». 2. Ἦδη δὲ καὶ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ παρηγεῖτο τὰς τοῦ λαοῦ θυσίας πολλάκις εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος καὶ οἰομένου διὰ θυσιῶν, ἀλλ' οὐ διὰ μετανοίας αὐτὸν ἐξευμενίζεσθαι. Λέγει γὰρ οὐ-
5 τως· «ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβᾶ φέρεις καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; Τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ ἔστι δεκτὰ καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἡδυνάν μοι», καὶ ἐξῆς· «τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν συναγάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν καὶ φάγετε κρέα, ὅτι οὐκ ἐνετειλάμην
10 ὑμῖν, ἥνίκα ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, περὶ ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν». 3. Καὶ διὰ Ἡσαΐου λέγει· «τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος· πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; Πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθήσεσθε ἔτι· ἂν φέρητέ μοι σεμίδαλιν, μά-
15 ταιον, θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστίν, τὰς νεομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα ὑμῶν καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι, νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἐορτάς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν». 4. Καὶ δι' ἐτέρου λέγει· «ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ὠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσομαι». Καὶ τῷ Σαοῦλ ὁ Σαμου-
20 ἦλ λέγει θῶσαι νενομικότι· «ἀγαθὴ ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἀκρόμα ὑπὲρ στέαρ κριῶν»· ἰδοὺ γὰρ «οὐ θέλει Κύριος θυσίαν, ὡς τὸ εἰσακούειν αὐτοῦ». Καὶ διὰ τοῦ Δαυὶδ λέγει· «οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους· ἂν πεινάσω, οὐ μὴ σοι εἶπω· ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς· μὴ
25 φάγομαι κρέα ταύρων ἢ αἷμα τράγων πίομαι; Θῶσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου». Καὶ ἐν πάσαις δὲ ταῖς Γραφαῖς ὁμοίως αὐτῶν τὰς θυσίας ἀπαναίνεται διὰ τὸ ἐξαμαρτεῖν αὐτοὺς εἰς αὐτόν· «θυσίαι» γὰρ «ἀσεβῶν βδέλυγμα παρὰ Κυρίῳ, καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς»· καὶ πάλιν·
30 «αἱ θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς, πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰς μολυνθήσονται». 5. Εἰ οὖν καὶ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ θυσίας «καρδίαν καθαρὰν» ἐπεζήτηι «καὶ πνεῦμα συντετριμμένον»,

22. Ματθ. 16,24.

23. Ἰω. 6,67.

24. Ἰερ. 6,20.

25. Ἰερ. 7,21-22.

26. Ἠσ. 1,11-14.

27. Ἀμ. 5,23.

28. Α' Βασ. 15,22.

29. Ψαλμ. 49,12-14.

30. Παρμ. 21,27.

κατάσταση. Γι' αὐτὸ λέει· «ἐὰν κανεῖς θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσει, ὡς ἔρθει»²². Καὶ πάλι· «μήπως θέλετε νὰ φύγετε καὶ σείζ;»²³. 2. Ἄλλωστε καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἔλευσὴ του εἶχε παύσει νὰ ζητεῖ τις θυσίες τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ πολλές φορές ἀμάρτανε καὶ νόμιζε ὅτι μὲ θυσίες καὶ ὄχι μὲ μετάνοια ἐξευμενίζεται. Λέει λοιπὸν τὰ ἐξῆς· «γιατί μοῦ φέρνεις λιβάνι ἀπὸ τὴ χώρα Σαβᾶ καὶ φλοῦδες κανέλλας ἀπὸ μακρινὴ χώρα; Τὰ ὀλοκαυτώματά σας δὲν γίνονται δεκτὰ καὶ οἱ θυσίες σας δὲν μὲ εὐχαριστοῦν»²⁴. Καὶ παρακάτω· «μαζέψετε τὰ ὀλοκαυτώματά σας μαζί μὲ τις θυσίες σας καὶ φᾶτε κρέατα, γιατί δὲν σᾶς ἔδωσα ἐντολή, ὅταν σᾶς ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, γιὰ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίες»²⁵. 3. Καὶ μέσω τοῦ Ἑσαΐα λέει· «πρὸς τί τὸ πλῆθος τῶν θυσιῶν σας σὲ μένα, λέει ὁ Κύριος; εἶμαι χορτασμένος ἀπὸ ὀλοκαυτώματα κριαριῶν καὶ λίπος ἀρνιῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων δὲν θέλω, οὔτε ὅταν ἔρχεσθε νὰ παρουσιασθεῖτε μπροστά μου. Ποιὸς σᾶς τὰ ζήτησε αὐτὰ ἀπὸ τὰ χέρια σας; Νὰ μὴ ξαναπατήσετε στὴν αὐλή μου· ἐὰν μοῦ φέρετε σεμιγδάλι εἶναι ἄσκοπο, τὸ θυμίαμα μοῦ εἶναι μισητό, τις πρωτομηνιές σας καὶ τὰ Σάββατά σας καὶ τὴν ἡμέρα τὴ μεγάλη δὲν τὰ ἀνέχομαι, τὴ νηστεία καὶ τὴν ἀργία καὶ τις γιορτές σας τις μισεῖ ἡ ψυχὴ μου, σᾶς χόρτασα πιά»²⁶. 4. Καὶ μέσω ἄλλου λέει· «ἀπομάκρυνε ἀπὸ μένα τὸν ἥχο τῶν ὠδῶν σου· ψαλμὸ ἀπὸ τὰ ὄργανά σου δὲν θέλω νὰ ἀκούσω»²⁷. Καὶ στὸν Σαοὺλ ὁ Σαμουὴλ λέει· θυσίασε σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο· «εἶναι προτιμότερη ἢ ὑπακοὴ ἀπὸ τὴ θυσία καὶ τὸ νὰ ἀκούς, ἀπὸ τὸ λῖπος τῶν κριαριῶν· γιατί ὁ Κύριος δὲν θέλει θυσία, ὅσο θέλει νὰ τὸν ὑπακούεις»²⁸. Καὶ μέσω τοῦ Δαβὶδ λέει· «δὲν θὰ δεχθῶ ἀπὸ τὸ σπίτι σου μοσχάρια, οὔτε ἀπὸ τὰ κοπάδια σου τράγους· ἐὰν πεινάσω δὲν θὰ σοῦ τὸ πῶ· γιατί δική μου εἶναι ἡ οἰκουμένη καὶ ὅ,τι ὑπάρχει σ' αὐτήν· μήπως πρόκειται νὰ φάω κρέατα ταύρων ἢ νὰ πιῶ αἷμα τράγων; Κάνε στὸ Θεὸ θυσία δοξολογίας καὶ ἀπηύθυνε στὸν Ὑψιστο τις προσευχές σου»²⁹. Ἀλλὰ καὶ σ' ὅλες τις Γραφές κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀποκρούει τις θυσίες τους, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀμαρτάνουν ἀπέναντί του. Γιατὶ «οἱ θυσίες τῶν ἀσεβῶν εἶναι μισητὲς στὸν Κύριο, γιατί τις προσφέρουν παράνομα»³⁰. καὶ πάλι· «οἱ θυσίες τους εἶναι σὰν ψωμὶ πένθους γι' αὐτούς, ὅλοι ὅσοι τις τρῶνε θὰ μολυνθοῦν»³¹. 5. Ἐφόσον λοιπὸν καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἔλευσὴ του ζητοῦσε «ἀντὶ θυσίας καθαρὴ καρδιὰ καὶ πνεῦμα

πολλῶ μᾶλλον ἐλθὼν ἔπαυσε ταύτας, φαμὲν δὴ τὰς δι' αἱμάτων.
Ἐπαυσε δὲ αὐτὰς διὰ τοῦ πρότερον πληρῶσαι· καὶ γὰρ καὶ περιε-
τμήθη καὶ ἐρραντίσθη, θυσίας τε προσήνεγκε καὶ ὀλοκαυτώσεις καὶ
τοῖς ἄλλοις ἐθισμοῖς ἐχρήσατο, καὶ ἐγένετο ὁ νομοθέτης αὐτὸς
5 πλήρωμα τοῦ νόμου, οὐκ ἀνελὼν τὸν φυσικὸν νόμον, ἀλλὰ παύσας
τὰ διὰ τῆς δευτερώσεως ἐπείσακτα, εἰ καὶ μὴ πάντα.

ΚΓ'. Τὸν τε γὰρ φυσικὸν νόμον οὐκ ἀνεῖλεν, ἀλλ' ἐβεβαίωσε.
Ὁ γὰρ εἰρηκῶς ἐν τῷ Νόμῳ, «Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς
ἐστίν», ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ λέγει· «ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μό-
10 νον ἀληθινὸν Θεόν», καὶ ὁ εἰρηκῶς, «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν», ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ λέγει ἀνανεούμενος· «ἐντολὴν και-
νὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». 2. Ὁ φόνον τότε ἀπαγο-
ρεύσας, νῦν καὶ εἰκαίαν ὀργήν, ὁ μοιχείαν, νῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἔκνο-
μον· ὁ ληστείαν, νῦν ἐμακάρισε μᾶλλον τὸν ἐξ οἰκείων πόνων ἐπι-
15 χορηγοῦντα τοῖς δεομένοις, ὁ μῖσος, νῦν καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἀγάπην, ὁ
ἄμυναν, νῦν ἀνεξικακίαν, οὐκ ἀδίκου τῆς δικαίας ἀμύνης οὔσης,
ἀλλὰ κρείττονος τῆς ἀνεξικακίας· οὔτε δὲ τὰ φυσικὰ πάθη ἐκκό-
πτειν ἐνομοθέτησεν, ἀλλὰ τὴν τούτων ἀμετρίαν. 3. Ὁ γονεῖς προσ-
τάξας τιμᾶν, αὐτὸς τούτοις ὑπετάγη, ὁ σαββατίζειν δι' ἀργίας νο-
20 μοθετήσας διὰ τὴν τῶν νόμων μελέτην, νῦν καθ' ἡμέραν ἐκέλευσεν
ἡμᾶς, ἀναλογιζομένους δημιουργίας καὶ προνοίας νόμον, εὐχαρι-
στεῖν τῷ Θεῷ. 4. Τὴν περιτομὴν ἔπαυσεν, εἰς ἑαυτὸν πληρώσας·
αὐτὸς γὰρ ἦν «ὧ ἀπέκειτο, ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν». Ὁ εὐορκεῖν
νομοθετήσας καὶ τὸ ἐπιορκεῖν ἀπαγορεύσας, τὸ «μηδ' ὀμνῦναι» πα-
25 ρήγγειλεν.

5. Τὸ βάπτισμα, τὴν θυσίαν, τὴν ἱερωσύνην, τὴν τοπικὴν λα-
τρείαν ἐτέρως μετεποίησεν, ἀντὶ μὲν καθημερινοῦ ἐν μόνον δοῦς
βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν αὐτοῦ θάνατον, ἀντὶ δὲ μιᾶς φυλῆς ἀφ' ἐκάστου

31. Ὡσ. 9,4.

32. Δευτ. 6,4.

33. Ἰω. 17,3.

34. Λευϊτ. 19,18.

35. Ἰω. 13,14.

36. Γεν. 49,50.

37. Ματθ. 5,34.

πὺ ἔχει συντριβεῖ»³¹, πολὺ περισσότερο κατάργησε τὶς θυσίαις ὅταν ἦρθε, ἐννοοῦμε βέβαια τὶς αἱματηρές. Τὶς κατάργησε, ἀφοῦ προηγουμένως τὶς ἐκπλήρωσε. Γιατὶ καὶ περιτομὴ ὑπέστη καὶ ραντίσθηκε, καὶ θυσίαις πρόσφερε καὶ ὀλοκαυτώματα, καὶ ἔκανε χρῆσι ὅλων τῶν ἄλλων θεσμῶν, καὶ ἔγινε ὁ ἴδιος ὁ νομοθέτης ἐφαρμοστῆς τοῦ Νόμου, χωρὶς νὰ καταργήσῃ τὸν φυσικὸ Νόμο, ἀλλὰ παύοντας ὅσα εἶχαν εἰσχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη, ἂν καὶ ὄχι ὅλα.

ΚΓ'. Ὁχι μόνο λοιπὸν δὲν κατάργησε τὸ φυσικὸ Νόμο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπικύρωσε. Γιατὶ αὐτὸς πὺ εἶπε στὸ Νόμο, «ὁ Κύριος καὶ Θεός σου εἶναι ἓνας Κύριος»³², ὁ ἴδιος στὸ Εὐαγγέλιο λέει· «γιὰ νὰ γνωρίζουν ἐσένα τὸν μόνο ἀληθινὸ Θεό»³³. καὶ ἐκεῖνος πὺ εἶπε, «νὰ ἀγαπᾷς τὸν πλησίον σου σὰν τὸν ἑαυτό σου»³⁴, στὸ Εὐαγγέλιο ἀνανεώνοντας τὴν ἐντολὴ λέει· «σᾶς δίνω καινούργια ἐντολή, νὰ ἀγαπᾶτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο»³⁵. 2. Ἐκεῖνος πὺ τότε ἀπαγόρευσε τὸ φόνο, τώρα ἀπαγορεύει καὶ τὴν ἄσκοπη ὀργή· ἐκεῖνος πὺ ἀπαγόρευσε τὴ μοιχεία, τώρα ἀπαγορεύει καὶ τὴν παράνομη ἐπιθυμία. Ἐκεῖνος πὺ ἀπαγόρευσε τὴ ληστεία, τώρα μακαρίζει περισσότερο ἐκεῖνον πὺ δίνει ἀπὸ τοὺς κόπους σ' αὐτοὺς πὺ ἔχουν ἀνάγκη· ἐκεῖνος πὺ ἀπαγόρευσε τὸ μῖσος, τώρα διδάσκει τὴν ἀγάπη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· ἐκεῖνος πὺ νομοθετοῦσε τὴν ἄμυνα, τώρα νομοθετεῖ τὴν ἀνεξικακία, ὄχι ἐπειδὴ εἶναι ἄδικη ἢ δίκαιη ἄμυνα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀνεξικακία εἶναι ἀνώτερη. Ἀλλὰ οὔτε καὶ τὰ φυσικὰ πάθη νομοθέτησε νὰ κόβουμε, ἀλλὰ ἀπαγορεύει τὴν ὑπερβολὴ τους. 3. Αὐτὸς πὺ διέταξε νὰ τιμᾷμε τοὺς γονεῖς, ὁ ἴδιος ὑποτάχθηκε σ' αὐτούς· αὐτὸς πὺ νομοθέτησε νὰ ἀργοῦμε τὸ Σάββατο, γιὰ νὰ μελετοῦμε τὸ Νόμο, τώρα διέταξε καθημερινά, ἀναλογιζόμενοι τὸ νόμο τῆς δημιουργίας καὶ τῆς πρόνοιας, νὰ εὐχαριστοῦμε τὸ Θεό. 4. Κατάργησε τὴν περιτομή, ἀφοῦ τὴν ἐφάρμοσε στὸν ἑαυτό του· γιατί αὐτὸς ἦταν «αὐτὸ πὺ ἀναμενόταν, ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν»³⁶. Αὐτὸς πὺ νομοθέτησε νὰ τηροῦμε τὸν ὅρκον μας καὶ ἀπαγόρευσε τὴν ἐπιορκία, παράγγειλε «οὔτε κἂν νὰ ὀρκιζόμαστε»³⁷.

5. Τὸ βάπτισμα, τὴ θυσία, τὴν ἱερωσύνη, τὴ λατρεία σ' ἓνα συγκεκριμένο τόπο τὰ ρύθμισε διαφορετικά. Στὴ θέσι τοῦ καθημερινοῦ, ἔδωσε ἓνα μόνο βάπτισμα, αὐτὸ πὺ γίνεται στὸ θάνατό

ἔθνους προστάξας τοὺς ἀρίστους εἰς ἱερωσύνην προχειρίζεσθαι, καὶ οὐ τὰ σώματα μωμοσκοπεῖσθαι, ἀλλὰ θρησκεῖαν καὶ βίους· ἀντὶ θυσίας τῆς δι' αἱμάτων τὴν λογικὴν καὶ ἀναίμακτον καὶ τὴν μυστικὴν, ἣτις εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου συμβόλων χάριν ἐπιτελεῖται, 5 τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος· ἀντὶ δὲ τοπικῆς λατρείας «ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν ἐν παντὶ τόπῳ» τῆς δεσποτείας αὐτοῦ προσέταξε δοξάζεσθαι αὐτόν. 6. Οὐ νόμον οὖν περιεῖλεν ἄφ' ἡμῶν, ἀλλὰ δεσμά· περὶ γὰρ τοῦ νόμου καὶ Μωσῆς λέγει· «μελετήσεις τὸ ρῆμα, ὃ ἐγὼ σοι ἐντέλλομαι, καθήμενος ἐν οἴκῳ καὶ ἀνιστά- 10 μενος καὶ περιπατῶν ἐν ὁδῷ»· καὶ ὁ Δαυὶδ λέγει· «ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός». 7. Πανταχοῦ γὰρ ἐννόμους ἡμᾶς εἶναι βούλεται, ἀλλ' οὐχὶ παρανόμους· «μακάριοι» γάρ, φησὶν, «οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου· μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐ- 15 τοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν»· καὶ πάλιν· «μακάριοί ἐσμεν, Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ ἡμῖν γνωστά ἐστίν»· καὶ ὁ Κύριός φησιν· «εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῇτε αὐτά».

ΚΔ'. Οὐ μόνον δὲ τὸν τῆς δικαιοσύνης νόμον δι' ἡμῶν ἐπιδείκνυσθαι βούλεται, ἀλλὰ καὶ διὰ Ρωμαίων εὐδόκησεν αὐτὸν φαίνε- 20 σθαι καὶ λάμπειν· καὶ γὰρ καὶ οὗτοι πιστεύσαντες ἐπὶ τὸν Κύριον καὶ πολυθειᾶς ἀπέστησαν καὶ ἀδικίας, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀποδέχονται καὶ τοὺς φαύλους κολάζουσιν. 2. Ἰουδαίους δὲ ὑποφόρους ἔχουσι καὶ τοῖς ἰδίῳις δικαιώμασιν οὐκ ἐῷσιν κεχρῆσθαι, ἐπειδὴ καὶ ἐκούσιον ἐπεσπάσαντο τὴν δουλείαν εἰπόντες· «οὐκ ἔχομεν βα- 25 σιλέα, εἰ μὴ καίσαρα», καί, «ἐὰν μὴ ἀποκτείνωμεν», φησὶν, «τὸν Χριστόν, πάντες εἰς αὐτὸν πιστεύσουσιν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος». 3. Καὶ ἄκοντες προεφήτευσαν· καὶ γὰρ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ Ρωμαίων τῆς ἐξουσίας περιηρέθησαν καὶ τῆς νομικῆς λατρείας, κε- 30 κωλυμένοι δέ εἰσι καὶ ἀναιρεῖν οὐδὲν ἂν θέλωσι καὶ θύειν ὅτε θέλω-

38. Ψαλμ. 112,3. Μαλ. 1,11. 39. Δευτ. 6,6-7. 40. Ψαλμ. 1,2.

41. Ψαλμ. 118,1-2. 42. Βαρουχ 4,4. 43. Ἰω. 13,17.

44. Ἰω. 19,15. 45. Ἰω. 11,48.

του, καὶ ἀντὶ τῆς μιᾶς φυλῆς, διέταξε νὰ ἀναδεικνύονται στὴν ἱερωσύνη οἱ ἄριστοι ἀπὸ κάθε ἔθνος, καὶ νὰ μὴ προσέχουμε τὰ σωματικὰ ἐλαττώματα, ἀλλὰ τὴ θρησκευτικότητα καὶ τὸ βίο τους. Στὴ θέση τῆς αἱματηρῆς θυσίας, ὅρισε τὴν λογικὴ καὶ ἀναίμακτη καὶ μυστικὴ, ἡ ὁποία τελεῖται συμβολικὰ στὸ θάνατο τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματός του. Καὶ ἀντὶ γιὰ τὴν λατρεία πὺν γινόταν σὲ ὁρισμένο τόπο, διέταξε νὰ δοξάζεται «ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου μέχρι τὴ Δύση, σὲ κάθε τόπο»³⁸ τῆς κυριαρχίας του. 6. Ἐπομένως δὲν ἀφήρεσε τὸ Νόμο ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ τὰ δεσμά. Γιατὶ γιὰ τὸ Νόμο καὶ ὁ Μωυσῆς λέει· «νὰ μελετᾷς τὰ λόγια πὺν ἐγὼ σὲ διατάζω, ὅταν κάθῃσαι στὸ σπῖτι σου καὶ ὅταν σηκώνῃσαι καὶ βαδίζεις στὸ δρόμο»³⁹, καὶ ὁ Δαβὶδ λέει· «τὸ θέλημά του βρίσκεται στὸ Νόμο τοῦ Κυρίου καὶ τὸ Νόμο αὐτοῦ μελετᾷ μέρα καὶ νύχτα»⁴⁰. 7. Παντοῦ θέλει νὰ εἴμαστε σύννομοι καὶ ὄχι παράνομοι. Γιατὶ λέει, «εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι πὺν εἶναι ἄμεμπτοι στὴ συμπεριφορὰ τους, ἐκεῖνοι πὺν βαδίζουν σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο τοῦ Κυρίου. Εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι πὺν ἀναζητοῦν τὶς μαρτυρίες τοῦ Κυρίου, πὺν ἀναζητοῦν τὸν Κύριο μὲ ὅλη τὴν καρδιά τους»⁴¹. καὶ πάλι· «εἴμαστε μακάριοι, Ἰσραηλιτικὲ λαέ, γιὰτὶ γνωρίζουμε ποιά εἶναι ἐκεῖνα πὺν ἀρέσουν στὸ Θεό»⁴². καὶ ὁ Κύριος λέει· «ἐφόσον τὰ γνωρίζετε αὐτά, εἴστε μακάριοι, ἐὰν τὰ ἐφαρμόζετε»⁴³.

ΚΔ'. Ὅμως δὲν θέλει νὰ ἐπιδεικνύεται ὁ νόμος τῆς δικαιοσύνης μόνο ἀπὸ ἐμᾶς, ἀλλὰ συγκατατέθηκε νὰ φαίνεται καὶ νὰ λάμπει ὁ νόμος αὐτῶν καὶ μέσω τῶν Ρωμαίων. Γιατὶ καὶ αὐτοί, ἀφοῦ πίστεψαν στὸν Κύριο, καὶ ἀπὸ τὴν πολυθεΐα καὶ ἀδικία ἀπομακρύνθηκαν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τοὺς δέχονται, καὶ τοὺς κακοὺς τοὺς τιμωροῦν. 2. Τοὺς Ἰουδαίους μάλιστα τοὺς ἔχουν φόρου ὑποτελεῖς καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ κάνουν χρῆση τῶν δικῶν τους νόμων, ἐπειδὴ μόνοι τους προκάλεσαν τὴν ὑποδούλωσή τους, ὅταν εἶπαν, «δὲν ἔχουμε βασιλιά, παρὰ μόνο τὸν καίσαρα»⁴⁴, καὶ «ἐὰν δὲν σκοτώσουμε τὸν Χριστό», λέει, «θὰ πιστέψουν ὅλοι σ' αὐτὸν καὶ θὰ ἔρθουν οἱ Ρωμαῖοι καὶ θὰ μᾶς πάρουν καὶ τὴ χώρα μας καὶ τὸ ἔθνος»⁴⁵. 3. Καὶ ἄθελά τους προφήτεψαν· γιὰτὶ καὶ τὰ ἔθνη πίστεψαν σ' αὐτόν, καὶ ἐκεῖνοι, κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῶν Ρωμαίων, ἔχασαν τὴ νομικὴ λατρεία τους, καὶ ἐμποδίζονται νὰ σκοτώνουν

σιν. 4. Διὸ καὶ εἰσὶν ἐπικατάρατοι, μὴ δυνάμενοι ποιεῖν τὰ διατεταγμένα· «ἐπικατάρατος» γάρ, φησὶν, «ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά». 5. Ἀδύνατον δέ ἐστίν ἐν διασπορᾷ μεταξὺ ἐθνῶν ὄντας πάντα τὰ τοῦ νόμου
 5 ἐπιτελεῖν αὐτούς· ἀπαγορεύει γὰρ αὐτοῖς ὁ θεῖος Μωσῆς.

ΚΕ'. Ἐπόμενοι οὖν Χριστῷ τὰς εὐλογίας κληρονομήσωμεν, νόμῳ καὶ προφήταις διὰ τοῦ Εὐαγγελίου στοιχήσωμεν, φύγωμεν τοὺς πολυθέους καὶ τοὺς χριστοκτόνους καὶ προφητοφόντας καὶ τοὺς δυσωνύμους καὶ ἀθέους αἵρεσιώτας. 2. Πειθαρχήσωμεν
 10 Χριστῷ ὡς βασιλεῖ, ὡς ἐξουσίαν ἔχοντι μετατιθέναι διατάξεις διαφόρους, καὶ ἔχοντι ὡς νομοθέτῃ σοφίαν τοῦ διατάσσεσθαι διαφόρως, πανταχοῦ τῶν φυσικῶν ἀμεταθέτων φυλασσομένων.

ΚΣ'. Ἀπέχεσθε οὖν αἵρεσιωτῶν πάντων, ᾧ ἐπίσκοποι καὶ λαϊκοί, τῶν φαυλιζόντων τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφῆτας. Θεῷ γὰρ
 15 παντοκράτορι ἐχθραίνοντες ἀπειθοῦσι, καὶ Χριστὸν οὐχ ὁμολογοῦσιν Υἱὸν Θεοῦ· ἀρνοῦνται γὰρ καὶ τὴν κατὰ σάρκα αὐτοῦ γέννησιν, τὸ σταυρὸν ἐπαισχύνονται, τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον ἀδοξοῦσι, τὴν ἀνάστασιν ἀγνοοῦσι, τὴν πρὸ αἰώνων αὐτοῦ γέννησιν περικόπτουσιν. 2. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐτέρως ἀσεβοῦσι, ψιλὸν ἄνθρωπον εἶναι
 20 φανταζόμενοι τὸν Κύριον, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος αὐτὸν εἶναι νομίζοντες· ἕτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν αὐτὸν εἶναι τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ὑποπτεύουσιν, αὐτὸν ἑαυτοῦ Πατέρα δοξάζοντες, αὐτὸν Υἱὸν καὶ Παράκλητον ὑποπτεύοντες, ὣν τί ἂν εἴη ἐναγέστερον; 3. Ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἐξ αὐτῶν βρώματά τινα φαυλίζουσι, καὶ γάμον κακὸν
 25 σὺν παιδοποιῆα λέγουσιν εἶναι διαβόλου τε μηχανήμα· καὶ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἀσεβεῖς ὄντες, οὐ θέλουσιν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι, διὸ καὶ τὴν ἀνάστασιν διαβάλλουσι, φάσκοντες, ὅτι σεμνοί τινες ἐσμὲν ἐσθίειν καὶ πίνειν μὴ βουλόμενοι, δαιμόνια δὲ ἄσαρκα φανταζόμενοι ἐκ νεκρῶν ἀναστήσεσθαι· οἵτινες καταδικασθήσονται δι'

ὅποιον θέλουν καὶ νὰ κάνουν θυσία ὅποτε θέλουν. 4. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι καταραμένοι, μὴ μπορώντας νὰ τελέσουν αὐτὰ ποὺ εἶναι καθορισμένα. Γιατὶ λέει, «εἶναι καταραμένος ὅποιος δὲν μένει σταθερὸς σὲ ὅλα ὅσα εἶναι γραμμένα στὸ βιβλίο τοῦ Νόμου, γιὰ νὰ τὰ ἐφαρμόζει»⁴⁶. 5. Καὶ εἶναι ἀδύνατο ἐφόσον εἶναι διασκορπισμένοι μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν, νὰ τελοῦν ὅλα ὅσα τοὺς ἐπιτάσσει ὁ Νόμος· τοὺς τὸ ἀπαγορεύει ἄλλωστε ὁ θεῖος Μωυσῆς⁴⁷.

ΚΕ'. Ἦς κληρονομήσουμε λοιπὸν τὶς εὐλογίες ἀκολουθώντας τὸν Χριστό· ἅς βαδίσουμε στοιχισμένοι μὲ τὸ Νόμο καὶ τοὺς Προφῆτες μέσω τοῦ Εὐαγγελίου, ἅς ἀποφύγουμε τοὺς πολύθεους καὶ χριστοκτόνους καὶ προφητοκτόνους καὶ καταραμένους καὶ ἄθεους αἵρετικούς. 2. Ἦς πειθαρχήσουμε στὸ Χριστὸ ὡς βασιλιά, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐξουσία νὰ μεταθέτει διάφορες διατάξεις, καὶ ὡς νομοθέτη, ποὺ ἔχει τὴ σοφία νὰ τὶς διευθετῇ διαφορετικά, ἐνῶ παντοῦ οἱ φυσικοὶ νόμοι διατηροῦνται ἀμετακίνητοι.

ΚΣ'. Ἀπομακρυνθεῖτε λοιπὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς αἵρετικούς, ἐπίσκοποι καὶ λαϊκοί, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ περιφρονοῦν τὸ Νόμο καὶ τοὺς Προφῆτες. Γιατί, μισώντας τὸν Παντοκράτορα Θεό, δὲν πειθαρχοῦν, καὶ δὲν ὁμολογοῦν τὸν Χριστὸ Υἱὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ἀρνοῦνται ἀκόμα καὶ τὴν κατὰ σάρκα γέννησή του, ντρέπονται τὸ σταυρό, περιφρονοῦν τὸ πάθος καὶ τὸ θάνατο, ἀγνοοῦν τὴν ἀνάσταση, περικόπτουν τὴν προαιώνια γέννησή του. 2. Ὅρισμένοι μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς δείχνουν μὲ ἄλλο τρόπο τὴν ἀσέβειά τους, μὲ τὸ νὰ φαντάζονται ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ αὐτοὺς ὑποθέτουν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Θεὸς τῶν ὅλων καὶ πιστεύουν ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι Πατέρας τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ φαντάζονται ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι Υἱὸς καὶ Παράκλητος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τί ἄλλο ὑπάρχει πιὸ βδελυρό; 3. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ αὐτοὺς περιφρονοῦν ὁρισμένα φαγητά, καὶ τὸν γάμο μαζὶ μὲ τὴν τεκνογονία τὰ λένε κακὸ καὶ ἐφεύρεση τοῦ διαβόλου· καὶ ἐξαιτίας τῆς κακίας τους, ἐπειδὴ εἶναι ἀσεβεῖς, δὲν θέλουν νὰ ἀναστηθοῦν ἀπὸ τοὺς νεκρούς, γι' αὐτὸ καὶ συκοφαντοῦν τὴν ἀνάσταση, λέγοντας ὅτι εἴμαστε κάποιοι σεμνοὶ ποὺ δὲν θέλουμε νὰ τρῶμε καὶ νὰ πίνουμε, καὶ φαντάζονται ὅτι θὰ ἀναστηθοῦν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς κάποια ἄσαρκα δαιμόνια· αὐτοὶ θὰ καταδικαστοῦν αἰώνια στὸ αἰώνιο πῦρ.

αἰῶνος ἐν τῷ αἰωνίῳ πυρί. Φεύγετε οὖν ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ συναπό-
λησθε ταῖς αὐτῶν ἀσεβείαις.

ΚΖ'. Εἰ δέ τινες παρατηρούμενοι φυλάσσουσιν ἔθιμα ἰουδαϊ-
κά, γονορροίας, ὄνειρώξεις, πλησιασμοὺς τοὺς κατὰ νόμον, λεγέ-
5 τωσαν ἡμῖν, εἰ ἐν αἷς ὥραις ἢ ἡμέραις ἐν τι τούτων ὑπομείνωσι πα-
ρατηροῦνται προσεύξασθαι ἢ εὐχαριστίας μεταλαβεῖν ἢ βιβλίου θί-
γειν, καὶ ἐὰν συνθῶνται, δῆλον ὡς τοῦ ἁγίου Πνεύματος κενοὶ τυγ-
χάνουσι τοῦ ἀεὶ παραμένοντος τοῖς πιστοῖς· περὶ γὰρ τῶν ὁσίων λέ-
γει ὁ Σολομών, ἴν' ἕκαστος ἑαυτὸν εὐτρεπίζη, ὅπως «ὅταν καθεύδῃ,
10 φυλάσση αὐτὸν καί, ὡς ἂν ἐγείρηται, συλλαλῇ αὐτῷ». 2. Εἰ γὰρ νο-
μίζεις, ὦ γύναι, ἐπτα ἡμέρας ἐν ἀφέδρῳ οὔσα τοῦ ἁγίου Πνεύματος
κενὴ τυγχάνειν, ἄρα τελευτήσασα ἐξαίφνης κενὴ Πνεύματος καὶ
ἀπαρρησίαστος τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος ἀπελεύσῃ. Ἦ τὸ μὲν Πνεῦ-
μα ἔχεις πάντως ἀχώριστον, ἅτε μὴ ἐν τόπῳ ὄν, δεῖ δέ σοι προσευ-
15 χῆς καὶ εὐχαριστίας καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως, ὡς
οὐδὲν ἐν τούτῳ παρανομοῦσα. 3. Οὔτε γὰρ νόμιμος μίξις οὔτε λέχος
οὔτε αἵματος φορά, οὐκ ὀνειρώξεις μιᾶναι δύναται ἀνθρώπου φύσιν
ἢ τὸν ἅγιον Πνεῦμα χωρίσαι, ἢ μόνη ἀσέβεια καὶ παράνομος πρᾶ-
ξις. Τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα τοῖς κεκτημένοις αὐτὸ ἀεὶ παράμονόν
20 ἐστίν, ἕως ἂν ὧσιν ἄξιοι, καὶ ὧν ἂν χωρισθῇ, τούτους ἐρήμους κα-
θίστησι καὶ τῷ πονηρῷ πνεύματι ἐκδότους. 4. Πᾶς δὲ ἄνθρωπος ὁ
μὲν τῷ Πνεύματι πεπλήρωται τῷ ἁγίῳ, ὁ δὲ τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ οὐχ
οἶόν τε φυγεῖν αὐτῶν ἐκάτερον, εἰ μὴ ἐναντίον τι πάθωσιν· ὃ τε γὰρ
Παράκλητος μισεῖ πᾶν ψεῦδος, ὃ τε διάβολος πᾶσαν ἀλήθειαν.
25 5. Πᾶς δὲ βεβαπτισμένος κατὰ ἀλήθειαν τοῦ μὲν διαβολικοῦ πνεύ-
ματος κεχώρισται, τοῦ δὲ ἁγίου Πνεύματος ἐντὸς καθέστηκεν· καὶ
ἀγαθοεργοῦντι μὲν παραμένει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πληροῦν αὐτὸν
σοφίας καὶ συνέσεως, καὶ τὸ πονηρὸν πνεῦμα οὐκ ἐᾷ αὐτῷ πλησιά-
σαι, ἐπιτηροῦν αὐτοῦ τὰς ἐφόδους.

30 6. Σὺ οὖν, ὦ γύναι, καθὼς λέγεις, εἰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀφέ-

Νὰ φεύγετε λοιπὸν ἀπὸ αὐτοὺς, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖτε μαζὶ μὲ τὶς ἀσέβειες αὐτῶν.

ΚΖ'. Ἐὰν ὅμως ὀρισμένοι κάνοντας διάκριση τηροῦν ἔθιμα ἰουδαϊκά, σπερματόρροια, ἐσπερματώσεις κατὰ τὸν ὕπνο, καὶ προσεγγίσεις στὸ κρεβάτι, σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο⁴⁸, ἃς μᾶς ποῦν ἂν, τὶς ὥρες ἢ ἡμέρες κατὰ τὶς ὁποῖες ἐμφανίζονται κάτι ἀπὸ αὐτά, ἀποφεύγουν νὰ προσευχηθοῦν ἢ νὰ κοινωνήσουν, ἢ νὰ ἀκουμπήσουν βιβλίον, καὶ ἂν συμφωνοῦν εἶναι φανερό ὅτι εἶναι ἄδαιοι ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ ὁποῖο παραμένει γιὰ πάντα στοὺς πιστοὺς· γιὰτὶ γιὰ τοὺς εὐσεβεῖς ὁ Σολομώντας λέει· ὁ καθένας νὰ τακτοποιεῖ τὸν ἑαυτό του ἔτσι, ὥστε «ὅταν κοιμᾶται νὰ τὸν φυλάει, καὶ ὅταν σηκώνεται νὰ συνομιλεῖ μαζὶ του»⁴⁹. 2. Γιατί, κυρία μου, ἂν πιστεύεις ὅτι ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες, ὅταν ἔχεις περίοδο, εἶσαι κενὴ ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα⁵⁰, τότε, ἂν ξαφνικὰ πεθάνεις χωρὶς νὰ ἔχεις Πνεῦμα, θὰ φύγεις χωρὶς νὰ ἔχεις παρρησία τῆς ἐλπίδας στὸ Θεό. Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν εἶναι ὅπωςδὴποτε ἀχώριστο, γιὰτὶ δὲν περιορίζεται σὲ κάποιο τόπο, ἔχεις ὅμως ἀνάγκη ἀπὸ προσευχὴ καὶ εὐχαριστία καὶ ἐπιφοίτηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ σὲ τίποτα δὲν κάνεις παρανομία σ' αὐτό. 3. Γιατί οὔτε ἡ νόμιμη σαρκικὴ ἀπόλαυση, οὔτε τὸ συζυγικὸ κρεβάτι, οὔτε ἡ ροὴ αἵματος οὔτε οἱ ἐσπερματώσεις κατὰ τὸν ὕπνο, μποροῦν νὰ κηλιδώσουν τὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ νὰ ἀπομακρύνουν τὸ ἅγιον Πνεῦμα, παρὰ μόνο ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ παράνομη πράξις. Γιατί τὸ ἅγιον Πνεῦμα σ' ἐκείνους ποὺ τὸ ἔχουν παραμένει πάντοτε, ὅσο εἶναι ἄξιοι, καὶ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ὁποῖους χωρίζεται, τοὺς καθιστᾷ ἔρημους καὶ τοὺς ἀφήνει στὴ διάθεση τοῦ πονηροῦ πνεύματος. 4. Ἄλλωστε κάθε ἄνθρωπος, ἄλλος εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἀκάθαρτο, καὶ δὲν εἶναι δυνατό νὰ φύγει κανένα ἀπὸ αὐτά, ἐκτὸς ἂν πάθουν κάτι τὸ ἀντίθετο· γιὰτὶ ὁ Παράκλητος μισεῖ κάθε ψέμα, καὶ ὁ διάβολος κάθε ἀλήθεια. 5. Κάθε βαπτισμένος στὴν πραγματικότητα ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ διαβολικὸ πνεῦμα, καὶ ἐγκαθίσταται μέσα του τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ ὅσο κάνει ἔργα ἀγαθὰ παραμένει τὸ ἅγιον Πνεῦμα γεμίζοντάς τον μὲ σοφία καὶ σύνεση, καὶ δὲν ἀφήνει τὸ πονηρὸ πνεῦμα νὰ τὸν πλησιάσει, παρακολουθώντας ὅλες τὶς ἐπιθέσεις του.

6. Ἐσὺ λοιπὸν, κυρία μου, ἂν, ὅπως λές, κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς

δρου κενή τυγχάνεις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἀκαθάρτου πεπλήρωσαι. Μὴ προσευχομένη γὰρ μηδὲ ἀναγινώσκουσα ἄκοντα αὐτὸν προσκαλέσῃ· φιλεῖ γὰρ οὗτος τοὺς ἀχαρίστους, εἰ καὶ τις ἄλλος, τοὺς ραθύμους, τοὺς ἀμελεῖς, τοὺς ὑπνώδεις, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἀχα-
 5 ριστίᾳ κακόνοιαν νοσήσας ἐγυμνώθη παρὰ Θεοῦ τῆς ἀξίας, ἀντὶ ἀρ-
 χαγγέλου διάβολος αἰρησάμενος εἶναι. 7. Διὸ τῶν ματαίων ἀπόσχου λόγων, ὧ γύναι, καὶ ἔσο μεμνημένη πάντοτε Θεοῦ τοῦ σὲ δημιουρ-
 γήσαντος καὶ προσεύχου τούτῳ, ἐστὶ γὰρ σοῦ καὶ τῶν ὅλων Κύριος·
 καὶ μελέτα τοὺς αὐτοῦ νόμους, μηθὲν παρατηρουμένη, μὴ κάθαρσιν
 10 φυσικὴν, μὴ μίξιν νόμιμον, μὴ τοκετὸν ἢ ἀποβολήν, μὴ μῶμον σώματος, ἐπεὶ περ τὰ τοιαῦτα παρατηρήματα μωρῶν ἀνθρώπων ἐφευρέματα μάταια καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντα. 8. Οὔτε δὲ κῆδος ἀνθρώ-
 που οὔτε ὅστέον νεκροῦ οὔτε μνήμα οὔτε τοιόνδε βρῶμα οὔτε ὄνει-
 ρωγμὸς μιᾶναι δύναται ἀνθρώπου ψυχὴν, ἀλλὰ μόνη ἀσέβεια ἢ εἰς
 15 Θεὸν καὶ παρανομία καὶ ἢ εἰς τὸν πλησίον ἀδικία, λέγω δὴ ἀρπαγὴ ἢ βία εἴ τι ἐναντίον τῆς αὐτοῦ δικαιοσύνης, μοιχείᾳ ἢ πορνείᾳ.

ΚΗ'. Ὅθεν τὰ τοιαῦτα περιϊστάμενοι παρατηρήματα φεύγετε, ἀγαπητοί· ἐλληνικὰ γὰρ τυγχάνει. Οὔτε γὰρ τὸν τεθνεῶτα βδελυσ-
 σόμεθα, ὥς ἐκεῖνοι, ἐλπίζοντες αὐτὸν πάλιν ἀναβιῶναι, οὔτε τὴν
 20 νόμιμον μίξιν κακίζομεν· ἔθος γὰρ αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ἀσεβεῖν. Θεοῦ
 γὰρ γνώμη ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνέλευσις γίνεται ἢ μετὰ δικαιο-
 σύνης· «ὁ ποιήσας» γὰρ «ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐ-
 τούς», καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· «αύξανεσθε καὶ πληθύνεσθε
 καὶ πληρώσατε τὴν γῆν». Εἰ τοίνυν Θεοῦ βουλήσει παραλλαγή
 25 σχημάτων γέγονε πρὸς γένεσιν πλήθους, ἄρα κατὰ τὴν αὐτοῦ
 γνώμην καὶ ἡ συνέλευσις τοῦ ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ, οὐκέτι δὲ καὶ ἡ
 παρὰ φύσιν βδελυκτὴ μίξις ἢ ἡ παράνομος πρᾶξις, ἐχθρὰ Θεοῦ
 ὑπάρχουσα. 2. Καὶ γὰρ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἡ Σοδόμων ἀμαρτία καὶ ἡ
 πρὸς ἄλογα, παράνομον δὲ μοιχείᾳ καὶ πορνείᾳ, ὧν τὰ μὲν ἀσεβή-
 30 ματα, τὰ δὲ ἀδικία καὶ τὸ τελευταῖον ἀμάρτημα, οὐδέτερον δὲ αὐτῶν

51. Γέν. 1,27.

52. Γέν. 1,28.

περιόδου στερεῖσαι τὸ ἅγιο Πνεῦμα, τότε εἶσαι γεμάτη ἀπὸ τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα. Γιατί, ἀφοῦ δὲν προσεύχεσαι, οὔτε διαβάζεις, ἄθελά σου τὸ προσκαλεῖς, καὶ ἀγαπάει πολὺ τοὺς ἀχάριστους περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, καὶ τοὺς ράθυμους, τοὺς ἀδιάφορους, τοὺς ὑπναράδες, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἴδιος ἀπὸ ἀχαριστία κατελήφθη ἀπὸ κακότητα καὶ ἔχασε τὴ τιμὴ πού εἶχε κοντὰ στὸ Θεό, προτιμώντας νὰ γίνεи διάβολος ἀπὸ ἀρχάγγελος πού ἦταν. 7. Γι' αὐτὸ μεῖνε μακριὰ ἀπὸ τὰ ἄσκοπα αὐτὰ λόγια, κυρία μου, καὶ νὰ θυμᾶσαι διαρκῶς τὸ Θεὸ πού σὲ δημιούργησε καὶ νὰ προσεύχεσαι σ' αὐτόν, γιατί εἶναι Κύριος καὶ δικός σου καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ νὰ μελετᾷς τοὺς νόμους του, χωρὶς νὰ προσέχεις τίποτα, οὔτε τὴ φυσικὴ καθαριότητα, οὔτε τὴ νόμιμη σαρκικὴ ἀπόλαυση, οὔτε τὸν τοκετό, οὔτε τὴν ἀποβολή, οὔτε τὰ σωματικὰ ἐλαττώματα, γιατί αὐτὲς οἱ προκαταλήψεις εἶναι ἄσκοπες ἐφευρέσεις ἀνθρώπων μωρῶν πού δὲν ἔχουν μυαλό. 8. Γιατί οὔτε τὸ πένθος τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε τὰ κόκκαλα τοῦ νεκροῦ, οὔτε ὁ τάφος, οὔτε τὸ συγκεκριμένο φαγητό, οὔτε οἱ ὄνειρώξεις μποροῦν νὰ κηλιδώσουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ μόνο ἡ ἀσέβεια στὸ Θεὸ καὶ ἡ παρανομία καὶ ἡ ἀδικία πρὸς τὸν πλησίον, ἐννοῶ δηλαδὴ ἡ ἀρπαγὴ ἢ ἡ βία, καὶ ὁ,τιδήποτε ἀντίθετο στὴ δικαιοσύνη του, ὅπως ἡ μοιχεία ἢ ἡ πορνεία.

ΚΗ'. Ὡστε λοιπόν, ἀγαπητοί, ἀποφεύγετε νὰ τριγυρίζετε γύρω ἀπὸ αὐτὲς τὶς προλήψεις, γιατί εἶναι ἐλληνικές. Γιατί οὔτε αὐτόν πού πέθανε τὸν ἀποστρεφόμεστε ὅπως ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ ἐλπίζουμε ὅτι πάλι θὰ ξαναζήσει, οὔτε τὴ νόμιμη σαρκικὴ ἀπόλαυση κακίζουμε· αὐτοὶ ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ ἀσεβοῦν σ' αὐτά. Ἐνῶ ἡ σύμφωνη μὲ τὸ νόμο σύζευξη τοῦ ἀνδρα καὶ τῆς γυναίκας γίνεται μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ Θεοῦ· γιατί «αὐτὸς πού τοὺς ἔκανε ἀπὸ τὴν ἀρχή, τοὺς ἔκανε ἀρσενικὸ καὶ θυλικό»⁵¹, τοὺς εὐλόγησε καὶ εἶπε· «νὰ εὐξάνεσθε καὶ νὰ πολλαπλασιάζεστε καὶ νὰ γεμίσετε τὴ γῆ»⁵². Ἐφόσον λοιπόν ἡ διαφορὰ τῆς σωματικῆς διάπλασης ἔγινε μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ πλῆθος, ἐπομένως καὶ ἡ συνεύρεση τοῦ ἀρσενικοῦ μὲ τὸ θηλυκὸ γίνεται μὲ τὴν ἔγκρισή του, ὄχι βέβαια καὶ ἡ παρὰ φύσιν μισητὴ συνουσία ἢ ἡ παράνομη πράξη, γιατί αὐτὴ εἶναι ἐχθρικὴ στὸ Θεό. 2. Γιατί παρὰ φύσιν εἶναι ἡ ἀμαρτία τῶν Σοδόμων καὶ ἡ συνουσία μὲ ἄλογα ζῶα, καὶ παράνομη ἡ μοιχεία καὶ ἡ πορνεία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄλλα εἶναι ἀσεβήμα-

ἀτιμώρητον κατὰ τὴν οἰκείαν διάθεσιν. 3. Οἱ τε γὰρ πρῶτοι διάλυσιν κόσμου μηχανῶνται, τὰ κατὰ φύσιν παρὰ φύσιν ἐπιχειροῦντες ποιεῖν· οἱ δὲ δεύτεροι οἱ μὲν ἀδικοῦσιν ἀλλοτρίους γάμους φθείροντες καὶ τὸ ὑπὸ Θεοῦ γενόμενον ἐν διαιροῦσιν εἰς δύο, τοὺς τε παῖδας
 5 ὑπόπτους καὶ τὸν φυσικὸν ἄνδρα εὐεπιβούλευτον, ἥ τε πορνεία φθορὰ τῆς οἰκείας ἐστὶ σαρκός, οὐκ ἐπὶ παιδοποιῆα γινομένη, ἀλλ' ἡδονῇ χαριζομένη τὸ πᾶν, ὅπερ ἐστὶν ἀκραίας σύμβολον, ἀλλ' οὐκ ἀρετῆς σημεῖον. 4. Ἀπηγόρευται δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντα ταῦτα. Φησὶν γὰρ τὰ λόγια οὕτως· «οὐ κοιμηθήσῃ μετὰ ἄρρενος κοίτην γυναικείαν, ἐπικατάρατος γὰρ ὁ τοιοῦτος καὶ λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς, βδέλυγμα ἐποίησαν· πάντα κοιμώμενον μετὰ κτήνους, ἀποκτείνετε αὐτόν, ἀνομίαν ἐποίησεν ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἐάν τις γυναῖκα ὑπανδρὸν μιάνῃ, ἀποκτείνετε ἀμφοτέρους, ἀνομίαν ἐποίησαν, ἔνοχοί εἰσιν, ἀποθανέτωσαν», καὶ ἐξῆς· «οὐκ ἔσται πορνεύων ἐν υἱοῖς
 15 Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεύουσα ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ· οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνῃς Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον οὔτε ἀλλαγμα κυνός· οὐ γὰρ «ἀγναί», φησὶν, «εὐχαὶ ἐκ μισθώματος ἐταίρας».

5. Ταῦτα μὲν ἀπηγόρευσαν οἱ νόμοι, τὸν δὲ γάμον ἐσέμνυναν,
 20 εὐλόγημένον αὐτὸν ἀποκαλέσαντες, ἐπειδὴ καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ὁ συζεύξας τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι. Λέγει δέ που καὶ ὁ σοφὸς Σολομών· «παρὰ Κυρίου ἀρμόζεται γυνὴ ἀνδρί»· καὶ ὁ Δαυῖδ λέγει· «ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθυνούσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου, οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου· ἰδοὺ οὗτος
 25 εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον». 6. Οὐκοῦν «ὁ γάμος τίμιος» καὶ σεμνὸς καὶ ἡ τῶν παίδων γενεαὶς καθαρὰ· οὐδὲν γὰρ κακὸν ἐν καλῷ ὑπάρχει. 7. Οὔτε οὖν ἡ φυσικὴ κάθαρσις βδελυκτὴ Θεῷ, δς αὐτὴν ὠκονόμησε συμβαίνειν γυναιξὶν ἐν τριακονθημέρῳ συστάσεως χάριν καὶ εὐρωστίας ἀκίνητοτέραις ὑπαρχούσαις,
 30 ἅτε ἐν οἰκίᾳ καθημέναις τὸ πλεῖον. Οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Εὐαγ-

53. Λευϊτ. 18,22. 20,13. Ἐξ. 22,19. 54. Δευτ. 23,17–18. Παρμ. 19,13.

55. Παρμ. 19,14. 56. Ψαλμ. 127,3–4. 57. Ἐβρ. 13,4.

τα, ἄλλα ἀδικίες, καὶ τὸ τελευταῖο ἀμάρτημα, καὶ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν μένει ἀτιμώρητο, ἀνάλογα μὲ τὴ διάθεση τοῦ καθενός. 3. Γιατὶ οἱ πρῶτοι προκαλοῦν διάλυση τοῦ κόσμου, ἐπιχειρώντας νὰ μεταβάλουν τὰ κατὰ φύσιν σὲ παρὰ φύσιν, ἀπὸ δὲ τοὺς δευτέρους, ἄλλοι διαπράττουν ἀδικία ὑπονομεύοντας τοὺς γάμους τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἓνα σῶμα ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸν Θεὸ διαιρώντας το σὲ δύο, κάνοντας ἀμφίβολη τὴν πατρότητα τῶν παιδιῶν καὶ προδίνοντας τὸν κανονικὸ ἄνδρα, ἐνῶ ἡ πορνεία ἀποτελεῖ φθορὰ τῆς σάρκας τῶν ἰδίων, ἀφοῦ δὲν γίνεται γιὰ τὴ γέννηση παιδιῶν, ἀλλὰ χαρίζει τὰ πάντα στὴν ἡδονή, ἡ ὁποία εἶναι σύμβολο ἀκράτειας καὶ ὄχι σημάδι ἀρετῆς. 4. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπαγορεύονται ἀπὸ τοὺς νόμους. Γιατὶ λένε τὰ λόγια τῆς ἁγίας Γραφῆς τὰ ἐξῆς· «νὰ μὴ συνευρεθεῖς μὲ ἄρρενα ὅπως κοιμᾶσαι μὲ μία γυναῖκα· εἶναι καταραμένος ὅποιος τὸ κάνει αὐτό· νὰ τοὺς λιθοβολεῖτε αὐτούς, γιὰτὶ κάνουν πράξη βδελυρῆ. Καθέναν ποὺ κοιμᾶται μὲ κτῆνος, νὰ τὸν σκοτώνετε, γιὰτὶ κάνει παρανομία στὸ λαό. Ἐὰν κανεῖς μολύνει παντρεμένη γυναῖκα, νὰ τοὺς σκοτώνετε καὶ τοὺς δύο, κάνουν παρανομία, εἶναι ἔνοχοι, νὰ πεθαίνουν»⁵³. Καὶ παρακάτω· «δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει πόρνος μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὔτε πόρνη μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτισσῶν. Νὰ μὴ προσφέρεις ἀμοιβὴ πορνείας στὸν Κύριο καὶ Θεό σου ἐπάνω στὸ θυσιαστήριον, οὔτε χρήματα ἀπὸ πράξη κυναιδισμού· γιὰτὶ «δὲν εἶναι καθαρές, λέει, οἱ προσευχὲς ἀπὸ τὴν ἀμοιβὴ πόρνῃς»⁵⁴.

5. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαγόρευσαν οἱ νόμοι, ἐνῶ τὸ γάμο τὸν ἐπαινοῦν, ἀποκαλώντας τὸν εὐλογημένο, ἐπειδὴ τὸν εὐλόγησε ὁ Θεὸς ποὺ συνέδεσε τὴ γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα. Ἀλλὰ λέει κάπου καὶ ὁ σοφὸς Σολομώντας· «ἀπὸ τὸν Κύριο ἐνώνεται ἡ γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα»⁵⁵. Καὶ ὁ Δαβὶδ λέει· «ἡ γυναῖκα σου μοιάζει μὲ ἀμπέλι θαλλερὸ στὶς πλαγιὲς τοῦ σπιτιοῦ σου· οἱ γιοί σου σὰν νεαρὰ βλαστάρια ἀπὸ ἐλιές τριγύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι σου· νά, ἔτσι εὐλογεῖται ὁ ἄνθρωπος ποὺ φοβᾶται τὸν Κύριο»⁵⁶. 6. Ἐπομένως «ὁ γάμος εἶναι ἔντιμος»⁵⁷ καὶ σεμνὸς καὶ ἡ γέννηση παιδιῶν καθαρὴ· γιὰτὶ κανένα κακὸ δὲν ὑπάρχει στὸ καλὸ. 7. Ἐπομένως οὔτε ἡ φυσικὴ καθαροσύνη εἶναι μισητὴ στὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ὅρισε νὰ γίνεται αὐτὴ στὶς γυναῖκες κάθε τριάντα μέρες, γιὰ τὴ συγκρότηση καὶ τὴν εὐρωστία τους, ἐπειδὴ κινουῦνται λιγότερο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, ἀφοῦ τὸν περισσότερο καιρὸ κάθονται στὸ σπίτι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος στὸ Εὐαγγέ-

γελίῳ ὁ Κύριος, τῆς αἰμορροούσης ἀψαμένης τοῦ σωτηρίου κρα-
σπέδου ὑγείας χάριν, οὐκ ἠχθέσθη ἐπ' αὐτῇ, οὔτε μὴν ὅλως ἠτιάσα-
το, τούναντίον δὲ καὶ ἰάσατο αὐτὴν φήσας, «ἡ πίστις σου σέσωκέ
σε». 8. Καὶ φυσικῶν μὲν φαινομένων ταῖς γυναιξίν οἱ ἄνδρες μὴ
5 συνερχέσθωσαν προνοίας ἔνεκεν τῶν γεννωμένων· ἀπεῖπεν γάρ
ὁ Νόμος· «πρὸς γυναῖκα» γάρ, φησίν, «ἐν ἀφένδρῳ οὖσαν οὐ προσ-
εγγιεῖς». Μήτε μὴν ἐγκυμονούσαις ὁμιλείτωσαν αὐταῖς· οὐκ ἐπὶ
παίδων γὰρ γενέσει τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἡδονῆς χάριν, οὐ δεῖ δὲ φι-
λήδονον τὸν φιλόθεον ὑπάρχειν.

10 ΚΘ'. «Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι» καὶ διὰ
τιμῆς αὐτοὺς ἔχετε καὶ φόβῳ καὶ ἀγάπῃ δουλεύετε αὐτοῖς, ὡς ἡ
ἀγία Σάρρα τὸν Ἀβραὰμ ἐτίμα οὐδὲ ἐξ ὀνόματος αὐτὸν ὑπομένουσα
καλεῖν, ἀλλὰ κύριον αὐτὸν προσαγορεύουσα ἐν τῷ λέγειν· «ὁ δὲ κύ-
ριός μου πρεσβύτης». 2. Ὅμοίως «οἱ ἄνδρες, στέργετε τὰς ἑαυτῶν
15 γυναῖκας ὡς ἴδια μέλη», ὡς κοινωνοὺς βίου καὶ συνεργοὺς πρὸς γέ-
νεσιν παίδων. «Συνευφραίνου» γάρ, φησίν, «μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ
νεότητός σου, ἑλαφος σῆς φιλίας καὶ πῶλος σῶν χαρίτων ὁμιλείτω
σοι, ἡ δὲ ἴδια ἠγείσθω σοι καὶ συνέστω σοι ἐν παντὶ καιρῷ· ἐν γὰρ
τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφερόμενος πολλοστὸς ἔσῃ». 3. Ἀγαπᾶτε
20 οὖν αὐτὰς ὡς οἰκεῖα μέλη, ὡς ὑμέτερα σώματα· γέγραπται γὰρ οὕ-
τως· «Κύριος διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς
νεότητός σου, καὶ αὕτη κοινωνός σου καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησεν, καὶ
ὑπόλειμμα πνεύματός σου· καὶ φυλάξασθε τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ
γυναῖκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς». 4. Ἀνὴρ οὖν καὶ γυνή, νο-
25 μίμῳ γάμῳ συνερχόμενοι καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἐγειρόμενοι, ἀπαρατη-
ρήτως προσευχέσθωσαν· καὶ μὴ λουσάμενοι καθαροί εἰσιν. Ὃς δ'
ἂν ἀλλοτρίαν γυναῖκα ὑποφθείρας μιάνῃ ἢ συμμιανθῇ πόρνη, ἀνα-
στάς ἀπ' αὐτῆς, οὐδ' ἂν τὸ πέλαγος ὄλον καὶ τοὺς ποταμοὺς πάντας
ἀπολούσῃται, καθαρὸς εἶναι δυνήσεται.

30 Α'. Μὴ παρατηρεῖσθε οὖν τὰ ἔννομα καὶ φυσικά, νομίζοντες
μολύνεσθαι δι' αὐτῶν, μηδὲ ἐπιζητεῖτε ἰουδαϊκοὺς ἀφορισμοὺς ἢ

58. Ματθ. 9,22. 59. Λευϊτ. 18,19. Ἰεζ. 18,6. 60. Κολ. 3,18.

61. Γεν. 18,12. 62. Βλ. Ἐφ. 5,25.28. 63. Παρμ. 5,18-19.

64. Μαλ. 2,14-15.

λιο, ὅταν ἡ αἰμορροοῦσα ἔπιασε τὸ σωτήριο κράσπεδο γιὰ τὴν υἰεΐα της, δὲν θύμωσε ἐναντίον της, οὔτε τὴν κατηγορήσε καθόλου, ἀλλὰ ἀντίθετα τὴ θεράπευσε λέγοντας· «ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσε»⁵⁸. 8. Ὅταν βέβαια ἐμφανίζονται τὰ φυσικὰ φαινόμενα στὶς γυναῖκες, οἱ ἄνδρες νὰ μὴ συνευρίσκονται μαζί τους, ἀπὸ πρόνοια γι' αὐτὰ ποὺ θὰ γεννηθοῦν· τὸ ἀπαγόρευσε ἄλλωστε καὶ ὁ Νόμος· γιατί λέει, «νὰ μὴ πλησιάζεις σὲ γυναῖκα ποὺ βρίσκεται σὲ περίοδο»⁵⁹, οὔτε καὶ μὲ ἔγκυες νὰ μὴ συνέρχονται· ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν τὸ κάνουν γιὰ τὴ γέννηση παιδιῶν, ἀλλὰ γιὰ ἡδονή, καὶ δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀγαπάει τὸ Θεὸ νὰ εἶναι φιλήδονος.

ΚΘ'. «Οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσεσθε στοὺς ἄνδρες σας»⁶⁰ καὶ νὰ τοὺς τιμᾶτε καὶ νὰ τοὺς ὑπηρετεῖτε μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη, ὅπως ἡ ἁγία Σάρρα τιμοῦσε τὸν Ἀβραάμ καὶ δὲν τολμοῦσε οὔτε μὲ τὸ ὄνομά του νὰ τὸν φωνάζει, ἀλλὰ τὸν ἀποκαλοῦσε κύριο, λέγοντας, «ὁ κύριός μου εἶναι ἡλικιωμένος»⁶¹. 2. Ἐπίσης «οἱ ἄνδρες νὰ ἀγαπᾶτε τὶς γυναῖκες σας ὅπως ἀγαπᾶτε τὰ μέλη σας»⁶², ὡς συντρόφους τῆς ζωῆς σας καὶ συνεργάτιδες στὴν γέννηση παιδιῶν. Γιατὶ λέει «νὰ εὐφραίνεσαι μαζί μὲ τὴ γυναῖκα ποὺ ἔχεις ἀπὸ τὴ νεανικὴ σου ἡλικία· νὰ εἶναι ἡ συντροφιά της σὰν τὴν συντροφιά ἀξιαγάπητου ἐλαφιοῦ καὶ χαριτωμένου πουλαριοῦ, ἡ ἴδια δὲ νὰ εἶναι γιὰ σένα ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη καὶ νὰ βρίσκεται μαζί σου σὲ κάθε περίσταση· γιατί ζώντας μὲ τὴν ἀγάπη της θὰ γίνεις μεγάλος»⁶³. 3. Νὰ τὶς ἀγαπᾶτε λοιπὸν σὰν μέλη δικά σας, σὰν δικά σας σώματα· γιατί εἶναι γραμμένο τὸ ἐξῆς· «ὁ Κύριος ἔγινε μάρτυρας ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὴ γυναῖκα τῆς νεότητάς σου καὶ αὐτὸς τὴν ἔκανε σύντροφό σου, ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο τοῦ ἐμφυσήματος ποὺ φύσηξε σὲ σένα, καὶ ὄχι ἄλλος. Νὰ τὴν προσέχετε λοιπὸν μὲ τὸ πνεῦμα σας καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείπετε τὴ γυναῖκα τῆς νεότητάς σας»⁶⁴. 4. Ὁ ἄνδρας λοιπὸν καὶ ἡ γυναῖκα ὅταν συνέρχονται μὲ νόμιμο γάμο, νὰ σηκώνονται καὶ νὰ προσεύχονται χωρὶς ἐνδοιασμούς· καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν λουσθεῖ εἶναι καθαροί. Ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ θὰ διαφθείρει ξένη γυναῖκα, ἢ θὰ μολυνθεῖ μὲ πόρνη, ὅταν σηκωθεῖ ἀπὸ αὐτήν, δὲν μπορεῖ νὰ καθαρισθεῖ οὔτε καὶ ἂν λουσθεῖ μὲ ὅλο τὸ πέλαγος καὶ ὅλα τὰ ποτάμια.

Λ'. Μὴ ἐπηρεάζεσθε ἐπομένως ἀπὸ τὰ νόμιμα καὶ τὰ φυσικὰ πράγματα, νομίζοντας ὅτι θὰ μολυνθεῖτε ἀπὸ αὐτά, οὔτε νὰ ἀναζη-

συνεχῇ βαπτίσματα ἢ καθαρισμοὺς ἐπὶ θίξει νεκροῦ. 2. Ἀπαρατηρήτως δὲ συναθροίζεσθε ἐν τοῖς κοιμητηρίοις, τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν βιβλίων ποιούμενοι καὶ ψάλλοντες ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων μαρτύρων καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων καὶ τῶν ἀδελφῶν
 5 ὑμῶν τῶν ἐν Κυρίῳ κεκοιμημένων, καὶ τὴν ἀντίτυπον τοῦ βασιλείου σώματος Χριστοῦ δεκτὴν εὐχαριστίαν προσφέρετε ἐν τε ταῖς ἐκκλησίαις ὑμῶν καὶ ἐν τοῖς κοιμητηρίοις, καὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις τῶν κεκοιμημένων ψάλλοντες προπέμπετε αὐτούς, ἐὰν ὣσιν πιστοὶ ἐν Κυρίῳ. 3. «Τίμιος» γὰρ «ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐ-
 10 τοῦ»· καὶ πάλιν· «ἐπίστρεψον, ἡ ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐεργέτησέ σε»· καὶ ἐν ἄλλοις, «μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων»· καί, «δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ». 4. Οἱ γὰρ Θεῷ πεπιστευκότες, ἐὰν καὶ κοιμηθῶσιν, οὐκ εἰσι νεκροί· λέγει γὰρ ὁ Σωτὴρ τοῖς Σαδδουκαίοις· «περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν
 15 οὐκ ἀνέγνωτε τὸ γεγραμμένον, ὅτι ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; Οὐκ ἔστιν οὖν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν». 5. Οὐκ οὖν τῶν παρὰ Θεῷ ζώντων οὐδὲ τὰ λείψανα ἄτιμα. Καὶ γὰρ Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης μετὰ τὸ κοιμηθῆναι αὐτὸν νεκρὸν ἤγειρε πεφονευμένον ὑπὸ πειρα-
 20 τῶν Συρίας· ἔψαυσε γὰρ τὸ σῶμα αὐτοῦ τῶν Ἐλισσαίου ὀστέων, καὶ ἀναστὰς ἔζησεν· οὐκ ἂν δὲ ἐγεγόνει τοῦτο, εἰ μὴ ἦν τὸ σῶμα Ἐλισσαίου ἅγιον. 6. Καὶ Ἰωσήφ ὁ σώφρων περιεπλέκετο τῷ Ἰακώβ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ὄντι ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ Μωσῆς καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ἐπεφέροντο τὰ λείψανα τοῦ Ἰωσήφ, μολυσμὸν οὐχ
 25 ἡγούμενοι τοῦτο. 7. Ὅθεν καὶ ὑμεῖς, ὧ ἐπίσκοποι καὶ οἱ λοιποί, ἀπαρατηρήτως ἀπτόμενοι τῶν κεκοιμημένων μὴ νομίσητε μαινεσθαι, μηδὲ βδελύσσεσθε τὰ τούτων λείψανα, περιϋστάμενοι τὰς τοιαύτας παρατηρήσεις μωρὰς οὔσας· καὶ κοσμεῖτε ἑαυτοὺς ἐν

65. Ψαλμ. 115,6. 66. Ψαλμ. 114,7. 67. Παρμ. 10,7.

68. Σοφ. Σολ. 3,1. 69. Ματθ. 22,31-32.

70. Δ' Βασ. 13,21. Γιὰ τὸν ἐξ ἐπαφῆς ἐξαγνισμὸ βλ. Π. Παπαευαγγέλου, Βυζαντινὸν φιαλίδιον ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἀγ. Δημητρίου, Θεσ/νίκη 1971. σ. 14 καὶ τοῦ ἰδίου, Τὸ πρόβλημα τῆς λατρευτικῆς μας γλώσσας, στὸν «Γρηγόριο Παλαμᾶ», Θεσ/νίκη

τᾶτε ἰουδαϊκοὺς ἀφορισμοὺς ἢ ἀλλεπάλληλα βαπτίσματα ἢ καθαρισμοὺς ὅταν ἀκουπίσετε νεκρό. 2. Νὰ συναθροίζεσθε χωρὶς ἐνδοιασμό στὰ κοιμητήρια διαβάζοντας τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ ψάλλοντας γιὰ τοὺς μάρτυρες ποὺ ἔχουν πεθάνει, καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἀγίους τῶν αἰώνων καὶ τοὺς ἀδελφούς σας ποὺ ἔχουν πεθάνει ἐνωμένοι μὲ τὸν Κύριο, καὶ νὰ προσφέρετε τὴν εὐπρόσδεκτη Εὐχαριστία, ποὺ εἶναι ἀντίτυπο τοῦ βασιλικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ στὶς ἐκκλησίες σας καὶ στὰ κοιμητήρια καὶ στὶς κηδεῖες τῶν νεκρῶν νὰ τοὺς συνοδεύετε ψάλλοντας, ἐὰν εἶναι πιστοὶ στὸν Κύριο. 3. Γιατὶ λέει, «εἶναι τίμιος μπροστὰ στὸν Κύριο ὁ θάνατος τῶν ἀφοσιωμένων σ' αὐτόν»⁶⁵. Καὶ πάλι· «γύρισε, ψυχὴ μου, στὸν τόπο τῆς ἀναπαύσεώς σου, γιατί ὁ Κύριος σὲ εὐεργέτησε»⁶⁶. Καὶ σὲ ἄλλα σημεία· «ἡ μνήμη τῶν δικαίων γίνεται μὲ ἐγκώμια»⁶⁷, καὶ· «οἱ ψυχὲς τῶν δικαίων βρίσκονται μέσα στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ»⁶⁸. 4. Γιατὶ ὅσοι ἔχουν πιστέψει στὸ Θεό, καὶ ὅταν πεθάνουν, δὲν εἶναι νεκροί· καθόσον λέει ὁ Σωτήρας στοὺς Σαδδουκαίους· «γιὰ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν δὲ διαβάσατε αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ; Ἐπομένως ὁ Θεὸς δὲν εἶναι Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζωντανῶν, γιατί ὅλοι ζοῦν μὲ αὐτόν»⁶⁹. 5. Ἄρα ἐκείνων ποὺ ζοῦν κοντὰ στὸν Θεό, οὔτε τὰ λείψανα δὲν εἶναι ἄτιμα. Ἐξάλλου ὁ Ἑλισσαῖος ὁ προφήτης ἀνέστησε νεκρὸ μετὰ τὸν θάνατό του κάποιον ποὺ εἶχε σκοτωθεῖ ἀπὸ πειρατὲς τῆς Συρίας. Γιατὶ ἦρθε σὲ ἐπαφὴ τὸ σῶμα του μὲ τὰ ὀστά τοῦ Ἑλισσαίου καὶ ἀφοῦ ἀναστήθηκε ἔζησε⁷⁰. Καὶ δὲ θὰ γινόταν αὐτὸ ἐὰν τὸ σῶμα τοῦ Ἑλισσαίου δὲν ἦταν ἅγιο. 6. Καὶ ὁ συνετὸς Ἰωσήφ ἀγκάλιαζε τὸν Ἰακώβ ὅταν πέθανε, ἐνῶ ἀκόμα βρισκόταν στὸ κρεβάτι⁷¹, καὶ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ περιέφεραν τὰ λείψανα τοῦ Ἰωσήφ, χωρὶς νὰ τὸ θεωροῦν αὐτὸ μολυσμό⁷². 7. Γι' αὐτὸ καὶ σεῖς, ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἄλλοι, ἐρχόμενοι χωρὶς φόβο σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς νεκροὺς νὰ μὴ νομίζετε ὅτι μιαίνεσθε, οὔτε νὰ ἀποστρέφεσθε τὰ λείψανά τους, ὅταν τὰ περιφέρετε, γιατί οἱ ἀντιλήψεις αὐτὲς εἶναι μωρές. Καὶ νὰ στολίζετε τοὺς ἑαυτοὺς σας μὲ ἀγιασμό καὶ σύνεση, γιὰ νὰ γίνετε μέ-

ἀγιασμῷ καὶ σωφροσύνῃ, ὅπως μέτοχοι τῆς ἀθανασίας καὶ κοινωνοὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ γένησθε καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ λάβητε, ἀναπαύομενοι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος αἰωνίως.

8. Τῷ οὖν δυναμένῳ ἀνοίξαι τὰ ὦτα τῶν καρδιῶν ὑμῶν εἰς τὸ
 5 καταδέχεσθαι τὰ διηκονημένα τοῦ Θεοῦ λόγια διὰ τε τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἡρώδου καὶ κοιμηθέντος καὶ ἀναστάντος ἐκ νεκρῶν καὶ πάλιν «ἐρχομένου» ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος «μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως πολλῆς» καὶ τοὺς μὲν νε-
 10 κροὺς ἀνεγείροντος, τῷ κόσμῳ δὲ τέλος ἐπάγοντος, ἐκάστῳ δὲ τὰ πρὸς ἀξίαν ἀπονέμοντος. 9. Τῷ δόντι ἡμῖν ἀρραβῶνα τῆς ἀναστάσεως ἑαυτὸν καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθέντι διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς αὐτοῦ ἐπ' ὅψεσιν ἡμετέραις τοῖς συμφαγοῦσιν αὐτῷ καὶ συμπιοῦσιν ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα μετὰ τὸ ἀναστῆναι
 15 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ «καθεσθέντι ἐκ δεξιῶν τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης» τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ, τῷ ἀκούσαντι, «κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου». 10. Ὃν ἐθεάσατο Στέφανος ὁ μακαριώτατος ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἀναβοήσας εἶπεν· «Ἴδού
 20 θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεωγμένους καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ» ὡς ἀρχιερέα πάντων τῶν λογικῶν ταγμάτων, δι' οὗ τὸ σέβας καὶ ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δόξα τῷ παντοκράτορι Θεῷ καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

τοχοι τῆς ἀθανασίας καὶ κοινωνοὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ πάρετε τὴν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, ἀναπαύομενοι αἰώνια μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτήρα μας.

8. Σ' ἐκεῖνον λοιπὸν ποὺ μπορεῖ νὰ ἀνοίξει τὰ αὐτιά τῶν καρδιῶν σας, ὥστε νὰ δέχεσθε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ποὺ διακονεῖτε μέσω τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὁ ὁποῖος σταυρώθηκε ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἠρώδη καὶ πέθανε καὶ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ θὰ ἔρθῃ πάλι στὸ τέλος τῶν αἰώνων «μὲ δόξα καὶ πολλὰς δυνάμεις»⁷³ καὶ ὁ ὁποῖος ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς, καὶ φέρνει στὸν κόσμον τὸ τέλος καὶ ἀπονέμει στὸν καθένα ἀνάλογα πρὸς τὴν ἀξία του. 9. Σ' ἐκεῖνον ποὺ μᾶς ἔδωσε ὡς διαβεβαίωση τῆς ἀναστάσεως τὸν ἑαυτό του καὶ ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα του, κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τὰ δικά μας, οἱ ὁποῖοι φάγαμε καὶ ἤπιαμε μαζί του ἐπὶ σαράντα ἡμέρες μετὰ τὴν ἀνάστασή του ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, καὶ «κάθισε στὰ δεξιὰ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης»⁷⁴ τοῦ Παντοκράτορα Θεοῦ πάνω στὰ Χερουβίμ, σ' ἐκεῖνον ποὺ ἄκουσε, «κάθισε στὰ δεξιὰ μου, μέχρι νὰ κάνω τοὺς ἐχθροὺς σου στήριγμα ποὺ ἐπάνω του θὰ πατοῦν τὰ πόδια σου»⁷⁵. 10. Αὐτὸν ποὺ εἶδε ὁ μακαριώτατος Στέφανος νὰ στέκεται στὰ δεξιὰ τῆς δυνάμεως καὶ ἀναφωνώντας εἶπε, «νά, βλέπω τοὺς οὐρανοὺς ἀνοικτοὺς καὶ τὸν Υἱὸ τοῦ ἀνθρώπου νὰ στέκεται στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ»⁷⁶, ὡς ἀρχιερέας ὅλων τῶν λογικῶν ταγμάτων, μέσω τοῦ ὁποῖου ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δόξα μεταβιβάζεται στὸν Παντοκράτορα Θεὸ καὶ τώρα καὶ στοὺς αἰῶνες· ἀμήν.

73. Ματθ. 24,30.

74. Ἑβρ. 8,1.

75. Ψαλμ. 109,1.

76. Πράξ. 7,55.